

72

ΚΟΝΙΤΣΑ

65. Νοέμβρης - Δεκέμβρης 1995

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΟΡΓΑΝΟ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ
ΚΑΙ ΠΡΟΒΟΛΗΣ ΤΗΣ ΕΠΙΑΡΧΙΑΣ ΚΟΝΙΤΣΑΣ

...

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΡΙΤΗ, ΤΕΥΧΟΣ 65 · ΔΡΧ. 200
ΚΟΝΙΤΣΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Επιστημονικό Συμπόσιο Ελ. Σπύρου	245
Στάσιμο το Νοσοκομείο, Λ. Εζνεπίδη	248
Τιμητική Εκδήλωση για τον Α. Ευθυμίου	249
Το "Τρανό" Πηγάδι της Ζέρμας, Ι. Τσιάγκα	254
Εκκλησία Αγ. Αποστόλων, Αργ. Πετρονώτη	260
Τοπωνυμίες Παλαιοσελλίου. Η. Παπαζήση	262
Εκδηλώσεις από την Ένωση Κονιτσιωτών, Ι.Τ.	265
Παλιές Ιστορίες. Αναστ. Ευθυμίου	266
Αναδρομή σε περασμένες εποχές, Χρ. Δούσιμη	268
Αναμνήσεις από την Κατοχή, Σ. Τουφίδη	271
Ιστορ. & Λαογρ. Δημ. Σχ. Αετόπετρας, Γ. Μπούρη	272
ΨΥΛΛΟ-λογικά, Θ. Ζιώγα	274
Περιστατικά του δάσους, Π. Τουφίδη	276
Αναμνήσεις από το χωριό. Θ. Πορφύρη	277
Μια ευχάριστη βραδιά. Θ. Πορφύρη	278
Το ψάρεμα στο ποτάμι. Θ. Γκούντου	279
Τόπος - Μνήμη, Τάσου Κανάτση	281
Νυν και αεί (ποιήματα), Α. Κολιού	281
Κίχλη, Αχ. Κολιού	282
Βιβλιοκρισία, Χρ. Εξάρχου	283
28η Οκτωβρίου 1940. Φ. Ράγγα	287

(Φωτ. εξωφ. Στη Χαράδρα Αώου)

Εκδίδεται από Συντακτική
Επιτροπή

Ανδρέου Ηλίας
Ζώτος Θεόφιλος
Τουφίδης Σωτήρης
Τσιάγκης Ικαρος

Υπεύθυνος σύμφωνα
με το νόμο:

Σωτ. Τουφίδης

Κόνιτσα 44 100

Τηλ. (0655) 22.464 - 22.212

Ετήσια συνδρομή: Εσωτερικού Δρχ. 1500
Εξωτερικού, Δολ. USA 20 Αυστραλ. 30
Αλληλογραφία - Συνδρομές - Εμβάσματα
στον υπεύθυνο του περιοδικού Σ. Τουφίδη
ή στο Βιβλιοπωλείο «ΕΛΕΓΕΙΟ» Θ. Ζώτου, Κόνιτσα

Γραφικές Τέχνες
ΘΕΟΔΩΡΙΔΗ

Βαλαωρίτου 25 - Ιωάννινα

Τηλ.-Fax: (0651) 77358

Α΄ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΣΥΜΠΟΣΙΟ

Η ΕΠΑΡΧΙΑ ΚΟΝΙΤΣΑΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΚΑΙ ΤΟ ΧΡΟΝΟ

ΚΟΝΙΤΣΑ 12/14 ΜΑΙΟΥ 1995

Με τη λήξη του συμποσίου, έμεινε σε όλους μας "μετέωρη" η λέξη ΑΝΑΠΤΥΞΗ. Προσωπικές τοποθετήσεις, σας τις επισημαίνω, πιστεύοντας ότι έτσι συμβάλλω και εγώ στην κατά γενική ομολογία επιτυχία του Συμποσίου, που όλοι χαρήκαμε καθ' όλο το τριήμερο για την πολύ καλή οργάνωση και την θετική ροή που είχε. Αξίζουν συγχαρητήρια τόσο στο δήμαρχο Κονίτσης και στους άξιους συνεργάτες του, όσο και στην οργανωτική επιτροπή που έφερε εις πέρας το τόσο χρήσιμο αυτό συμπόσιο, με την ευχή να υπάρχει συνέχεια και να καθιερωθεί στο μέλλον.

ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Ανάπτυξη. Κλειδί ύπαρξης μιας πόλης στο χώρο και στο χρόνο.

Την προσδιορίζουμε σε δύο μορφές:

α) Ανάπτυξη με άξονα την τοπική κοινωνία και ό,τι περιστρέφεται γύρω από αυτήν.

β) Ανάπτυξη που έχει σαν κεντρικό άξονα όχι μόνο την τοπική κοινωνία, αλλά στρέφεται και έξω από τα γεωγραφικά σύνορα της πόλης ή της περιφέρειας όπου ανήκει.

Στην περίπτωση της Κόνιτσας, ο προβληματισμός μας στο συμπόσιο ήταν για την Β μορφή ανάπτυξης. Αυτή η μορφή έχει διαμορφώσει στο πέρασμα του χρόνου τρεις προοπτικές και τρεις διαφορετικούς μοχλούς.

1. Ποικιλόμορφη ανάπτυξη ταυτόχρονα σε όλους τους τομείς.

Στον Πρωτογενή τομέα, την Αγροτική οικονομία, την Οικοτεχνία, τη Βιομηχανία, τον Τουρισμό, τη Βιοτεχνία, το Εμπόριο κλπ.

Όλα στον ίδιο χώρο, πόλη ή περιφέρεια και στον ίδιο χρόνο ανάπτυξης.

Μοντέλο ανάπτυξης μεταπολεμικά (1940) στον Ελλαδικό χώρο.

2. Ανάπτυξη σε ειδικές ζώνες.

Έτσι δημιουργήθηκε η βιομηχανική ζώνη, η αγροτική, η τουριστική, η αλιευτική κλπ, ξεχωριστά για κάθε περιοχή.

Μοντέλο ανάπτυξης 1960 - 70 - 80 στον Ελλαδικό χώρο.

3. Νέο μοντέλο ανάπτυξης - Ειδικά χαρακτηρισμένη περιοχή.

Έχει να κάνει με το ειδικό γνώρισμα που χαρακτηρίζει την πόλη ή την περιοχή όπου ανήκει. Συνεπάγεται σ' αυτήν την ανάπτυξη η αλυσίδα που τη διέπει να διαμορφώνεται από το ειδικό γνώρισμα που χαρακτηρίζει την περιοχή. Δεν έχει ακόμα εφαρμοστεί σε πολλές περιοχές. Ενδεικτικά: Λουτρόκι - Λουτρόπολη κλπ.

Έτσι αν την Κόνιτσα την χαρακτηρίζει το Βασίλειο της Φύσης που την περιβάλλει τότε η αλυσίδα ανάπτυξης θα είναι αυτός ο χαρακτηρισμός της. Μόνο έτσι θα μπορέσει να διεισδύσει γρήγορα και άμεσα στον ανταγωνιστικό ιστό ανάπτυξης.

Για την Κόνιτσα δεν τίθεται θέμα επιλογής για το ποιο μοντέλο από τα προαναφερόμενα θα τεθεί σε λειτουργία. Βρίσκεται ακριβώς στο νέο μοντέλο ανάπτυξης, της ειδικά χαρακτηρισμένης περιοχής. Ο προβληματισμός θα πρέπει να είναι ποιοί από τους τομείς π.χ. Βιομηχανία, Εμπόριο, Βιοτεχνία, Αγροτική πολιτική, Τουρισμός και παρεμφερείς τομείς έχουν τα προσόντα της δρομολόγησης μιας σταθερής και μελλοντικής οικονομικής στήριξης της περιοχής, έτσι ώστε να μην αποτελούν αυτοί οι τομείς "καλλωπιστικές μορφές ανάπτυξης" χωρίς αποτέλεσμα για τον τόπο, αλλά να δημιουργηθεί ένα κατάλ-

ληλο οικονομικό επιτελείο, όπου θα είναι ο μοχλός ανάπτυξης και το ανταγωνιστικό πακέτο της περιοχής. Για να γίνει αυτό, πρέπει έγκαιρα να δημιουργηθεί ο κορμός και το πλάνο ανάπτυξης σε όλο του το φάσμα, τώρα που αυτό είναι σε μηδενική βάση.

Αν υποθεθεί μετά από σχετική έρευνα (γιατί σε πρώτη εικόνα εκεί κλείνουμε όλοι) ότι ο τουρισμός επιλέγεται σαν ο κεντρικός μοχλός ανάπτυξης της περιοχής ΚΟΝΙΤΣΗΣ, τότε θα πρέπει να λάβουμε υπόψη μας τα εξής στοιχεία:

1. Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΕΝΑ ΠΡΟΣΩΠΟ ΑΛΛΑ ΠΟΛΥΠΟΙΚΙΛΑ

- Θεραπευτικός Τουρισμός - Εκπαιδευτικός - Ερευνητικός
- Κοσμοπολίτικος - Φοιτητικός - Μαθητικός
- Αναψυχής - Θαλάσσιος
- Χιονοδρομικός - Βουνίσσιος
- Περιβαλλοντολογικός - Ειδικών μορφών τουρισμού
- Οικολογικός - Ειδικών σπορ
- Αγροτικός - Αθλητικός
- Πολιτισμικός - Ορειβατικός
- Λατρευτικός - Θρησκευτικός - Καλλιτεχνικός - Θεάματος
- Εκπαιδευτικός - Παν/κός - Επιχειρηματικός κλπ.

Από τα παραπάνω στην Κόνιτσα, θα μπορούν να αναπτυχθούν σε άριστο επίπεδο, εκείνοι οι τομείς που θα μπορούν να προσελκύσουν επαρκώς τον οργανωμένο τουρισμό κατά άτομο ή κατά ομάδες, και όχι ό,τι μας αρέσει εμάς.

Π.χ. Μπορεί να προσελκύσει συνεδριακό τουρισμό, αγροτουρισμό, οικολογικό, χιονοδρομικό, πολιτισμικό, ειδικά σπορ, θεραπευτικό κλπ, ενώ αντίθετα θα είναι δύσκολο να προσελκύσει τον κοσμοπολίτη επισκέπτη και δεν ξέρω αν πρέπει να κάνει προσπάθειες να τον κερδίσει.

Έτσι το οικονομικό πλάνο θα στηθεί

με αυτές τις μορφές που έχουν τα μεγαλύτερα ποσοστά προσέλκυσης. Αντίστοιχη δε, θα είναι και η υποδομή, αλλά και η αλυσίδα ανάπτυξης σαν ειδικά χαρακτηρισμένης περιοχής.

Π.χ. ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ, συνεπάγεται: Βοτανολογία - Αρωματολογία - Βιοτεχνίες επεξεργασίας αρωματικών προϊόντων - τοπικά εργαστήρια - συντήρηση - επεξεργασία - πώληση με όλα τα παρεμφερή προϊόντα, αθλητικοί χώροι, ψυχαγωγικοί, εξαγωγική εταιρεία με σήμερα κατατεθέν της περιοχής κλπ.

2. ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΗΨΙΑ ΜΟΡΦΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ Σ' ΕΝΑΝ ΡΕΥΣΤΟ ΤΟΜΕΑ, ΟΠΩΣ ΕΙΝΑΙ Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ.

Η έχεις ανάπτυξη που αυτό σημαίνει σημαντικός αριθμός παραθεριστών όπου με την αντίστοιχη υποδομή, το αποτέλεσμα θα είναι οικονομική ευημερία των κατοίκων της, με ό,τι συνεπάγεται αυτό (νέοι στην περιοχή, ανάπτυξη των γύρω χωριών, συγκράτηση του πληθυσμού κλπ).

Η το αντίστροφο, έχεις ήπια μορφή τουρισμού, δηλ. αριθμό επισκεπτών μικρής εμβέλειας, που αφήνει μηδαμινό εισόδημα στον ντόπιο, έτσι ώστε αυτό να λειτουργήσει συμπληρωματικά στις όποιες άλλες ασχολίες του. Τότε πλέο μιλάμε για "καλλωπιστική" τουριστική ανάπτυξη, και η οικονομική βάση της περιοχής θα πρέπει να αναζητηθεί σε άλλους τομείς.

Εκτός και αν με τον όρον ήπια μορφή ανάπτυξης εννοεί κανείς την μη χρήση και δημιουργία στοιχείων που αλλοιώνουν τον περιβάλλοντα χώρο. Αυτό δε είναι ήπια μορφή τουρισμού αλλά κανόνες που διέπουν την τουριστική βιομηχανία και επιβάλλονται να συμπεριλαμβάνονται αυτοί στο αρχικό σχεδιαστικό πακέτο.

Γι' αυτό προανέφερα ότι πρώτο βήμα

είναι μια συγκεντρωτική μελέτη όπου θα ρυθμίζει τις μελλοντικές εξελίξεις. Μόνο τότε θα μπορούσε να ασκήσουμε έλεγχο όταν θα έχουμε να δώσουμε προτάσεις και λύσεις για το κάθε τι που θα προκύψει πριν εφαρμοστεί και όχι αφού τεθεί κάτι σε λειτουργία.

Ο οργανωμένος τουρισμός, γιατί γι' αυτόν μιλάμε όταν λέμε ότι αυτός ο τομέας θα αποτελέσει τον μοχλό της οικονομικής ανάπτυξης της περιοχής, έχει τους δικούς του κανόνες, τις δικές του επιλογές, και θέτει τους δικούς του όρους. Κανείς όμως, από τοπικούς παράγοντες μέχρι τον οποιοδήποτε λάτρη της περιοχής δεν θέλει ανάπτυξη εις βάρος του περιβάλλοντος ή αντίστροφα να αποτελέσει αυτό καταπέλτη για την οποιαδήποτε οικονομική ευημερία του τόπου.

Μπορούν να συνυπάρχουν και τα δύο και τα υπάρχει αξιόπιστο αποτέλεσμα, φτάνει κανείς να έχει το γνώθι σ' ευατόν. Μπορεί και πρέπει η περιοχή να επιβάλλει τους δικούς της κανόνες και εκεί πλέον χρειάζεται όχι μόνο ένα συμπόσιο αλλά πληθώρα επαφών για την δημιουργία του ανταγωνιστικού πακέτου ανάπτυξης, που θα μπορέσουν στο νέο μοντέλο ανάπτυξης που προωθείται πλέον για την Κόνιτσα και στηρίζεται στο Βασίλειο της Φύσης που αυτή έχει να τεθούν και να επιβληθούν από την αρχή ώστε να ισορροπήσουν θετικά τις μελλοντικές της προοπτικές. Δεν είναι δύσκολο αρκεί από την αρχή να εφαρμοστεί ένας χαρακτήρας αξιόπιστος και λειτουργικός.

3. ΤΡΙΤΟ ΚΑΙ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ ΕΙΝΑΙ ΟΤΙ ΟΤΑΝ ΜΙΛΑΜΕ ΓΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ, ΜΙΛΑΜΕ ΓΙΑ ΚΑΤΙ ΡΕΥΣΤΟ ΣΤΟ ΧΡΟΝΟ.

Θα πρέπει να γνωρίζει κανείς ότι χρειάζεται συχνή επικοινωνία με την βιομηχανία του τουρισμού και με τον εν

γένει χώρο, γιατί είναι κάτι ρευστό στο χρόνο, κάτι που δεν έχει κανόνες στασιμότητας, ούτε μονιμότητας.

Σήμερα αυτοί που διαλέγουν να κάνουν διακοπές στην Κόνιτσα, αύριο προτιμούν την Κρήτη και την επομένη την Χαλκιδική.

Αλλάζουν οι επιθυμίες των πελατών και ως προς την θεματολογία. Τώρα τους αρέσει ο οικολογικός τουρισμός, μετά ο κοσμοπολίτικος, σήμερα ο θεραπευτικός τουρισμός και αύριο ο εκπαιδευτικός.

Έτσι, οι όποιες επιλογές γίνουν σε τομείς προσέλκυσης ενδιαφέροντος, αυτό που αναφέραμε στο πρώτο στάδιο, για να μην είναι η περιοχή μετά από μια 5ετία ή 10ετία ξεκρέμαστη και χωρίς ενδιαφέρον για τον πελάτη, θα πρέπει ο συνδυασμός των μορφών τουριστικής ανάπτυξης που θα επιλεγούν, να συμπληρώνουν μεταξύ τους μια κυκλική αλυσίδα, όπου μετά από μια 10ετία να κάνει ο πελάτης και πάλι τον κύκλο του. Έτσι μόνο η περιοχή θα λέει ότι μπορεί να στηρίξει το οικονομικό της πλάνο, στον τουρισμό και να έχει τα οφέλη της από αυτό, κρατώντας ταυτόχρονα ακέραιο το χαρακτήρα της σαν περιοχή, χωρίς αλλοιώσεις και μπαλώματα της στιγμής, όπως δυστυχώς πολλές περιοχές είχαν την ατυχία να εμπλακούν σ' αυτό και έχουν τεθεί στο περιθώριο. Αυτό συμβαίνει γιατί από την αρχή δεν έγινε ο κυκλικός προγραμματισμός για την ανάπτυξή τους.

ΤΡΙΑ ΒΑΣΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ ΧΡΗΣΙΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΠΟΙΑΔΗΠΟΤΕ ΜΕΛΕΤΗΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΟ ΠΡΟΣΕΧΕΣ ΜΕΛΛΟΝ, ΜΕ ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΚΟΝΙΤΣΑΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΚΑΙ ΣΤΟ ΧΡΟΝΟ ΚΑΙ ΑΥΤΑ ΕΙΝΑΙ ΣΥΝΟΠΤΙΚΑ;

1. Ο προσδιορισμός των μορφών που προσελκύουν ενδιαφέρον για την περιοχή σε ό,τι αφορά τον οργανωμένο

τουρισμό και τα οικονομικά δεδομένα που θα αποτελούν τη βάση ανάπτυξης.

2. Οι τοπικοί κανόνες που θα ισοροπήσουν τους όποιους κανόνες επιβάλλονται από τις όποιες μορφές τουρισμού και απ' οποιουσδήποτε παράγοντες εντός ή εκτός περιοχής.

3. Ο κυκλικός προγραμματισμός αυτών με προοπτική συνέχειας στο μέλλον, στήνοντας έτσι το νέο μοντέλο ανάπτυξης της ειδικά χαρακτηρισμένης περιοχής.

Κλείνοντας, εύχομαι, το καλύτερο και με τις δυνατότερες προοπτικές για την Κόνιτσα και την γύρω περιοχή που

όλοι αγαπάμε και σεβόμαστε, γιατί είμαστε παιδιά της (καταγωγή Νικάνωρα Κονίτσης), αλλά και γιατί είμαστε λάτρεις αυτής της περιοχής, του πολιτισμού της και το Βασίλειο της Φύσης που έχει σαν κληρονομιά.

Θερμά συγχαρητήρια, σε όσους είχαν αυτή την πρωτοβουλία και περιμένουμε συνέχεια.

Με εκτίμηση

Ελένη Σπύρου

Οικονομολόγος - Χορογράφος
Ειδικός Πολιτισμικός Ξεναγός
Μέλος της Δ.Ο.Λ.Τ. UNESCO

Στάσιμο το Νοσοκομείο

Όπως γνωρίζετε αγαπητοί αναγνώστες, σχετικά με το θέμα του Νοσοκομείου έχω αναφερθεί και άλλοτε από τις στήλες του περιοδικού και του τύπου γιαυτό το μεγάλο και κρίσιμο θέμα.

Βέβαια και πολλοί άλλοι εκλεκτοί συμπατριώτες έχουν γράψει κατά καιρούς σπουδαία και πύρινα άρθρα. Είναι γνωστό πως σε όλο αυτό το διάστημα που εκρεμεί το θέμα αυτό γίνανε υπεράνθρωπες προσπάθειες εκ μέρους των τοπικών μας φορέων με την συνεχή επαγρύπνηση όλων των κατοίκων.

Δυστυχώς όμως δεν είδαμε καμιά πρόοδο και το θέμα παραμένει ως έχει. Περιμένουμε τώρα πότε θα γίνουν ξανά εκλογές για να μας υποσχεθούν εκ νέου οι βουλευτές μας και να μας παρηγορήσουν με τα γνωστά εκείνα λόγια: "Μόλις εκλεγούμε και σχηματίσουμε κυβέρνηση, η πρώτη δουλειά θα είναι το Νοσοκομείο". Στο σημείο αυτό καλά θα ήταν να φέρουμε όλοι την σκέψη μας πιο πίσω και να αναλογισθούμε πόσες κυβερνήσεις και πόσοι αρμόδιοι υπουργοί μας έχουν υποσχεθεί ότι θα δίνανε κάποια λύση στο καυτό αυτό θέμα.

Ας θυμηθούμε λίγο τις προηγούμενες εκλογές που και στο τελευταίο χωριό περιόδεύσαν όλοι οι Βουλευτές μας και μιλούσαν για το Νοσοκομείο.

Το αποτέλεσμα ήταν ότι αυτοί εκλεγήκανε και εμείς μείναμε μόνο με τις υποσχέσεις και όταν τους υπενθυμίζανε οι τοπικοί μας

παράγοντες, την απάντηση την είχανε έτοιμη: εντός των ημερών προκηρύσσονται θέσεις ιατρών, μόλις τους προσλάβουμε θα τα επανδρώσουμε. Δεν νομίζετε ότι είναι καιρός αγαπητοί συμπατριώτες να σταματήσουν τα ψέμματα και οι κοροϊδίες που έχουν υπερβεί κάθε όριο; Γιαυτό θα χρειαστεί να δώσουμε όλοι τα χέρια και να προβούμε σε πιο δυναμικούς αγώνες.

Να αφήσουμε όλοι τα ατομικά ρουσφέτια με τους πολιτικούς μας και να μην τους ζητούμε διορισμούς όταν έρχονται να ζητήσουν την ψήφο μας, αλλά να έχουμε ως στόχο όλοι, το Νοσοκομείο μας.

Διαφορετικά εάν δεν το κάνουμε αυτό δεν θα ταλαιπωρούμεθα μόνον εμείς και τα παιδιά μας στο θέμα υγείας αλλά και τα εγγόνια μας και τα δισέγγονά μας. Να κάνουμε το εξής: Να οριστεί μια μέρα που όλοι οι κάτοικοι της Κόνιτσας με επικεφαλής τον Δήμαρχο και τους κοινοτάρχες με τους κατοίκους τους, να συγκεντρωθούν έξω από το Δημαρχείο και να έρθουν τα ιδιωτικά κανάλια που θα φωτογραφίζανε το Νοσοκομείο, θα πέρνανε συνεντεύξεις από τον Λαό και τους φορείς της Κόνιτσας τις οποίες θα προβάλλανε στα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Πιστεύω ότι με αυτό τον τρόπο θα ξυπνήσει το ενδιαφέρον των αρμοδίων για το Νοσοκομείο Κόνιτσας.

Εξνεπίδης Λουκάς.

Τιμητική Εκδήλωση για τον ΑΝΑΣΤ. ΕΥΘΥΜΙΟΥ

Το Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Κόνιτσας, τιμώντας το λογοτέχνη - ιστοριοδίφη και συνεργάτη του περιοδικού μας Αναστ. Ευθυμίου, πραγματοποίησε την Κυριακή 3-12-95 εκδήλωση στην αίθουσα τελετών του Δημαρχείου.

Παραβρέθηκαν: Ο Μητροπολίτης κ. Ανδρέας, εκπρόσωπος του κ. Νομάρχη, ο Δήμαρχος και πολύς κόσμος.

Σύμφωνα με το πρόγραμμα, απηύθυναν χαιρετισμό, η Πρόεδρος του Πνευμ. Κέντρου κ. Άννα Ρεμπέλη, ο Δήμαρχος κ. Χατζηεφραιμίδης, ο Πρόεδρος Βούρμπιανης κ. Σκούφιας και ο ομ. καθηγητής Αρχιτεκτονικής Α.Π.Θ. κ. Αργύρης Πετρονώτης.

Κατόπιν ο επίκουρος καθηγητής Λαογραφίας Παν/μίου Ιωαννίνων κ. Βασ. Νιτσιάκος ανέπτυξε το θέμα: "Η συμβολή των τοπικών λογίων στη συγγραφή της τοπικής ιστορίας, με αφορμή την περίπτωση του Αν. Ευθυμίου".

Στη συνέχεια η Γραμματέας του Δήμου κ. Νικολέττα Μπάρμπα παρουσίασε τις αυτοβιογραφικές σημειώσεις του Αν. Ευ-

θυμίου, τις οποίες δημοσιεύουμε πιο κάτω.

Η φιλόλογος κ. Κατερίνα Τσούβαλη έκανε εκτενή αναφορά στο έργο του (θα τη δημοσιεύσουμε στο επόμενο τεύχος).

Τέλος, ο υπεύθυνος του περιοδικού μας Σ. Τουφίδης με λίγα λόγια, συγχάρηκε το Πνευμ. Κέντρο για την πρωτοβουλία της εκδήλωσης και ευχήθηκε στον Αν. Ευθυμίου για συνέχιση του δημιουργικού του έργου.

Μετά από τις ομιλίες πήρε το λόγο ο κ. Ευθυμίου ο οποίος απηύθυνε συγκινημένος τις ευχαριστίες του σε όλους τους παραβρισκόμενους και συνέχισε:

Από τρία χωριά είναι η καταγωγή μου. Άλλοι οι φυσικοί και άλλοι οι θετοί γονείς μου.

Ο κατά φύσιν πατέρας μου ο Αποστόλης ήταν γιός του Νικόλα Νούκου από την Πυρσόγιαννη και της Μαρούσιως Γεωργίου Σοφίας από τη Βούρμπιανη. Η μάνα μου η Μελπομένη ήταν θυγατέρα του Αναστάση Μπαζιάρρα (πραχτικού γιατρού - Βικογιατρού) από το Δίκορφο πρώην Τζοντήλα του Ζαγορίου.

Γεννήθηκα στο Δίκορφο στις 24 Οκτωβρίου (νέο ημερολόγιο) του 1920.

Η φυσική μου μάνα πέθανε από πνευμονία την άνοιξη του 1921 και ο πατέρας μου με τη μεσολάβηση ενός θείου μου του Βασίλη Λιόλη κοινού συγγενούς και των δύο οικογενειών, με έδωσε μωρό 6 μηνών για υιοθεσία στον Δημήτριο Φίλιππο Ευθυμίου και την σύζυγό του Σεβαστή το γένος Στεφάνου Λιόλη από τη Βούρμπιανη.

Ο φυσικός μου πατέρας ο Αποστόλης πέθανε στα 1923 κι έτσι δεν έμεινε καμιά ανάμνηση κι απ' αυτόν στην ψυχή μου.

Για γονείς μου γνώρισα τον Δημήτριο και τη Σεβαστή Ευθυμίου και για γιαγιά τη μάνα της θετής μου μητέρας της Ευφροσύνης Στεφάνου Λιόλη (Στεφανήγαινα) το σπίτι της οποίας (χτισμένο στα 1904) στη Βούρμπιανη το διατηρώ ακόμη

γιατί σε αυτό μεγάλωσα και έζησα ένα μεγάλο μέρος της ζωής μου. Εξακολουθώ δε ακόμη να διαμένω τους θερινούς μήνες.

Η μάνα τρανή (έτσι αποκαλούσαμε τις γιαγιάδες) ήταν πανέξυπνη γυναίκα. Στην εποχή της 1860-1870 τα κορίτσια δεν πήγαιναν στο σχολείο και καμιά από τες συνομήλικές της δεν ήξερε γράμματα. Αυτή όμως τα είχε αυτοδίδαχτεί αφού έμαθε μόνη της το Αλφάβητο από το αδερφό της το Δημήτρη Ιωάννου Λιάκο. Άρχισε να συλλαβίζει και σιγά-σιγά να διαβάζει.

Λεπτομέρειες για τη ζωή και τις δραστηριότητές της θα βρείτε στα διηγηματά μου. "Ο ξορκισμένος". "Η παντρεία και η πρώτη νύχτα του γάμου της γιαγιάς μου", "Η γριά Χρύσω και το γάλα" και άλλα.

Η πολύξερη αυτή λοιπόν γιαγιά και η στοργική μητέρα (η Σεβαστή) με ανάθρεψε με επιμέλεια και μου έδωσαν όσο το δυνατόν σωστές κατευθύνσεις στο δρόμο της ζωής.

Οι πρώτες αναμνήσεις μου, ξεκινάν από τη Βούρμπιανη και από την ηλικία των τριών χρονών. Θυμούμαι πρόσωπα και πράγματα από το 1923. Το θεατρικό έργο "Γκόλφω" που παίχτηκε στο Παλιό Σχολείο. Το γειτονά μας γέρο-Γιώργη Δαμιανό που φορούσε φουστανέλλες (πέθανε το 1923). Την αδερφή της γιαγιάς τη γριά Βασιλική που έφυγε για την Αβησσινία το 1923 κ.α.

Ο πατέρας, που μικρός τον φώναζα μπαμπά, ταξίδευε πάντα στην Αθήνα και κάθε χρόνο ή κάθε δυό χρόνια περνούσε τους χειμερινούς μήνες στο χωριό.

Οι παιδικές αναμνήσεις μου είναι τόσες που χρειάζονται εκατοντάδες σελίδες να τις γράψω.

Πολλές φορές αρρώστησα, τις δυο πολύ σοβαρά από πνευμονία και κοιλιακό τύφο. Η μητέρα μου Σεβαστή και η γιαγιά Ευφροσύνη πήραν τον καλύτερο γιατρό τον αείμνηστο Διομήδη Παπαγεωργίου και ξενυχτούσαν δίπλα από το μαξιλάρι μου για να μου δίνουν τα φάρμακα. Δασκαλός μου υπήρξε ο πολυμαθέστατος Χαράλαμπος Ρεμπέλης. Σε όλα τα μαθήματα ήμουν μεταξύ των καλύτερων, αλλά στα μαθηματικά υστερούσα διότι δεν είχα κλίση σ' αυτά.

Ο αείμνηστος Ρεμπέλης από καιρό σε καιρό κυκλοφορούσε και μια χειρόγραφη εφημερίδα με τα νέα του χωριού και μου ζητούσε συνεργασία. Οργάνωσε, θαυμάσιες Σχολικές εορτές, των τριών Ιεραρχών, του Ευαγγελισμού και ιδίως στις εξετάσεις με ωραίες πατριωτικές απαγγελίες, τραγούδια και σκέτς, γυμναστικές επιδείξεις κλπ.

Τελείωσα το Δημοτικό Σχολείο με άριστα 10 και φοίτησα μερικούς μήνες στο ημιγυμνάσιο. Ξαφνικά αρρώστησα σοβαρά από κρυολόγημα και άλλος γιατρός φίλος του πατέρα μου απεφάνθη (κατά τα λεγόμενα του πατέρα) ότι πρέπει να σταματήσω να μη συνεχίσω το σχολείο διότι κινδύνευα να πάθω από αδενοπάθεια διότι, ό,τι βιβλίο έπεφτε στα χέρια μου έπρεπε να το διαβάσω. Έτσι λοιπόν διέκοψα. Κάθθησα στο χωριό ένα χρόνο και κάτι μήνες και την άνοιξη του 1934 έφυγα για τα Γιάννενα όπου δούλευε ο πατέρας. Στο μεταξύ σε ηλικία 13 χρονών έμαθα ότι οι γονείς μου ήταν θεοί και ότι με είχαν υιοθετημένο. Αυτό όμως δεν επηρέασε καθόλου τα αισθήματά μου ούτε την αγάπη που έτρεφα ιδίως για τη μητέρα και την καλή γιαγιά Στεφανήγαινα που πέθανε στις 27 Μαρτίου του 1935 και έκλαψα πολύ για τη στέρησή της. Πέθανε σε ηλικία 75 χρονών.

Του κάκου τον παρακάλεσα τον πατέρα μου να μ' αφήσει να τελειώσω 2 χρόνια το ημιγυμνάσιο της Βούρμπιανης και να συνεχίζα στα Γιάννενα άλλα 4 χρόνια. Παράλληλα θα εύρισκα και κάποια ασχολία, κάποια δουλειά να κάνω τις καλοκαιρινές διακοπές και τις ελεύθερες ώρες.

Δεν θέλησε. Λογάριαζε περισσότερο το οικονομικό ζήτημα, σκεπτόταν πως δεν θα τα έβγαζε πέρα.

Υπάκουσα θέλοντας και μη. Δούλεψα υδραυλικός, καρροποιός, ηλεκτρολόγος και βοηθός του πατέρα.

Τελικά κατέληξα ωρολογοποιός γιατί η τέχνη αυτή ήταν πιο ευγενική και ταίριαζε στο χαρακτήρα μου.

Από 17-18 χρονών άρχισα να γράφω στίχους που έστελνα και μου δημοσίευε στο περιοδικό "Εσπερο" ο Μίνως Ανδρουλιδάκης. Είχα γράψει κι ένα μικρό μυθιστό-

ρημα με πειρατική υπόθεση και του το έστειλα στα 1940. Ούτε ξέρω τι απέγινε. Από το χαρτζιλίκι που μου έδινε ο πατέρας και από τα περισσεύματα που έμεναν από τα ψώνια (διότι πολλές φορές μαγείρευα στο σπίτι) και από άλλα που διόρθωνα ξένα ρολόγια γνωστών και φίλων αγοράζα βιβλία και ιδίως ιστορικά και λογοτεχνικά. Μου αρέσανε κυρίως οι παλιές εκδόσεις (αντίκες) που έβρισκα στους εβραίους παλαιοπώλες. Μέρος απ' αυτά είχα φέρει και στο χωριό και διασώθηκαν μερικά. Τα άλλα μαζί με τα χειρόγραφα και τα φύλλα του Έσπερου, που περιείχαν τους στίχους μου, χάθηκαν επί κατοχής διότι άγνωστοι παραβίασαν την πόρτα του δωματίου μας και πήραν σχεδόν όλα μας τα πράγματα. Το σπίτι (στο οποίο ανακαινισμένο κατοικώ και τώρα) ήταν κληρονομιά από τον παππού Στέφανο και από τον προπάπο Νικόλα Λιόλη. Δεν πληρώναμε νοίκια.

Είχα ένα φίλο τον Εβραίο Αλβέρτο Κοέν εμποροϋπάλληλο ο οποίος φοιτούσε στη νυχτερινή Γαλλική Σχολή αλλιάνς Φρανσάι. Και πήγαινα κι εγώ κάπου - κάπου ως ακροατής. Σχεδόν πήγα 20 έως 30 φορές.

Κατόπιν αγόρασα μια μέθοδο άνευ διδασκάλου κι έμαθα τα Γαλλικά αρκετά καλά ώστε να διαβάζω γαλλικές εφημερίδες και βιβλία συναντώντας πολύ λίγες άγνωστες λέξεις.

Ο πόλεμος του 1940 με βρήκε στα Γιάννενα απ' όπου έφυγα για τι βομβαρδιζόταν κάθε μέρα και ήρθα στη Βούρμπιανη η οποία είχε απελευθερωθεί. Επειδή δεν είχε ξεκαθαρίσει το Καλπάκι ήρθα μέσω Ζαγορίου και σε λίγες μέρες ήρθε και ο πατέρας.

Το Φεβρουάριο του 1941 έγινε στις παραμεθόριες επαρχίες, πολιτική επιστράτευση των ανδρών από 18 μέχρι 60 χρονών, και μας στείλανε να κάνουμε διαπλάτυνση του δρόμου από Μέρτζιανη μέχρι την Πρεμετή.

Το Μάρτιο του 1941 κάλεσε και μας, τους αγύμναστους της κλάσεως του 41 και πήγα και παρουσιάστηκα στο τάγμα Τηλεγραφητών Θεσσαλονίκης όπως έγραφε το χαρτί που είχα από την Επιτροπή Επιλογής. Για λόγους ασφαλείας όμως το Τάγμα αυτό (η έδρα του) είχε μεταφερθεί

στα έμπεδα του Ρούφ στην Αθήνα όπου και κατατάχτηκα.

Δεν έκανα ούτε μήνα φαντάρος. Μπήκαν οι Γερμανοί στην Αθήνα και διαλυθήκαμε. Επέστρεψα από την Αθήνα στο χωριό σχεδόν πεζοπορία.

Κατόπιν άρχισε ο αγώνας για τον επιούσιο. Από την Τσαμουριά φέρναμε λάδι που το αλλάζαμε με σιτάρι και καλαμπόκι στη Μακεδονία και Αλβανία. Στην τελευταία πήγαινα το 1942-43 και εργαζόμουν σαν πλανόδιος επιδιορθωτής ρολογιών εκεί έμαθα και αρκετά καλά Αλβανικά μιλώντας και διαβάζοντας από ένα αλβανικό Αλφαβητάριο που το έχω ακόμη.

Προμηθεύτηκα δε και άλλα αλβανικά βιβλία και τότε και μετά τον πόλεμο, όπου τα εύρισκα.

Στο χωριό μας, έμενε ένα τάγμα Ιταλικού στρατού και στη γειτονιά μας (στο παλιό Οικοτροφείο) μια διμοιρία, ο διοικητής της οποίας ήταν έφεδρος ανθυπολοχαγός ελληνικής καταγωγής από την κάτω Ιταλία και λεγόταν Χριστόφορος Τζούφλης. Μου δώρησε και 3-4 Ιταλικά βιβλία από τα οποία σώζεται ένα με ιδιογραφή αφιερωσή του. Κάπου προμηθεύτηκα και Ελληνο-Ιταλική μέθοδο άνευ διδασκάλου και αυτοδιδάχτηκα και αρκετά Ιταλικά.

Στον καιρό της κατοχής έγραψα μερικά ποιήματα τα οποία σχεδόν χάθηκαν. Λίγα δημοσίευσα, υπάρχουν και μερικά αδημοσίευτα αλλά τα θεωρώ πρωτόλεια και τα άφησα. Κρατούσα όμως προσωπικό Ημερολόγιο από την ημέρα που άρχισε ο Ελληνοϊταλικός πόλεμος του 1940-41 μέχρι το 1947 το οποίο ήταν πολύτιμο αλλά χάθηκε το 1949.

Το 1943-44 υπηρέτησα και ως αντάρτης Ε.Ο.Ε.Α. του Ναπ. Ζέρβα. Τραυματίστηκα από τυχαίο ατύχημα μεταβαίνοντας για εκτέλεση διατεταγμένης υπηρεσίας και υπέφερα 6 μήνες όσο να επουλωθεί το τραύμα μου.

Στις 20-1-1944 πέθανε ο πατέρας και στις αρχές Ιουνίου του 1945 αρραβωνιάστηκα με τη συγχωριανή μου Χρυσάνθη Γεωργίου Πορφύρη και στις αρχές Δεκεμβρίου 1945 έγινε ο γάμος μας. Ζούμε επί

μισόν αιώνα μαζί μιά ζωή ανέφελη με αμοιβαία αγάπη και κατανόηση.

Η μόνη μας χαρά είναι η κόρη μας ο γαμπρός μας και τα δύο εγγονάκια μας. Η Χρυσάνθη και ο Παναγιώτης - Αναστάσιος.

Μόλις ξαναεμφανίστηκαν οι αντάρτες στα 1946 ιδρύθηκαν (οι Μ.Α.Υ. μονάδες ασφαλείας υπαίθρου) υπηρέτησα και σ' αυτές. Την άνοιξη του 1947 κατέβηκα στην Κόνιτσα και άνοιξα μαγαζί ωρολογοποιείο το οποίο διατήρησα ως το 1983 που συνταξιοδοτήθηκα.

Το 1948 κλήθηκα δυο φορές για σύνδεσμος οδηγός του στρατού και υπηρέτησα 45 ημέρες. Υπηρέτησα και ένα μήνα το φθινόπωρο του 1948 ως φαντάρος στην Κόρινθο και τελικά με απέλυσαν λόγω αναπηρίας.

Από το 1947 ως το 1953 έπαψα να γράφω, κρατούσα όμως σημειώσεις από διάφορες αφηγήσεις για ιστορικά γεγονότα κλπ. κατέγραφα λαογραφικό υλικό και συμμαζεύα βιβλία και χειρόγραφα.

Από τα παλιά βιβλία μου και χειρόγραφα πολύ λίγα περισώθηκαν. Στα 1949 πήραν τη μητέρα μου μαζί με τους άλλους οι αντάρτες και τους οδήγησαν στην Ουγκαρία. Το σπίτι στο χωριό έμεινε έρημο και λεηλατήθηκε.

Αρκετές δεκάδες έγγραφα του πεθερού της γιαγιάς Στεφανήγαινας του Νικόλα Λιόλη που ήταν πρωτομάστορας - λαϊκός αρχιτέκτονας αλλά και κοινοτικός παράγοντας, και άλλα διάφορα, χάθηκαν διαπαντός.

Η μητέρα μου γύρισε από την Ουγκαρία το 1954 και πέθανε το 1959 στην Κόνιτσα. Η αδυναμία, η στοργή και η αγάπη της για μένα ήταν πρωτοφανής. Διατηρώ δεμένα σε τόμο όλα τα γράμματά της από την Ουγκαρία κ.λ. και τα διαβάζω από καιρό σε καιρό.

Έμουν βιβλιόφιλος πολύ. Όλες τις οικονομίες μου με τις οποίες θα αγόραζα ένα μοντέρνο σπίτι τις ξόδευα αγοράζοντας βιβλία. Έδινα ένα ρολόγι για να πάρω ένα παληό βιβλίο Διόρθωνα ρολόγια χωρίς χρήματα και έπαιρνα παληά έγγραφα. Στο μαγαζί κερνούσα τους γέροντες για να μου αφηγηθούν παλιές λησμονημένες ιστορίες ή ήθη και έθιμα. Ακόμη και στο

σπίτι φιλοξενούσα τέτοιους. Και στους οδοκαθαριστές ακόμη τον Σχισμένο, το Βαγενά κ.λ. έδινα λεφτά για να μου φέρουν ότι παλιά χαρτιά ξέπεφταν στον κάρρο τους. Ακόμη και στο λάκκο που πετούσαν τα χρόνια εκείνα, στα σκουπίδια, πήγαινα κι έψαχνα.

Αρκετά παλιά εμπορικά και λοιπά παλιά βιβλία πήρα από το Φωτορούβαλη και Μήτσο Παπαγιάννη, με πληρωμή από τον πρώτο με επισκευές ωρολογιών από τον δεύτερο. Αρκετά μου έδωσε και ο αείμνηστος Αλέξης Φλώρος αφιλοκερδώς. Επίσης ο Φώτης Γουσγούνης και άλλοι Κονιτσιώτες και χωριάτες μου έδωσαν παλιά κιτάπια Ελληνικά και Τουρκικά.

Πολλά ξόδεξα για φωτοτυπίες εγγράφων που τα επέστρεφα πίσω. Βιβλία ολόκληρα φωτοτύπησα από τις Βιβλιοθήκες των Ιωαννίνων και από ιδιώτες. Άρχισα να δημοσιεύω από τα 1953 στην Ηπειρωτική Εστία ιστορικά και λαογραφικά κείμενα, διηγήματα και παλιά έγγραφα.

Στον Πρωϊνό Λόγο έγινα συνεργάτης και ανταποκριτής από τα 1957. Πρώτο μου δημοσίευμα σ' αυτόν ήταν η περιγραφή του Καρναβαλιού της Κόνιτσας αυτή τη χρονιά. Κατόπι ακολούθησαν πολλά μου δημοσιεύματα, σ' αυτόν και σε άλλες εφημερίδες και περιοδικά Ηπειρωτικά: Πρωϊνά Νέα, Μέλλον. Δελτίο της Ηπειρωτικής Εταιρείας Αθηνών. Ηπειρωτικό Ημερολόγιο της Ε.Η.Μ. Περιοδικό Κόνιτσα του οποίου ήμουν αντιπρόσωπος και ανταποκριτής τη περίοδο 1962-72 και δεύτερη ως τα 1983-84 που έφυγα από την Κόνιτσα και εγκαταστάθηκα στα Γιάννενα.

Στο περιοδικό ΑΡΜΟΛΟΪ. Στο ετήσιο Δελτίο της Ηπειρωτικής Στέγης Γραμμάτων και Τεχνών κ.α.

Ασχολήθηκα και με την ιστορία των μουσουλμάνων της Κόνιτσας. Αρκετοί απ' αυτούς αναδείχτηκαν Πασάδες - Γενικοί Διοικητές, υπουργοί, στρατηγοί πρεσβευτές κ.τ.λ.

Ανατρέπω με ντοκουμέντα τα εσφαλμένα για Τζαμιά, για τον Χασεκή που είναι τίτλος και όχι επώνυμο. Γράφουν εσφαλμένα για τον Βοεβόδα των Αθηνών Χασεκή ότι ήταν Κονιτσιώτης ενώ καταγόταν από τα βάθη της Μ. Ασίας. Χασεκής σημαίνει

σταυλάρχης της Βαλιδέ-Σουλτάνας (βασιλομήτορας).

Δημοσίευσα και Τουρκικές επιγραφές Κονίτσης κ.α.

Μια παράλειψη.

Επί Κατοχής 1942-43, μου έδωσε ο Βλάμης μου Θεοφάνης Βλάχος μια Μέθοδο Αγγλικής άνευ διδασκάλου, έκδοση Ατλαντίδος Αμερικής και αυτοδιδάχτηκα αρκετά Αγγλικά.

Κατά τα τέλη του 1983 που μετοίκησα από την Κόνιτσα στα Γιάννενα στο προγονικό σπίτι της μητέρας μου Σεβαστής Στεφ. Λιόλη (στο οποίο έκανα γεν. επισκευή) χάθηκαν κατά τη μετακόμηση 2-3 χαρτοκιβώτια που περιείχαν ρούχα και βιβλία και παλιά χειρόγραφα, φταίει ο οδηγός - ιδιοκτήτης του φορτηγού που δεν τα είχε δέσει καλά όπως του σύστησα.

Στην Κόνιτσα έζησα (με μικροδιαλείμματα για μετάβαση στη Βούρμπιανη) 36 χρόνια. Την αγάπησα σαν δεύτερη ιδιαίτερη πατρίδα μου. Πηγαίναμε κυρίως στα πανηγύρια μαζί με φιλικές οικογένειες και διασκεδάσαμε.

Διοργάνωσα στα 1960 την προπολ. Ορειβ. Ομάδα και κάναμε πολλές εκδρομές. Παρέα: Ο δήμαρχος Κωσ. Ρούσης ο Κώσ. Φλώρος οδοντίατρος, ο κ. Κυρίτσης Γραμ. Ειρηνοδικείου, ο Έμπορος Παντ. Κουκέσης. Οι διευθυντές Τραπεζ. Μιχ. Μηλιώνης και Η. Ζιώγας, ο Γιώργος Παπαχριστίδης, οι ειρηνοδίκες Λεμπέσης και Γιαννακάκης,

οι Τάκης Στεφάνου, Αθ. Στεργίου και πολλοί άλλοι.

Φεύγοντας από την Κόνιτσα παρέδωσα στο φίλο Σωτ. Τουφίδη το περιοδικό Κόνιτσα και τη σκυτάλη της Ορειβασίας. Και στα δύο κρατάει γερά το τιμόνι καλύτερα ίσως από μένα, αν και δεν είμαι και τόσο ευχαριστημένος από την ύλη του περιοδικού. Θα πρέπει να περιέχει πιο πολλά ιστορικά λαογραφικά κείμενα, ειδήσεις, να ασχολείται με τα ζητήματα της πόλης και των χωριών κ.α.

Προτού πάρω τηλεόραση προ του 1974 διέθετα για τις μελέτες μου και για γράψιμο πιο πολλές ώρες.

Στα Γιάννενα ασχολήθηκα και με τις τουρκικές επιγραφές που βρίσκονται στο Δημοτ. Μουσείο και δημοσίευσα μερικές στο περιοδικό Ηπειρ. Εστία (1991) και Πρωϊνό Λόγο 8 με 10 Ιανουαρ. 1955. και Πρωϊνό Λόγο 3-2-1995.

Παρ' ότι από το φθινόπωρο του 1992 με έπληξε η φοβερή ασθένεια του ΠΑΡΚΙΝΣΟΝ και είμαι ανάπηρος συνεχίζω να αφιερώνω τις λίγες ώρες που μου επιτρέπει η πάθηση αυτή στο γράψιμο.

Ασχολούμαι με τη νεότερη ιστορία της Βούρμπιανης, με τις Τουρκικές επιγραφές των Ιωαννίνων, και με διάφορα ιστορικά και λαογραφικά.

Τα παραπάνω είναι απλές αυτοβιογραφικές σημειώσεις και όχι οριστικό και επεξεργασμένο κείμενο.

Βούρμπιανη Μάϊος 1995

ΚΟΝΙΤΣΙΩΤΙΚΕΣ ΚΡΗΝΕΣ

Το "τρανό" Πηγάδι της Ζέρμας

Ιωάννη Β. Τσάγκα

Εισαγωγικά

Το ουσιαστικό κρήνη στην πρώτη έννοιά του σημαίνει πηγή νερού. Δηλώνεται επίσης με την ίδια έννοια ο όρος βρύση. Η διαπραγμάτευση του θέματός μας κινείται γύρω από την κρήνη, βρύση, πηγάδι που αποτελούν το κέντρο του ενδιαφέροντος του χωριού μας. Γύρω από τους χώρους αυτούς κινείται η κοινοτική ζωή όχι μόνον της υπαίθρου, αλλά και των μεγάλων πόλεων. Γνωστή είναι η περικοπή από την Καινή Διαθήκη πλάι στο φρέαρ (πηγάδι) του Ιακώβ όπου ο Χριστός διαλέγεται με μια Σαμαρείτισσα.¹

Το πηγάδι στον ηπειρώτικο χώρο συγκαταλέγεται μεταξύ των δημόσιων εκκείνων κέντρων που εξασφαλίζουν όχι μόνο την υδροδότηση της αγροτικής και κτηνοτροφικής κοινότητας, αλλά είναι και κέντρο συγκέντρωσης των κατοίκων για την επίλυση διαφόρων θεμάτων που αφορούν την κοινότητα και πέραν αυτού είναι και χώρος εορτών, πανηγύρεων και άλλων εθίμων που αφθονούν στην ύπαιθρο.

Οι βρύσες λοιπόν, όπως αναφέραμε παραπάνω στα χωριά της Ηπείρου αποτελούσαν κέντρο συσπείρωσης, συνα-

δέλφωσης, επικοινωνίας και συναντησιακής σχέσης, πολλές δε φορές για τους "νιούς και τις νιές" αφορμή για το ξεκίνημα της αγάπης². Η "βρύση" με το δροσερό της νερό είναι συχνά το μοτίβο στα δημοτικά τραγούδια και μ' αυτήν στα ερωτικά δίστιχα, παρομοιάζεται η αγαπημένη κόρη³. Είναι δε αποδεκτό πως στο ηπειρώτικο χωριό η βρύση μετουσιώνεται σε κέντρο τελετουργικών εθιμικών πράξεων που έχουν την αρχή τους στα αρχαία χρόνια και που στόχευαν στην ευπορία και τη γονιμότητα, αφού χωρίς νερό δεν μπορεί να υπάρξει το αγαθό της ζωής, αλλά και συντελούσαν στη συνοχή, στη συγκρότηση στην ομοιογένεια και στην κοινωνική ισορροπία των υπομάδων της μικρής κοινωνίας των χωριών⁴.

Είναι άξιο λόγου ν' αναφερθεί ότι το κέντρο της επαρχίας μας η Κόνιτσα σε μια τοπογραφική ενημέρωση κατά το διάστημα της Οθωμανικής κυριαρχίας περιγράφεται ότι υδρεύεται με νερά διαυγέστατα και ψυχρότατα κατά το θέρος, διότι πηγάζουνιν εκ των υπερκειμένων ορέων. Εκάστη οικία έχει αρκετήν ποσότητα ύδατος ως διαρκή ιδιο-

1. (Κατά Ιωάννην, Κεφ. 4, 1 - 42...)

2. Πρβλ. και Βλ. Μ. Μηλίγκου - Μαρκαντώνη Β. Ήπειρος. Πρωτογενές λαογραφικό υλικό εναποκεείμενο στο σπουδαστήριο λαογραφίας του Παν/μίου Αθηνών (Κριτική θεώρηση) στο: Πρακτικά Β επιστ. συνεδρίου (Κόνιτσα 23-26 Αυγ. 1990). Το Βορειοηπειρωτικό ζήτημα (Παρελθόν - Παρόν - Μέλλον) Αθήναι 1992, σελ. 235 σημ. 26.

3. Βλ. Κ. Ρωμαίου, Κοντά στις ρίζες. Έρευνα στον ψυχικό κόσμο του Ελληνικού λαού. Αθήνα 1959, σελ. 344.

4. Βλ. Μ. Γ. Μερσολή, Ελληνική Λαογραφία, Ήθη και Έθιμα Αθήνα 1986, σ. 41 και 34.

κτησίαν αγορασθείσαν αναλόγως της ποσότητας μέχρις ενίοτε του τιμήματος των 100 λιρών. Δια τούτο και κάθε οικία έχει το περιβόλι της "μπαξέν" καλούμενον, εις τον οποίον πλείστα λαχανικά και οπωρικά παράγονται"⁵ Όλα δε τα χωριά της επαρχίας μας, όπως είναι γνωστό είναι κτισμένα σε χώρους που υπάρχουν πηγές, με "βρυσικό" νερό. Στη γενέτειρά μας το χωριό Ζέρμα (Πλαγιά) της Κόνιτας η κεντρική βρύση, το "τρανό" πηγάδι της, όπως το ζήσαμε εμείς στα παιδικά μας χρόνια και όπως μας πληροφόρησαν οι γεροντότεροι που ήσαν και οι δραματουργοί των όσων συντελούνταν στο πηγάδι θα πιστοποιήσουν τα παραπάνω αναφερθέντα.

Σκεφθήκαμε να καταγράψουμε όλα τα εθιμικά τελετουργικά γεγονότα που σχετίζονταν με το πηγάδι για δύο λόγους: Πρώτον για να τονίσουμε για άλλη μια φορά την αρχαιολογική αξία του Ζερματινού Πηγαδιού το οποίο πρέπει να κηρυχθεί ιστορικό διατηρητέο μνημείο και ανακατασκευαστεί από την βη εφορεία νεωτέρων Μνημείων του υπουργείου πολιτισμού της περιφέρειας Ηπείρου. Δεύτερο για να μπορέσουμε να περισώσουμε ό,τι πολύτιμο υπάρχει ακόμα στη στοματική παράδοση των απλών κατοίκων των χωριών μας γιατί με την εισβολή νέων προτύπων συμπεριφοράς και τη φυγή των νέων στις μεγαλουπόλεις, χάνεται ο παραδοσιακός λαϊκός πολιτισμός και εγκαταλείπονται αργά και σταθερά τα παραδοσιακά ήθη και έθιμα. Όπως θα διαφανεί το "τρανό" πηγάδι της Ζέρμας είναι ο χώρος όπου αντανακλάται ο παραδοσιακός κοινωνικός πολιτισμικός τρόπος ζωής ενός Κονιτσιώτικου χωριού που για τους με-

λητητές μπορεί να γίνει ένα σπουδαίο τεκμήριο για τη στάση των ανθρώπων μιας συγκροτημένης αγροκτηνοτροφικής κοινότητας απέναντι στα μεγάλα θέματα της ζωής. Στο άρθρο μας αυτό εκτός από τον αρχιτεκτονικό χώρο του πηγαδιού θα προσπαθήσουμε να δώσουμε και όλα τα ήθη και έθιμα που σχετίζονται με το πηγάδι και τα οποία αντικατοπτρίζουν τα χαρακτηριστικά της παραδοσιακής Κονιτσιώτικης κοινωνίας και τα οποία σχηματίστηκαν και επέζησαν στην άκρια αυτή του Ελληνισμού κάτω από πολιτικο-θρησκευτικο-κοινωνικές συνθήκες, και δομές μιας άλλης εποχής. Και αυτό επιχειρούμε με τη συναίσθηση ότι γνωρίζοντας καλά από πρώτο χέρι τις συνθήκες και τον τρόπο ζωής των χωριανών μας, μπορούμε καλύτερα να γνωρίσουμε την ιστορία του τόπου μας και να κατανοήσουμε τις λειτουργίες των ανθρώπων μέσα στις συνθήκες που ζούσαν, να ερμηνεύσουμε δε πίστες, δοξασίες, αντιλήψεις, στάσεις συμπεριφοράς, όπως διαμορφώθηκαν μέσα στα θεσμικά πλαίσια και τις ιστορικο-οικονομικές-κοινωνικές συνθήκες που τα εξέθρεψαν και τα διατήρησαν μέχρι τις μέρες μας. Στόχος μας είναι να συνειδητοποιήσουμε ότι το παρελθόν των χωριών μας και της ζωής των ανθρώπων που έζησαν και ζουν για λίγο ακόμη σ' αυτό επιδρά στο παρόν και ότι το παρόν εκχύνεται στο μέλλον, οπότε σχηματίζουμε την ιστορική μας συνείδηση και ταυτότητα, αφού έχουμε εξάρτηση από τους προγενεστέρους μας.

I. ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΤΟΥ ΠΗΓΑΔΙΟΥ⁶

Το "τρανό" πηγάδι της Ζέρμας βρί-

5. Εφημ. ΑΩΟΣ "ΚΟΝΙΤΣΑ" Παρασκευή 30 Ιουλ. 1945 Αριθμ. φύλ. 46 σελ. 1.

σκονταν, όπως σ' όλα τα ηπειρωτικά χωριά στο κέντρο του γεωγραφικού χώρου και έτσι εξυπηρετούσε τις ανάγκες σε νερό όλων των μαχαλάδων. Καίτοι υπήρχαν και άλλες πηγές υδροδότησης (όπως το Πηγαδούλι στο γυφτοκάλυβο, το Παπαθανασείικο στους Κωταίους, το Τσαγκάδικο στους Τσαγκαίους, το πηγάδι της Μαντζίνος στα Μαντζενείικα και η Γκούβα και το Τζιαχάν πηγάδι στους Παγναίους) σ' αυτή λάμβαναν χώρα σύμφωνα με τις μαρτυρίες των κατοίκων όλες οι τελετές και τα έθιμα, γι' αυτό ήταν και ειδικά φροντισμένη χτισμένη με πέτρα και ξυλοσκεπή παλαιότερα, διαστάσεων (4,10X3,05 m) έφερε τρεις κρήνες, οι οποίες από το πλακόστρωτο έδαφος, βρίσκονταν σε ύψος 0,65cm η δε κεντρική 0,70cm. Από αυτές τις τρεις κρήνες οι κάτοικοι αντλούσαν πόσιμο νερό. Η πηγή βρίσκεται 15m περίπου πιο πάνω από την εντοιχισμένη και σκεπαστή βρύση και το νερό έρχονταν στις κρήνες της με υπόγειο αύλακα σκεπαστό, τον οποίο από καρό εις καιρόν οι κάτοικοι επισκεύαζαν με προσωπική εργασία. Το νερό των τριών κρουνών διοχετεύονταν κάτω από το πλακόστρωτο δάπεδο και κατέληγε σε ειδικά σκαλισμένη πέτρινη κρήνη με καρούτα σε άλλο διάζωμα όπου περνούσαν ή πήγαιναν τα μεγάλα ζώα για πότισμα. Από εδώ πάλι με υπόγειο αυλάκι κατέληγε σε τρίτο διάζωμα πιο κάτω όπου οι γυναίκες έπλεναν, έβαφαν τα μαλλιά, τ' αδίμτα και το φθινόπωρο έβγαιναν τα τσίπουρα. Από εκεί το νερό πήγαινε προς τα κάτω όπου με χωμάτινα επιφανειακά αυλάκια κατέληγε στα "κηπάρια", τους θερινούς μήνες. "Εμείς τη θυμηθήκαμε έτσι τη βρύσ". Ήταν σκε-

πασμένη με πλάκες και ξυλοσκεπή. Από πάνω παίρναμε νερό και πιο κάτω ήταν η καρούτα για τα πράματα (ζώα) και πιο κάτω έπλυναν οι γυναίκες τα ρούχα, μαλλιά και έβαφαν γνέμα για βελόντζες. Η Ανατ. πλευρά η οποία είναι εντοιχισμένη στο έδαφος και υπερυψωμένη κατά 0,30 cm από τις υπόλοιπες πλευρές φέρει τα εξής χαρακτηριστικά. Πάνω από τις κρήνες υπάρχει εντοιχισμένο στο εσωτερικό της ημικύκλιο το οποίο καταλήγει σε καλό εντοιχισμένο τόξο σήμερα πάνω από την τσιμεντένια πλάκα. Σε απόσταση 1m από το δάπεδο και πάνω από την ακτίνα του τόξου σχηματίζεται μια καμάρα 0,35x0,48 cm, ενώ σε απόσταση, 0,70cm από αυτήν συναντά κανείς μέσα σε πλαίσιο και σε καλά σκαλισμένη πέτρα τη χρονολογία κτίσης της βρύσης 1750 Αυγούστου. Η επιγραφή αυτή σήμερα φαίνεται καθαρά, είναι ευανάγνωστη και είναι το τεκμήριο χρονολόγησης του κτίσματος. Η Βόρεια και Νότια πλευρά είναι ισομεγέθεις με τοίχια πάχους 0,50cm. Οι λίθοι όπως φαίνονται από τη Δυτική πλευρά είναι καλά χτισμένοι επεξεργασμένοι, ο περισσότεροι δε φέρουν σχήμα παραλληλογράμμου. Η Δυτική πλευρά στην οποία υπάρχει η ποτίστρα των ζώων δεν είναι χτισμένη από το δάπεδο μέχρι τη σκεπή, αλλά η τοιχοποιία υπερίπταται αυτού 30-40cm. και σχηματίζεται έτσι πεζούλι στο οποίο οι περαστικοί μπορούσαν να ξεκουραστούν ή και εναποθέσουν τα πράγματά τους για λίγο, ενώ από το δρόμο ήταν ορατές οι κρήνες. Η είσοδος στο χώρο της γίνονταν με δύο εισόδους: α) Από τη Βόρεια πλευρά (1x1,70m) όπου μπαίνοντας κανείς κατεβαίνει ένα μεγάλο σκαλί, γιατί

6. Μήτσης Κων/νος γεν. 1910. Επάγγελμα Κτίστης Γραμ. γνώσεις. Συνέντευξη Ιουλ. 95.

η διαμόρφωση του πλακόστρωτου δαπέδου της βρύσης είναι πιο κάτω από την είσοδο αυτή: β) Από τη Δυτική πλευρά, όπου και η κύρια είσοδος δίπλα από την καρούτα των ζώων και χρειάζονταν κανείς ν' ανέβει πέντε λιθόκτιστα σκαλιά, γιατί το πλακόστρωτο δάπεδο της βρύσης από αυτή την πλευρά ήταν πάνω από τη στάθμη του εδάφους. Αυτή η είσοδος φέρει άνοιγμα 1m x 2,15 από το πλακόστρωτο δάπεδο μέχρι τη σκεπή. Καμιά είσοδος δεν έφερε πόρτα, αλλά καίτοι ανοιχτές δεν επέτρεπαν την είσοδο ζώων στο κύριο μέρος του οικοδομήματος παρά μόνο των ανθρώπων.

Γενικά η εξωτερική και εσωτερική μορφή του "τρανού" πηγαδιού της Ζέρμας παρουσιάζει ως δημόσιο κτήριο χωριού τη μορφή αξιόλογου για την εποχή οικομήματος πλήρως εναρμονισμένου με τον κατώτερο χώρο ανοικοδόμησής του στα τρία διαζώματα, χωρίς να παρουσιάζει δισαναλογία διαστάσεων με κυρίαρχο στοιχείο το αρχιτεκτονικό της σχέδιο να καλύπτει όλες τις ανάγκες που σχετίζονται με την υδροδότηση της κοινότητας.

Οι λαϊκοί Κονιτσιώτες κουδαραίοι φαίνεται κι εδώ σ' αυτό το απλό οικοδόμημα ν' αγαπούν το πραγματικό, το λειτουργικό, το φτιαγμένο με μεράκι και μαστοριά, το παραδοσιακό που κουβαλάει μέσα του ό,τι πολύτιμο έχει από τους προγενέστερους στους μεταγενέστερους. Το "τρανό" πηγάδι της ΖΕΡΜΑΣ με το δροσερό νερό του που το λαχταρούν ακόμα οι Ζερματινοί έχει την ιστορία κτίσης του και τον παλιό καλό καιρό ήταν το κέντρο ποικίλων

λαϊκών εθιμικών τελετουργικών πράξεων.

II. ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΚΤΙΣΗΣ ΤΗΣ ΒΡΥΣΗΣ

Σύμφωνα με τη σωζόμενη σκαλιστή επιγραφή στο χώρο του εντοιχισμένου τόξου της Α. πλευράς, το "τρανό" πηγάδι όπως σώζεται σήμερα κατασκευάστηκε το 1750 τον μήνα Αύγουστο. Όπως τονίσαμε και σε άλλο δημοσίευμά μας το έτος αυτό πρέπει να εκληφθεί ως κορύφωση οικονομικής βελτίωσης ευμάρειας και κοινοτικής οργάνωσης, συσπείρωσης και συσσωμάτωσης των διάσπαρτων οικισμών και μικροχωρίων της Ζέρμας⁷ και όχι σαν αρχή κτίσης του χωριού. Τα δημόσια κτίρια Σχολεία - Εκκλησίες - βρύσες που συνθέτουν το χώρο μας κοινότητας γίνονται τελευταία, γιατί προϋποθέτει οικονομική βελτίωση και κάλυψη όλων των άλλων πρωτογενών αναγκών επιβίωσης. Η παράδοση αναφέρει ότι οι κάτοικοι των παλαιοχωρίων της Ζέρμας άφησαν τους παλαιότερους οικισμούς "Λίμνες", "Παλιοχώρι", "Κοσαρτσικό", "Καρυές", "Αρσέλια" και συγκενρώθηκαν στο χώρο της παλαιάς Ζέρμας άγνωστο πότε ακριβώς. Ένα από τα κίνητρα, εκτός από το Μοναστήρι της Ζέρμας που συγκέντρωσε τους κατοίκους σ' αυτή την πλαγιά κατά τα δύσκολα χρόνια της Οθωμανικής κυριαρχίας, ήταν και το ωραίο πόσιμο νερό του υπο εξέταση πηγαδιού. Η στοματική παράδοση αναφέρει ότι η ανακάλυψη του νερού έγινε από έναν τράγο που κρύφτηκε μέσα στις φυλλωσιές όπου έβγαινε το νερό και βρέθηκε μετά από μέρες από τον ποιμένα του. Φυσικά έως ότου κτιστεί η βρύση με τη

7. Βλ. Β. Τσάγκα. Η Ζέρμα της Κόνιτσας (1618-1913). Ιστορικά και άλλα στοιχεία του Ηπειρωτικού χώρου στο: Ηπειρ. Ημερολόγιο Ιωάννινα 1991, σελ.

μορφή που σώζεται δεν χρειάζεται να πούμε ότι πέρασαν αρκετά χρόνια.

III. ΤΟ ΖΕΡΜΑΤΙΝΟ ΠΗΓΑΔΙ ΚΕΝΤΡΟ ΛΑΙΚΩΝ ΕΘΙΜΙΚΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ

A) ΤΟ ΕΘΙΜΟ ΤΟΥ ΚΛΗΔΟΝΑ - Τ' ΑΙ - ΓΙΑΝΝΙΟΥ ΤΟΥ ΡΙΓΑΝΑ

Τα ήθη και έθιμα, οι μύθοι, οι παροιμίες, τα τραγούδια του λαού των χωριών μας είναι για μας τα γνησιώτερα μνημεία της καταγωγής του χαρακτήρα, των παραδόσεων και των κλίσεων γιατί είναι η καθαρότερη πηγή της κοινωνικής πολιτισμικής και εθνικής ζωής. Το έθιμο του κλήδονα στη γιορτή του Αϊ-Γιαννιού του Κλήδονα ή Κληδόνου είναι αρχαιότατο έθιμο και διασώζονταν μέχρι πρόσφατα στη Ζέρμα της Κόνιτσας. Η κύρια τελετουργία γινόταν στο "τρανό" πηγάδι Κλήδονας είναι λ. αρχαία και σημαίνει προφητικές φωνές που ακούγονταν κατά σύμπτωση σε περιστάσεις όποιας μαντικής δοκιμασίας⁸.

"Αποβραδύς ξημερώνοντας τ' Αϊ-Γιαννιούμαζευσόμασταν και τραγουδούσαμε, εβανάμι μέσα σ' ένα αγγειό (= μαστραπά) με νερό απ' το πηγάδι τα δαχτυλίδια, τα σκλαρήκια όλα τ' ασημικά. Του λέγαμι κλήδονα. Μια γυναίκα έκρουβε τον κλήδονα σ' ένα παραθύρι που 'χε περγουλια ή σι μια μπλιγιά να μην τα κλεψουν τ' νύχτα. Το πρωϊ πηγαίναμε όλοι στη Μεγάλη Ράχη και μαζεύαμαν γιαννιάκια. Τραγου-

δούσαμαν, χορεύαμι και λέγαμι τραγούδια⁹" όπως:

1

Τα τέσσερα τα πέντε τα εννιάδερα
τα δεκαοκτώ ξαδέρφια τα ληγόμερα
Τους ήρθε ένα φερμάνι από το Βασιλιά
να πάνε να πολεμήσουν χρόνους δώδεκα
Σελώνουν τ' άλογά τους τρέμει η γη.

2

Μέσ' στο μπουγδάνι (=ανήφορο) μέσ' το βουνό,
στης βέργας τον ανέβαιναν τρείς λυγερές,
πήγαν να μάσουν μάραντα και το μελισσοβότανο.
Στο δρόμον όπου πήγαιναν μου βρίσκουν ένα νιούτσικο
κομμένο το κεφάλι του αχώρια από το κορμάκι του.
Φοβήθηκαν οι λυγερές και πάλι πίσω γύρισαν
και μένα οι Τούρκοι μ' κοψαν το κεφάλι αχώρια από το κορμάκι.
Στη ράχη στου Γύφτου τον κήπο σε στάση πομπής με τα γιαννιάκια στα χέρια τραγουδούσαν.

3

Αϊ-Γιάννη Σταυρο βότανε
Ποιός σε σταύρωσε
και σταυρώθηκες;
Νιός με σταύρωσε
και σταυρώθηκα
Γέρος μ' έκοψε
και μαράγκιασα.

Στην εκκλησία του Αγίου Δημητρίου τον Ενοριακό Ναό της Ζέρμας άφηναν ένα σταυρό ή στεφάνι με γιαννιάκια. Όταν έφταναν στο Πηγάδι κι άνοιγαν τον κλήδονα, αφού έβαζαν τα γιαννιάκια στις καμάρες της βρύσης κάθε μια έπαιρνε το δικό της ασημικό και εύχονταν:

Να 'βγουν άσπρα καλόκαρδα

8. Προβλ. Κ. Ρωμαίου ό.π., σ. 107 και Ν. Γ. Πολίτου Λαογραφικά Σύμμεικτα..

9. Βάγια Γκατζογιάννη γεν. 1923 Επάγγ. Οικιακά Γραμ. γν. Δημοτικό. Μαρία Μήτση, γεν. 1913, Επάγγ. Οικιακά Γραμ. γνώσεις Δημοτικού. Συνέντευξη Καλοκαίρι '95.

* Τόμος Γ' Εν Αθήναις 1936, σ. 105 όπου ο κλήδονας ορίζεται ως μαγική τελετή προς πρόκλησιν μαντικών ονείρων περί γάμου. Τα κορίτσια με αυτές τις μαντικές ενέργειες ζητούν να δούν ή να μάθουν ποιός θα είναι ο μέλλον σύζυγός τους.

Κάθε μια κοπέλα που έβγαζε το δαχτυλίδι της έλεγαν:

- Τίνος είν' τα κλήδονα

- Της (π.χ. Τσάντας) είν' τα κλήδονα

Να βγούν άσπρα καλόκαρδα.

Βρυσούλαμ' τρίτο κάγκελο

Δος μας νερό για τ' Αϊ-Γιαννιού.

Ο χορός συνεχίζονταν κοντά στο πηγάδι μέχρι το γιόμα. Μετά οι κοπέλες πήγαιναν στα σπίτια τους. Πολλές γυναίκες έπαιρναν γιαννιάκια στα σπίτια τους. Χρειάζονταν για τη θεραπεία πολλών ασθενειών. Τα κάπνιζαν όταν κάποιος ήταν άρρωστος, άνθρωπος ή ζώο¹⁰.

Β) ΤΟ ΞΕΠΡΟΒΟΔΙΣΜΑ ΤΩΝ ΖΕΡΜΑΤΙΝΩΝ ΚΟΥΔΑΡΑΙΩΝ ΚΑΙ ΤΟ ΠΗΓΑΔΙ

"Πότε κινούσαν οι μαστόροι για τα ξένα παίρναν αμίλητο νερό. Το βάζαμε σ' ένα μαστραπά πίσω από την πόρτα πρωί-πρωί. Όταν ξεκινούσαν οι μαστόροι, ο πρώτος που έβγαινε απ' το σπίτι έδινε μια κλωτσιά και χύνονταν. Λέγαμε:

Να πάει νερό η δουλειά

Να γυρίσουν με το καλό.

Όλη μέρα δε σήκωναν το τραπέζι ώσπου να φτάσουν στα γρέκια οι μαστόροι. Ούτε σκούπιζαν ούτε σήκωναν το τραπέζι. Το ξεκίνημα της παρέας των κουδαραιών γίνονταν από το "Τρανό" πηγάδι. Μαζεύονταν όλη η παρέα εκεί

με τις γυναίκες. Οι γυναίκες ξεπροβοδούσαν τους μαστόρους ως της Ζέρμας το γιοφύρι. Εκεί χωρίζονταν οι άντρες από τις γυναίκες. Οι γυναίκες έκοβαν κλαδιά - από ήμερο καρπόνι (είδος βελανιδιάς) ή μια ρίζα χορτάρι και τα 'βάζαν στη δεξιά μεριά στην πόρτα του σπιτιού όταν γύριζαν για να πηγαίν' "δεξιά" η δουλειά των μαστόρων. Έφευγαν τον Οκτώβριο τ' Αϊ-Δημητρίου και τον Κερασάρη τ' Αϊ-Αποστόλη έρχονταν".

ΤΟ ΖΥΜΩΜΑ ΤΗΣ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ ΚΑΙ ΤΟ ΠΗΓΑΔΙ

"Πρώτα λούζνταν - αλλάζνταν αποβραδύς της Παρασκευής το βράδυ. Έπρεπε να 'ναι καθαρές οι γυναίκες. Το πρωί έπαιρναν άκριτο νερό από το "Τρανό" πηγάδι. Και από τις τρεις βρύσες (=κρήνες) για να πάνε να ζυμώσουν τη Λειτουργιά και να πάνε στην Εκκλησία. Γι' αυτό λέγαμε: "Νερό για λειτουργιά θα σε κάμω";

Στον Εσπερινό το βράδυ του Σαββάτου εκτός από τη Λειτουργιά (=προσφορά) έφκιαναν και το "πάρ" για τον παππά. Ήταν είδος προσφόρου· το οποίο προορίζονταν για τον ιερέα και παρασκευάζονταν κι αυτό με την ίδια διαδικασία του προσφόρου είχε σφαιρικό σχήμα και έφερε στο μέσο σταυρό από την ίδια τη ζύμη κατασκευασμένου.

10. Ο Κ. Ρωμαίος γράφει τα παρακάτω χαρακτηριστικά για την παραμονή του Αϊ-Γιαννιού. "Ένα μεγάλο και σπουδαίο γνώρισμα της παραμονής του Αϊ-Γιαννιού αποτελεί η μυστική μετάβαση στη βρύση και το πάρσιμο του νερού που θα χρησιμοποιηθεί για τον "κλήδονα". Μια νέα κοπέλα πρέπει να πάει να φέρει νερό. Την ώρα που οι άλλοι πηδούν ξέγνοιαστοι τις φωτιές η κοπέλα εκείνη ξεγλιστράει σαν ανθρώπινο φίδι, γεμίζει γρήγορα ένα βάζο νερό και γυρίζει ίσια στο σπίτι που έχει από πριν ορίσει για να φτιάξει τον κλήδονα. Η κοπέλα σ' αυτή την πορεία δεν πρέπει να μιλήσει". Δεν πρέπει να κρίνει τον κρένω=μιλώ "νερό άκριτο" νερό αμίλητο. Κ. Ρωμαίου ό.π., σ. 106 Κατά τον Β. Νιτσιάκο η γιορτή του Κλήδονα είναι γεγονός κατεξοχήν συνυφασμένο με το προξενειό και την εθιμική έκφραση του έρωτα, όπως προσδιοριζόταν από τα ήθη της εποχής Βλ. και προβλ. Βασ. Νιτσιάκου χορός και συμβολική έκφραση. Το παράδειγμα του χορού στο κίνικ' (περιβόλι Γρεβενών) στο: ΧΟΡΟΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑ, Κόνιτσα 1991, σελ. 44.

ΚΟΝΙΤΣΑ - ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΑΓΙΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΗ ΕΠΙΓΡΑΦΗ 1791

Αφιερώνεται στον Τάσο Ευθυμίου

Την Παρασκευή 7 Ιουλίου 1995 (ήτοι 204 χρόνια και κάτι, μετά το χτίσιμο της εκκλησίας) η φιλόλογος Κατερίνα Τσαρούχη, το γένος Τσούβαλη, γένους μαστόρων από την Πυρσόγιαννη, μας οδήγησε την αρχιτέκτονα-μηχανικό Αθηνά Ιω. Κούτση κι εμένα στην παραπάνω εκκλησία. Εκεί με τη βοήθεια και του πολύτιμου κλειδοκράτορα Σωτήρη Ευαγγέλου, όλοι μαζί ριχτήκαμε στο διάβασμα της οικοδομικής επιγραφής του ναού, που είναι εντοιχισμένη αριστερά ψηλά από την είσοδό του στη βόρεια πλευρά.

Όλοι βοήθησαν με πολλούς τρόπους. Έτσι η παρούσα ανάγνωση της επιγραφής είναι καρπός όλων. Τελικά αυτής το κείμενο ανιχνεύτηκε χάρη στη βοήθεια φωτογραφιών (εικ. 1 και 2).

Η επιγραφή είναι χαραγμένη επάνω

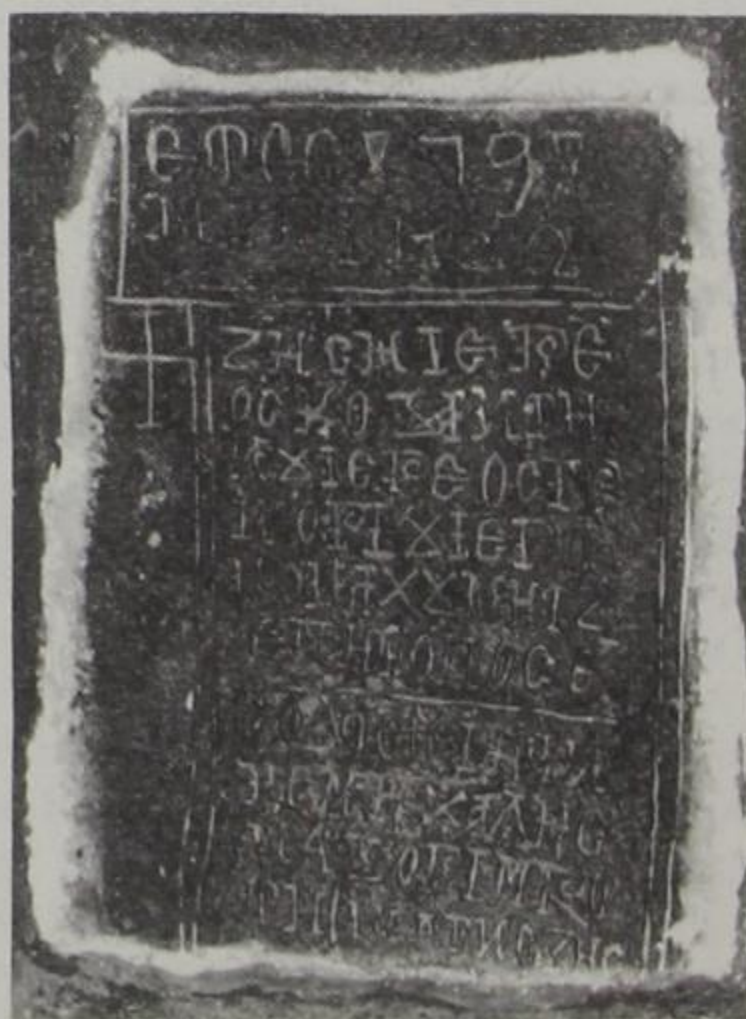
σε μαύρη πλακόπετρα διαστάσεων περίπου 30x40 εκατοστών, με βυζαντινίζοντα γράμματα, αρκετά καθαρά, με συντομογραφίες και ανορθογραφίες, που διατηρώ.

Το κείμενό της με ελάχιστες συμπληρώσεις έχει ως εξής:

ΕΤΟC 1791
ΜΑΡΤΗΟΥ 2
+ ΖΗΧΗ ΙΕΡΕ
ΟC ΚΟΣΑΝΤΗ
ΝΟΥ ΙΕΡΕΟC ΓΡ
ΙΓΟΡΙΟΥ ΙΕΡΟ
ΜΟΝΑΧΟΥ ΜΗΤΖ
ΟC ΠΗΤ[Ρ]ΟΠΟC Θ
ΕΟΔΟCΙC ΓΗΑΝ
ΗC ΜΗΧΑΛΗC
ΜΑCΟΡΙ ΠΡΟ
ΤΗ ΑΝΑΓΝΟCΗC

Δηλαδή:

"Έτος 1791, Μαρτίου 2.

Εικ. 1. Άγιοι Απόστολοι Κόνιτσας. Φωτογραφία οικοδομικής επιγραφής 1791 (ΑΠ., 7.7.1995).

+ [Επί] Ζήση ιερέως,
 Κωνσταντίνου ιερέως,
 Γρηγορίου ιερομονάχου.
 Μήτζος επίτροπος.
 Θεοδόσης, Γιάννης,
 Μιχάλης, πρώτοι μάστορες,
 Αναγνώστης".

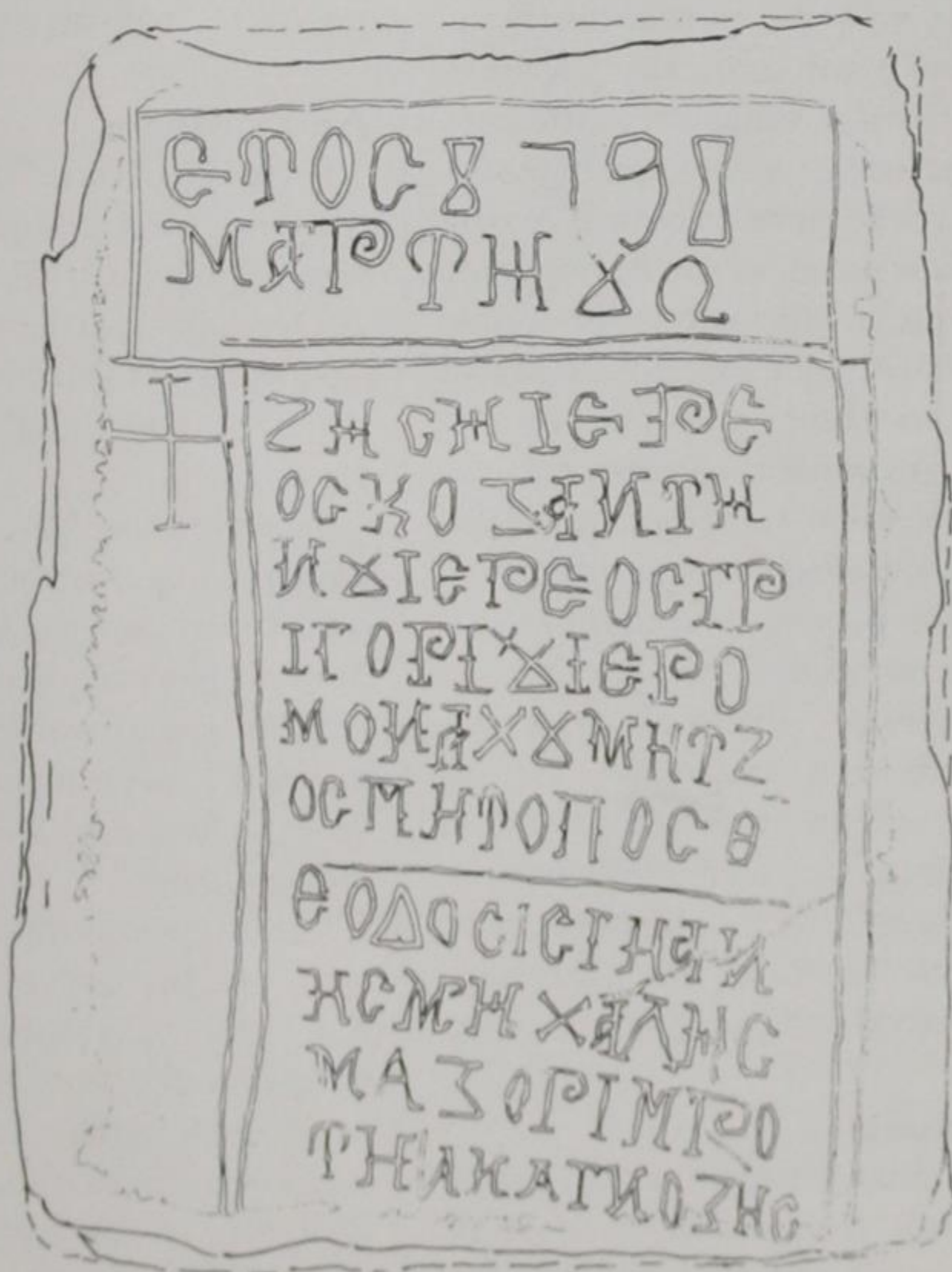
Η εκκλησία λοιπόν των Αγίων Αποστόλων αποπερατώθηκε στις 2 Μαρτίου 1791, όταν στα Γιάννενα ήταν πασάς ο Αλής ο Τεπελενλής, που προφανώς έδωσε και την γραπτή οικοδομική άδεια για το χτίσιμό της. Η δαπάνη, υποθέτω, εβάρυνε τους ενορίτες με την επιμέλεια

των ιερέων Ζήση και Κωνσταντίνου, του ιερομονάχου Γρηγορίου, και όταν ήταν επίτροπος ο Μήτζος. Να είχαν αναλάβει αυτοί οι τέσσερις τα έξοδα, φαντάζομαι ότι θα ήταν βάρος βαρύ.

Πρωτομαστόροι αναφέρονται ο Θεοδόσης, ο Γιάννης και ο Μιχάλης. Ο τελικά επιγραφόμενος Αναγνώστης, να ήταν ο αναγνώστης της εκκλησίας και συγγραφέας του κειμένου της επιγραφής; - ή μάλλον ήταν κι αυτός μάστορας;

Θεσσαλονίκη, 22.VII+18.XI 1995

μαστρ - Αργύρης Πετρονώτης, αρχιτέκτων,
 τ. α. Καθηγητής Ιστορίας της Αρχιτεκτονικής, Πολυτεχνικής Σχολής ΑΠΘ

Εικ. 2. Άγιοι Απόστολοι Κόνιτσας. Ανασχεδίαση οικοδομικής επιγραφής 1791 (Α.Π. 18.11.1995).

Λα Σιντιλίε.

Είναι το όνομα (Santi-Ilia) λατινογενές και ερμηνεύεται στον Άγιο Ηλία, όπου και ο παμπάλαιος Ναός του. Η περιοχή αυτή είναι προέκταση της τοιαύτης "Ντζολίστε" και είναι τοπίο θαυμάσιο. Δεσπόζει της νότιας περιοχής της περιφέρειας Παλαιοσελλίου και επιτρέπει στον κάθε θεατή να θαυμάσει από εκεί τη μεγαλοπρέπεια της οροσειράς της Τύμφης, τον ρουν του Αώου ποταμού, την σκληρή χαώδη χαράδρα του, τη γύρω καταπράσινη περιοχή, σύνολο που αποτελεί χάρμα οφθαλμού. Είναι το τοπίο αυτό κατάφυτο από δέντρα κυρίως πεύκα που δημιουργούν άλσος εξαίρετο, εξοχικό. Δυστυχώς προ ετών με άδεια του Δασαρχείου Κονίτσης για να γίνει μέρος του τοπίου γήπεδο, υλοτομήθηκαν πολλά πεύκα και έχασε το άλσος αυτό την πρότερη αίγλη του, την πρώτη λαμπρότητά του. Άλση, όπως είναι του Προφήτη Ηλία, της Μεταμόρφωσης και το προστατευτικό δάσος του χωριού είναι το στολίδι, ο πνεύμονας αυτού Κοινότης και Εκπολιτιστικός Σύλλογος έχουν την ιερά υποχρέωση να μεριμνήσουν για τη διαφύλαξη και προστασία αυτών και οι Δασικές υπηρεσίες φρόνιμον είναι να μη χορηγούν άδεια για υλοτόμηση σε τέτοια κοινής ωφελείας μέρη, που απαραίτητη, αναγκαία είναι η ύπαρξή τους.

Λα Σεμνικοάρ(ε).

Όνομα που ερμηνεύεται στον "Άγιο Νικόλαο" και είναι λατινογενές. Πήρε το όνομα αυτό από το εικόνισμα του Αγίου Νικολάου που υπάρχει εκεί.

Όπως δε και αλλαχού γράψαμε, ο Άγιος Νικόλαος ήταν ο πολιούχος του

χωριού πρώτα, μετά ανακηρύχθηκε Αγία Παρασκευή.

Επίσης γράψαμε ότι στη θέση αυτή ήταν αρχικά η είσοδος του χωριού από δυσμάς και κατά την επικρατούσα θρησκευτική τάξη ετοποθετείτο σ' αυτή το εικόνισμα του πολιούχου αγίου του χωριού που τότε ήταν ο Άγιος Νικόλαος.

Λα Τζώρτζ.

Ονομασία λατινογενής "Georges" και αναφέρεται στην περιοχή που βρίσκεται κοντά στο Ναό του Αγίου Γεωργίου.

Λα Στ-Μαρίε.

Εννοεί το όνομα "Σάντα-Μαρία" (λατινογενές) και ερμηνεύεται στην Αγία Μαρία, δηλαδή στην Παναγία.

Ονομάζεται έτσι η περιοχή αυτή γιατί εκεί υπάρχει το εικόνισμα της Κοίμησης της Θεοτόκου και βρίσκεται δυτικά του χωριού.

Η παράδοση λέει, ότι στο χώρο που υπάρχει το εικόνισμα, είχαν αποφασίσει οι κάτοικοι του χωριού να ανεγείρουν το Ναό της Κοίμησης της Θεοτόκου σε αντικατάσταση του ομώνυμου παλαιού Ναού που τον κατεδαφίσαν για να γίνει ο Κεντρικός Ναός της Αγίας Παρασκευής.

Επιτροπή ορίστηκε από τους κατοίκους για την ανέγερση του Ναού, τη Κοίμησης της Θεοτόκου η οποία εργονομους ενήργησε και σεβαστό χρηματικό ποσό συγκέντρωσε. Για άγνωστους όμως λόγους η επιτροπή αυτή δεν πραγματοποίησε την ανέγερση του Ναού. Λέγεται όμως, ότι το συγκεντρωθέν χρηματικό ποσό για την ανέγερση του Ναού, το έθαψε η επιτροπή για ασφαλεία κοντά στο εικόνισμα της Παναγίας.

με σκοπό κάποτε να ανεγερθεί ο Ναός αλλά δυστυχώς δεν ανεγέρθη.

Του Άρμπουροι.

Λατινογενής η έκφραση και δηλώνει τόπο με πολλά δέντρα δρυός (arbus) και είναι ο τόπος αυτός ο λοφοειδής, εξοχική έκταση που βρίσκεται κοντά στο χωριό, ανατολικά αυτού.

Σε χώρο της κατάφυσης αυτής περιοχής υπήρχε παμπάλαια ο Ναός των Γενεθλίων Ιωάννου του Προδρόμου και κάθε χρόνο στις 24 Ιουνίου ημέρα της μνήμης των, χαράματα τα κορίτσια ομάδες, ομάδες χαρούμενα σκόρπιζαν στις πλαγιές, και τις ράχες τραγουδώντας το "Άγιο Γιάννη με τα βότανα", λουλούδια μάζευαν και κυρίως τα λεγόμενα "Μπελοϊά" και κατόπιν με αυτά στην αγκαλιά, συγκεντρώνονταν όλα στην αυλή του Ναού του εορτάζοντα Αγίου και τραγουδούσαν. Μετά το μεσημέρι στο ίδιο μέρος έστηναν χορό με όργανα και χόρευαν μόνο τα ανύπαντρα κορίτσια και οι πολύ νεαρές γυναίκες. Ήταν το πανηγύρι αυτό αποκλειστικά για τα ανύπαντρα κορίτσια (νυφοπάζαρο) και δίνονταν η ευκαιρία στον κάθε υποψήφιο νέο να διαλέξει το ταίρι της καρδιάς του. Ο Ναός αυτός των Γενεθλίων του Προδρόμου κατέρρευσε στα μέσα του 19ου αιώνα, αλλά δεν ξανάγινε, γιατί την ίδια χρονική περίοδο σε λίγη απόσταση από αυτόν, ανεγέρθη ο Ναός του Αγίου Δημητρίου, που σώζεται και σήμερα σε πολύ καλή κατάσταση.

Το έθιμο, στις 24 Ιουνίου να τραγουδούν και να χορεύουν τα κορίτσια του χωριού στο χώρο που ήταν ο Ναός του Προδρόμου κράτησε μέχρι το έτος 1930, συνεχίστηκε δε στο προαύλιο του Αγίου Δημητρίου, και τώρα καταργήθηκε γιατί κορίτσια δεν υπάρχουν.

Το 1930, οι ιθύνοντες του χωριού αποφάσισαν να μεταφέρουν στον κατά-

φυτο από βαλανιδιές αυτό χώρο το Νεκροταφείο και για να διευρυνθεί έπρεπε αναγκαστικά να κοπούν αρκετά δέντρα και μαζί τους μια γηραιά, πολύ γηρασμένη βαλανιδιά. Την έλεγαν "Κουφάλα" γιατί ο κορμός της ήταν κουφωτός (κούφιος) και έμοιαζε σαν σπηλιά χωρητικότητας 4-5 ατόμων, και τα παιδιά που συχνά έπαιζαν γύρω της, τη χρησιμοποιούσαν για κρυψύγετο και όταν έβρεχε για καταφύγιο.

Η καταδίκη σε θάνατο της γηραιάς και συμπαθούς εκείνης βελανιδιάς (της κουφάλας) στενοχώρησε πολλούς. Παιδικές αναμνήσεις και βιώματα τους συνέδεε μαζί της. Ήταν η γιαγιά που σαν τα εγγονάκια της τρυφερά, στοργικά στην αγκαλιά της κρατούσε όταν σε αυτήν κατεύφευγαν παίζοντας. Ξαφνικά όμως τη θλίψη αυτή μια έκπληξη τη διαδέχτηκε. Στις ριζες της γηραιάς κουφάλας ανακαλύφθηκε τάφος, που το περιεχόμενό του ήταν ένα ολόκληρος ανθρώπινος σκελετός. Δυστυχώς όμως δε δόθηκε από τους ιθύνοντες η δέουσα σημασία.

Από άγνοια και αδιαφορία δεν ζήτησαν την οστεολογική εξέτασή του. Έριξαν τον σκελετό στο οστεοφυλάκιο του χωριού και χάθηκε ένα εύρημα που πολλά θα αποκάλυπτε.

Πολλοί οι τάφοι που βρίσκονται στην περιοχή αυτή και αποτελούν την απόδειξη, ότι υπήρχε εκεί αρχαιότατα νεκροταφείο. Αυτοί οι τάφοι θέλουν να μιλήσουν, το μυστικό τους να μαρτυρήσουν, κανείς όμως δεν τους πλησιάζει, όλοι τους περιφρονούν. Η ιστορία όμως του χωριού χάνεται και Κοινότης και Εκπολιτιστικός Σύλλογος έχουν καθήκον να μεριμνήσουν για την εξερευνησή τους.

Λα Σι-Μέντρου.

Είναι το όνομα (Santi-Dimitri) δηλαδή στον Άγιο Δημήτριο και εννοεί

την τοποθεσία που βρίσκεται ο Ναός του Αγίου Δημητρίου.

Λα Παπούλη.

Μικρή περιοχή συνεχόμενη της τσιαύτης "La Sirdini". Είχε άλλοτε αμπέλια και διακριτικό ήταν το αμπέλι του Καρασύλου ή Καφέ. Στον υπάρχοντα βατό δρόμο υπάρχει βρυσούλα, η βρύση του καφέ, (Λα φιντίνα αλ καφέ).

Λα Παλπομοάρε.

Σύνθετη ελληνοκουτσοβλαχική λέξη και εννοεί στον Παλιό υδρόμυλο. Βρίσκεται δυτικά της τοπωνυμίας "Παπούλη" προς τον κεντρικό λάκκο όπου άλλοτε υπήρχε εκκλησιαστικός υδρόμυλος.

Λα Γιαντώνη.

Εννοεί στον Άγιο Αντώνιο, τοποθεσία δεσπόζουσα με πολλά δέντρα δρυός και ανάμεσά τους ο μικρός Ναός του

Αγίου Αντωνίου. Πολύ ευήλιος περιοχή και εξαιρετα τα αμπέλια που υπήρχαν, του Ηλία Βασιλίκα, Παπαζήση, Βαρσάμη, Θωμά Σδράλη, κ.α.

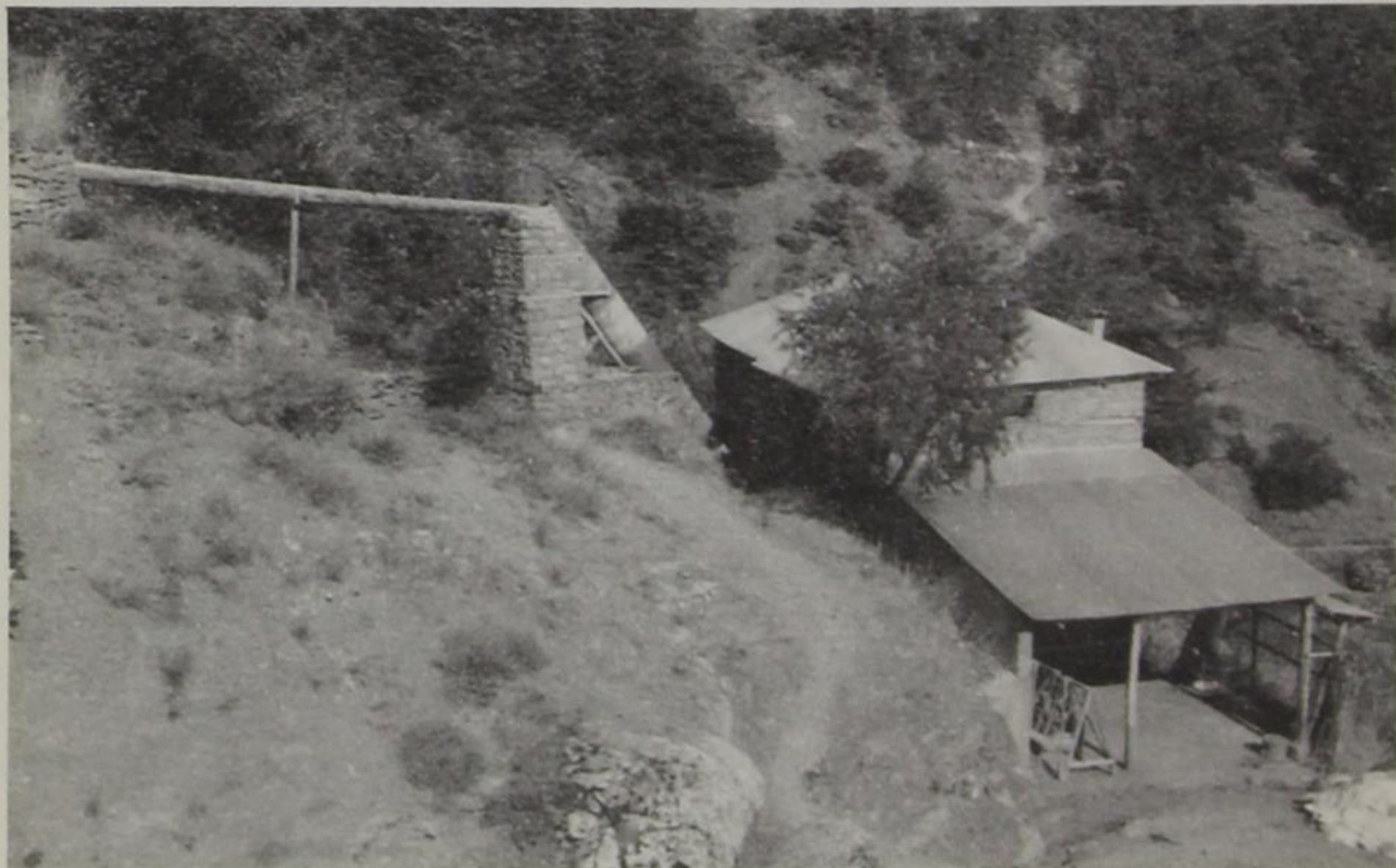
Λα Μουτσιάλε.

Τόπος υγρός (νερότοπος) που βρίσκεται βόρεια της τοποθεσίας "Άγιος Αντώνιος". Και εδώ υπήρχαν άλλοτε αμπέλια όπως του Αναστάση Γ. Ταπαινόπουλου (Τσάντζη), Κώστα Βασιλίκα.

Λα Γιοθανάση.

Τοποθεσία που βρίσκεται ο Ναός του Αγίου Αθανασίου. Από αυτόν πήρε το όνομα και η γύρω περιοχή, όπου πολλά αμπέλια υπήρχαν, των Κωτούλα, Γεωργίου Γρέντζιου και επικρατέστερο του Ζησάκη. Τώρα αν και κοντά απ' το χωριό, δεν υπάρχει τίποτα, επικρατεί ερημιά.

(Συνέχεια στο επόμενο)

Νερόμυλος στο Παλιοσέλι
(Φωτ. Ι. Καπάϊου)

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝΩΣΗ ΚΟΝΙΤΣΙΩΤΩΝ

1. Στις 30-10-1995, στην αίθουσα της Ένωσης Κονιτσιωτών Ιωαννίνων πραγματοποιήθηκε εκδήλωση-ομιλία, που αφορούσε στην ιστορική διαδρομή της Ηπείρου. Κεντρικός ομιλητής ήταν ο Φώτης Ραπακούσιος από το Αηδονοχώρι, ο οποίος, με απλότητα και σαφήνεια και πολλές αναφορές σε αρχαιολογικά ευρήματα στον ευρύτερο χώρο της Ηπείρου, αλλά και στην Κόνιτσα, και συγγράμματα, έδωσε πολλά ερεθίσματα για διερεύνηση της σχέσης του σήμερα με το χθές.

Στην εκδήλωση παραβρέθηκε και ο Δήμαρχος Κόνιτσας κ. Πρόδρομος Χατζηεφραιμίδης, ο οποίος, αφού συγχάρηκε τον κ. Ραπακούσιο για όσα είπε, έκανε γνωστό ότι είναι "ανοιχτός" σε κάθε πρόταση που θα βοηθήσει να βγουν στην επιφάνεια θαμμένοι θησαυροί.

Πριν αρχίσει η ομιλία, ο Πρόεδρος τη Ένωσης κ. Χρ. Ζακόπουλος κάλεσε τα μέλη να βοηθήσουν με ιδέες, συμμετοχή, αλλά και χρήματα, γιατί έτσι μόνον θα είναι δυνατή η πραγματοποίηση διαφόρων δραστηριοτήτων.

Όπως αποφασίστηκε στην συνέχεια, πολύ γρήγορα θα οργανωθεί από την Ένωση βραδιά τσίπουρου.

2. Στην εκδήλωση από την Ένωση Κονιτσιωτών στην αίθουσα-εντευκτήριο της Ένωσης Κονιτσιωτών Ιωαννίνων υλοποιήθηκε στις 2-12-95 η πρόταση του Αγροτικού Οινοποιητικού Συνεταιρισμού Μολυβδοσκεπάστου για μια "βραδιά τσίπουρου". Ήταν μια εξαι-

ρητική πρωτοβουλία που έδωσε την ευκαιρία σε περισσότερους από 150 Κονιτσιώτες και φίλους τους να τα πουν και να ζήσουν κάποιες στιγμές ξεγνοιασιάς και κεφιού. Παράλληλα όμως, δόθηκε η ευκαιρία για τη διατύπωση προβληματισμών και σχετικών λύσεων. Ένας προβληματισμός αναπτύχθηκε με αφορμή την παρουσία των χορευτικών ομάδων του Μορφωτικού και Ορειβατικού Συλλόγου Βρυσχωρίου. Ήταν μια θαυμάσια παρουσία που απέσπασε τα θερμά συγχαρητήρια όλων. Και το ερώτημα: Ολόκληρη επαρχία δεν μπορεί να αναπτύξει μια ανάλογη δραστηριότητα. Μέχρι τώρα έλειπε η παρακίνηση και ο συντονισμός, πράγμα που δεν ισχύει πλέον από τη στιγμή που η "Ένωση" είναι στη διάθεση καθενός.

Όσοι παραβρέθηκαν στην εκδήλωση δοκίμασαν τους πλούσιους μεζέδες που πρόσφεραν πολλά μέλη και φίλοι της "Ένωσης" και γλέντησαν με το παραδοσιακό μουσικό συγκρότημα των Χαλκιάδων της Βούρμπιανης, χωρίς μεγαφωνική στήριξη.

Ας ελπίσουμε ότι η έκκληση του προέδρου της "Ένωσης" κ. Χρήστου Ζακόπουλου για μεγαλύτερη συμμετοχή και δράση θα βρεί ανταπόκριση.

Ήδη ο κ. Ευάγ. Βέργος δήλωσε ότι θα άνοιγε την αίθουσα - εντευκτήριο κάθε Τετάρτη απόγευμα και από ώρα 6 μέχρι 9. Επιλογές θα υπάρχουν αρκετές: καφές, τσιπουράκι, επιτραπέζια παιχνίδια, συζήτηση κ.α.

ΙΤ.

Παλιές Ιστορίες

Αναστ. Ευθυμίου

ΤΟ ΖΟΥΝΑΡΙ ΤΟΥ ΜΕΛΟΥ (ΣΤΟ ΒΙΚΟ)

"Ζουνάρια" ονομάζει ο λαός τα στενά και πολύ δυσκολοπάτητα μονοπάτια που βρίσκονται σε πολύ απότομες βουνοπλαγιές και βράχους και τα οποία μόνο πεπειραμένοι τσοπάνηδες, ορειβάτες, κυνηγοί και άλλοι ορεσίβιοι μπορούν και τολμούν να πατήσουν. Τα αγριόγιδα τα έχουν φυσικά παιχνίδι τους και καταφύγιο από τους λαθροκυνηγούς.

Ένα τέτοιο βρίσκεται και στην αρχή της Χαράδρας του Βίκου κοντά στις πηγές του Βοϊδομάτη και στο μοναστήρι της Παναγιάς. Είναι βέβαια ένα από τα πολλά ζουνάρια που έχει η περίφημη Χαράδρα του Βίκου και ονομάζεται "Ζουνάρι του Μέλου". Οδηγεί δε το απρόσιτο αυτό μονοπάτι σ' ένα πλάτωμα και είδος σπηλιάς σκεπασμένο απάνω με τον πελώριο προεξέχοντα βράχο που το προστατεύει από τη βροχή και το χιόνι.

Την ονομασία του δε την οφείλει, όπως λένε και έγραψαν πολλοί, σε κάποιον Μέλο ή Μέλη που σκοτώθηκε εκεί προσπαθώντας να σκαρφαλώσει. Συγκεκριμένα δε, την οφείλει σε κάποιο Γεώργιο Μέλη από τους Καλαρρύτες που ήταν καλόγηρος τον περασμένο αιώνα στο κοντινό μοναστήρι (γνωστός ως πάτερ Αθανάσιος) της Παναγιάς του Βίκου. Αυτός ήταν και τεχνίτης ασημουργός - όπως μου έλεγαν οι κτηνοτρόφοι αδελφοί Ζιακαίοι - και κατασκεύαζε κίβδηλα νομίσματα, ιδίως δε μεντζήτια, κάρτα και γρόσια. Κάποτε όμως προδόθηκε το μυστικό του και πήγαν οι Τούρκοι να τον συλλάβουν.

Κάποιος φίλος του όμως τον ειδοποίησε και παίρνοντας τα εργαλεία και τα πράγματά του ανέβηκε στο απρόσιτο αυτό ζωνάρι κι έτσι δεν τον βρήκανε.

Συνέχισε δε το έργο του εκεί απάνω ώσπου πέθανε και το επικίνδυνο αυτό ζουνάρι πήρε το όνομά του.

Από τη δράση των Ελλήνων ανταρτών στα 1912-13.

Κατά τη διάρκεια του Βαλκανοτουρκικού πολέμου του 1912-13 αρκετά ανταρτικά ελληνικά σώματα έδρασαν στην Ήπειρο και Δυτική Μακεδονία. Ένα απ' αυτά ήταν και του ηγούμενου της Ιερ. Μονής Ζέρμας ο οποίος ήταν πρώην αξιωματικός του Ελληνικού Στρατού. Στο σώμα του ήταν κατεταγμένοι και αρκετοί Ζερμοτινοί μεταξύ των οποίων και ο Νικόλα Ζήδρος ο αφηγητής των παρακάτω επεισοδίων.

Σ' ένα μικρό χωριουδάκι στα Λειβάδια της βορειοδυτικής Μακεδονίας κοντά στο Γράμμο στο οποίο κατοικούσαν μόνο επτά οικογένειες μουσουλμανικές, είχαν συγκεντρωθεί κι άλλοι Τουρκαλβανοί κακούργοι, είχαν συγκροτήσει συμμορία και έκαμναν επιδρομές στα γύρω χριστιανικά χωριά.

Οι Έλληνες αντάρτες έλαβαν εντολή και απόφαση να τους εξοντώσουν. Το χωριό που χρησίμευε για ορμητήριο τους βρισκόταν πέρα από τη Νεροσλαύιτσα (σήμερα Μυροβλήτης) η οποία είχε εγκαταλειφθεί από τους μουσουλμάνους κατοίκους της.

Συγκεντρώθηκαν λοιπόν καμιά εκατοστή αντάρτες και αρκετοί οπλισμένοι χωρικοί με επικεφαλής τους καπεταναίους Διον. Παπαδάτο, Νικ. Κορδίτσα, Κ. Σαμαρά, Ισίδωρο Σιδέρη, Τζιάτζιο, Σκοτίδα κ.λ. και βάδισαν για τα Λειβά-

δια, όπου έφτασαν νύχτα και κοιμήθηκαν λίγο στην ύπαιθρο (ήταν Φθινόπωρο του 1912) για να ξεκουραστούν. Με τη χαραυγή επετέθηκαν ορμητικοί ενάντια στους Τούρκους που αιφνιδιάστηκαν και αφήνοντας τα σπίτια τους κλείστηκαν όλοι μαζί με τα γυναικόπαιδα στην Κούλια του Τζεμάλμπεη που ήταν τσιφλικούχος του χωριού των. Εκεί κράτησαν άμυνα όλη την ημέρα, αλλά μόλις νύχτωσε οι Έλληνες κατόρθωσαν να βάλουν φωτιά στο κτίριο και οι Τουρκαλβανοί προσπάθησαν να κάνουν έξοδο για να σωθούν. Δεν πρόλαβαν όμως διότι η Κούλια τινάχτηκε σχεδόν στον αέρα από τα πυρομαχικά που είχαν αποθηκευμένα, και άλλοι καήκανε ζωντανοί και άλλοι σκοτώθηκαν και τα γυναικόπαιδα μαζί τους.

Δύο μόνον απ' όλους γλύτωσαν οι οποίοι κατέφυγαν στο μουσουλμανικό χωριό Ζαγάρι.

Το πρωί οι Έλληνες μόνιμοι αντάρτες και οι εθελοντές χωρικοί βαδίζοντας προς το χωριό αυτό απάντησαν ένα μικρό αντάρτικο σώμα με τον αρχηγό του ο οποίος τους είπε πως οι Τουρκαλβανοί στο Ζαγάρι μαθαίνοντας την κατα-

στροφή των Λειβαδιών τρομοκρατήθηκαν κι έστειλαν είδηση στο τρομερό χριστιανομάχο οπλαρχηγό Σαλημπούτκα στην Κολώνια ναρθεί να τους υπερασπίσει.

Είχαν σκοπό να χτυπήσουν και το Ζαγάρι, αλλά θεώρησαν προτιμότερο να υπερασπιστούν το χριστιανικό χωριό Γιανοβέني γιατί ήξεραν ότι λησταντάρτες του Σαλημπούτκα συνήθιζαν να καταλαμβάνουν τα ανυπεράσπιστα Ελληνοχριστιανικά χωριά, να τα λεηλατούν και κατόπι να τα καίνε εξαφανίζοντάς τα από το πρόσωπο της γης.

Και οι Έλληνες αντάρτες έπραξαν σωστά. Την άλλη μέρα κιόλας κατέφτασε ο περίφημος Σαλημπούτκας με 300 Κολωνιάτες οι οποίοι ήταν ικανοί για να επιτίθενται μόνον εναντίον των αμάχων όχι όμως και εναντίον γενναίων μαχητών.

Επί δυό συνεχώς ημέρες οι Κολωνιάτες προσπάθησαν να καταλάβουν το Γιανοβέني, αλλά δεν το κατόρθωσαν. Οι Έλληνες έλαβαν και άλλες ενισχύσεις και πέρασαν στην αντεπίθεση. Έπειτα από λίγες μέρες κατέλαβαν και το χωριό Ζαγάρι.

Π Ω Λ Ε Ι Τ Α Ι

Οικόπεδο, γωνιακό 1.300 τετρ. μέτρων με οικοδομή 380 τετρ. μέτρα. που στεγάζεται σήμερα το Αστυνομικό Τμήμα Κονίτσης, με μηνιαίο μίσθωμα 150.000 δρχ.

Οικοδομούνται συνολικά 1.040 τετρ. μέτρα σύν τα υπόγεια.

Πληροφορίες: 01 7517136 - 7525301

ΠΕΤΡΟΣ ΑΠ. ΠΑΠΑΝΩΤΗΣ
ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ ΣΤΟΝ ΑΡΕΙΟ ΠΑΓΟ

Αναδρομή σε περασμένες εποχές

Εκείνα τα παλιά τα χρόνια το χωριό ήταν το ζωντανό κοινωνικό κύτταρο, που το χαρακτήριζε η έντονη κίνηση και δράση.

Λες κι ένας συναγερμός σήμαινε κάθε πρωί κι ο καθένας βρισκόταν στη θέση του για ν' αρχίσει το κοπιαστικό έργο της ημέρας, μέσα στο πλαίσιο της γενικής προσπάθειας της αγροτικής οικογένειας στην κάθε μία περίοδο του χρόνου. Ακόμα κι εμείς τα παιδιά απ' τα μικρά μας κιόλας χρόνια αναλαμβάναμε τη δική μας αποστολή. Έπρεπε κι εμείς, ανάλογα με τις δυνάμεις μας, να προσφέρουμε τη δική μας υπηρεσία παρ' όλο που η σκέψη μας και τα αισθήματά μας ήταν προσκολλημένα στα παιγνίδια.

Ένα φθινοπωρινό πρωινό μαζί με άλλα δυό παιδιά της ηλικίας μου το Ντίνο Μπόνια και το Νίκο Πλόσκα είχαμε πάει τ' αρνιά μας για βοσκή στον κοντινό λόφο: "τη Λιανογκορτσιά". Αυτή τη δουλειά οι μεγάλοι την ανάθεταν σε μας, για να μη χάνουν αυτοί το χρόνο τους, αν και δεν είχαμε αναπτύξει ακόμα στο βαθμό που έπρεπε το αίσθημα της ευθύνης, αφού τα ενδιαφέροντά μας είχαν παιδικούς προσανατολισμούς.

Εγώ εκτός από τα δικά μας αρνιά είχα πάρει κι έβοσκα και τ' αρνιά του συνταξιούχου τότε δάσκαλου Χαράλαμπου Παπαχαρίση.

Χωρίς να το σκεφτούμε, αφήσαμε τ' αρνιά εκεί μόνα τους και κατεβήκαμε κάτω στα χωράφια: "στη Φτέρη", για να μαζέψουμε και να φάμε γκόρτσα, που ήταν άφθονα εκείνη την εποχή και τα βρίσκαμε χωρίς πολύ κόπο, καθώς είχαμε την τάση και τη θέληση να τριγυρίζουμε στο ύπαιθρο. Όμως την ώρα που

του Χρήστου Δούσμη

εμείς λείπαμε απ' το κοπάδι μας ένας λύκος κατέβηκε από τη δασωμένη πλαγιά του Αη-Λιά, μπήκε μέσα σ' αυτό κι έκοψε μερικά αρνιά, ενώ τα υπόλοιπα κατατρομαγμένα σκόρπισαν και τρύπωσαν στους θάμνους για να σωθούν.

Η μεγάλη ζημιά που έγινε ήταν αποτέλεσμα της παιδικής μας απειρισκεψίας. Όταν γυρίσαμε και καταλάβαμε τι είχε συμβεί, μας κυρίευσε μεγάλη ανησυχία και ταραχή και φόβος από τη σκέψη πως θα δικαιολογούσαμε στους γονείς μας αυτή την άστοχη ενέργειά μας. Ύστερα από πολύ κόπο και μεγάλη δυσκολία κατορθώσαμε να μαζέψουμε τ' αρνιά, που είχαν σωθεί από την αρπακτικότητα του λύκου. Δυό απ' αυτά που έφαγε ο λύκος ήταν του Παπαχαρίση. Είχαμε συνειδητοποιήσει τώρα πόσο είχαμε πληρώσει το σφάλμα που κάναμε. Εγώ ήμουν πολύ ανήσυχος και ταραγμένος και στο μυαλό μου πλανιόταν συνεχώς το ερώτημα. Τι θα κάνουμε, θα πληρώσουμε τ' αρνιά του δάσκαλου; Οι δικοί μου, καθώς με έβλεπαν τόσο ανήσυχος με καθησύχαζαν.

Ο Παπαχαρίσης, όταν με συναντούσε, μου έλεγε: "Τι τσομπάνο έχω εγώ! δίνει τ' αρνιά στο λύκο και τα τρώει". Κι εγώ έσκυβα το κεφάλι από ντροπή. Όταν μεγάλωσα κάπως κι ένιωσα καλύτερα τον εαυτό μου από τα 12 χρόνια και μετά που φοιτούσα στην ΣΤ Τάξη του Δημοτικού σχολείου βοηθούσα την οικογένειά μας στις αγροτικές δουλειές του χωριού.

Ιδρωκοπούσα κι εγώ, σκάβοντας τ' αμπέλι με την τσάπα ή το βαρύ χώμα των χωραφιών στις αυλακιές, που άνοιγε το ξυλάλετρο με το υνί του, για να σκεπάζεται ο σπόρος. Όμως οι δουλειές του

χωριού ήταν για μένα πολύ κουραστικές και διαρκούσαν ολόκληρους μήνες την περίοδο του καλοκαιριού στο θέρο και στ' αλώνισμα. Τότε που όλο το χωριό βρισκόταν στο πόδι κι ένας γενικός ξεσηκωμός επικρατούσε από τη μια του άκρη ως την άλλη.

Αυτό που πολύ σωστά η λαϊκή σοφία το χαρακτηρίζει με τη φράση: "Θέρος, τρύγος, πόλεμος". Τον καιρό του θερισμού οι γυναίκες του χωριού δούλευαν καθημερινά από το ξημέρωμα ως το νύχτωμα με μικρή διακοπή τις ώρες που το λιοπύρι έκαιγε και το μονότονο τραγούδι του τζίτζικα δυνάμωνε, για να ξεκουράσουν λίγο το κουρασμένο σώμα τους και να ανανεώσουν τις δυνάμεις τους με το φαγητό, που ήταν συνήθως πρόχειρο και φτωχό: ψωμί, τυρί και ξυνόγαλο ή ψωμί με σκορδαλιά από στουμπισμένο σκόρδο, ξύδι και αρκετό νερό.

Σ' όλο το διάστημα του θερισμού εγώ, όπως κι άλλα παιδιά της ηλικίας μου, είχα αναλάβει την αποστολή να κουβαλώ με τα δυό μας άλογα απ' όλα τα χωράφια μας τα δεμάτια των δημητριακών - σιτάρια, κριθάρια, βρώμες - που τα θέριζαν με πολύ κόπο, τα συγκέντρωναν και έδεναν η μάνα μου και οι αδερφές μου.

Κάθε μέρα απ' το πρωί ως το βράδυ με διακοπή το μεσημέρι με τα δυό μας ζώα φορτωμένα με δεμάτια, γεμάτα καρπό, ιδρωκοπούσα από τη ζέστη του καλοκαιριού, ανηφορίζοντας πολλές φορές ανώμαλα και στενά μονοπάτια και προσπαθώντας να φτάσω στ' αλώνι μας, για ν' αποθέσω το πολύτιμο φορτίο χωρίς να πάθω ζημιά ή μεγάλες φθορές στα στάχυα που κουβαλούσα. Ένιωθα την κούραση να κυριεύει το κορμί μου, αλλά είχα την αίσθηση ότι ήμουν υποχρεωμένος να φέρω σε πέρας το έργο που είχα αναλάβει. Εξάλλου δεν υπήρχε τρόπος να απαλλαγώ απ' αυτό. Όπου

τα χωράφια μας απείχαν αρκετά απ' το χωριό, αποφεύγαμε το πήγαιν' έλα πρωί-βράδυ και κοιμόμαστε στον τόπο που θερίζαμε, για να εξοικονομούμε έτσι αρκετό χρόνο.

Όταν έπιανε το σκοτάδι, μετά από την εξαντλητική δουλειά της ημέρας, η μάνα μου και η αδελφή μου άφηναν τα δρεπάνια τους στην άκρη, για να ξεκουραστούν από τον πολύωρο μόχθο της ημέρας.

Αφού τρώγαμε κάτι για βραδινό, στρώναμε μερικές καλαμιές και πάνω τους ένα κιλίμι μπροστά στο σωρό των δεματιών και πέφταμε να κοιμηθούμε κατάκοποι απ' τη δουλειά.

Παντού βασίλευε η ησυχία της νύχτας, που τη διέκοπτε μόνο το μονότονο γρι-γρί των τριζονιών. Τ' αστέρια, σκορπισμένα στο θόλο τ' ουρανού, έριχναν το θαμπό φως τους σ' όλη τη γύρω φύση. Νιώθαμε τη βραδινή δροσιά να μας θωπεύει το πρόσωπο κι ο ύπνος μας έπαιρνε στη στιγμή κι ήταν αδιατάρακτος και ξεκουραστικός. Δεν καταβαίναμε τότε ξημέρωνε. Οι γυναίκες σηκώνονταν πριν καλά - καλά ξημερώσει κι άρχιζαν πάλι το θέρισμα, που με την πρωινή δροσιά γινόταν πιο εύκολα και χωρίς φθορές στα στάχυα. Τον καιρό του θερισμού όλοι οι κάτοικοι του χωριού, εκτός από τους πολύ ηλικιωμένους και τα μικρά παιδιά, είχαν μεταναστεύσει στα χωράφια τους κι εκεί δούλευαν στον ίδιο ρυθμό ώρες ατέλειωτες, κόβοντας με τα δρεπάνια τους τις καλαμιές με τα χρυσοκίτρινα στάχυα. Οι ίδιες σκέψεις και τα ίδια συναισθήματα κυριαρχούσαν σ' όλους κι ο βαρύς μόχθος γινόταν υποφερτός και κάποιες στιγμές ευχάριστος από την προσδοκία της καλής, της πλούσιας συγκομιδής.

Η επαφή μας με τη φύση, η απλότητα της ζωής, η ταύτισή μας κάθε φορά στο

είδος και στους στόχους της εργασίας κι ο ψυχικός μας δεσμός απάλυναν εκείνες τις σκληρές συνθήκες της ζωής και δημιουργούσαν ψυχική ικανοποίηση που δεν μπορεί να νιώσει ο σημερινός άνθρωπος της μηχανοκρατούμενης και καταναλωτικής κοινωνίας.

Τον Αύγουστο ακολουθούσε το αλώνισμα, που ήταν κι αυτό εξαντλητικό αλλά είχε τη χάρη του πανηγυριού στο χωριό, καθώς σ' όλα τ' αλώνια ακούγονταν οι ίδιες δυνατές φωνές: "τήρα, τήρα, άιντε" απ' αυτούς που ακολουθούσαν τ' άλογα με τα καμουτζίκια στα χέρια και τ' ανάγκαζαν να στριφογυρίζουν ώρες ατέλειωτες γύρω από το σπρόυρα - το χοντρό ξύλινο πάσσαλο που ήταν στερεωμένος στο κέντρο του πλακόστρωτου αλωνιού - και να πατούν με τα γερά πεταλωμένα πόδια τους τ' απλωμένα δεμάτια του σιταριού. Καθώς περνούσαν οι ώρες οι καλάμιές κόβονταν κι από τα στάχυα έβγαινε ο ευλογημένος καρπός.

Το ίδιο σκηνικό εξελίσσονταν σ' όλα τ' αλώνια και το θέαμα που αντίκρυζε κανείς ήταν ιδιαίτερα ευχάριστο σ' εκείνο το χώρο της ιδιότυπης εργασίας. Όσο διαρκούσε τ' αλώνισμα όλοι δούλευαν. Εμείς τα παιδιά με τις λίγες δυνάμεις και με την απειρία μας στη δουλειά ασχολούμαστε συνήθως με το να γυρίζουμε τ' άλογα, ενώ οι μεγάλοι με τα τρικούλια στα χέρια γύριζαν κατά διαστήματα τις καλάμιές με τα στάχυα από κάτω προς την επιφάνεια τ' αλωνιού. Έτσι, καθώς περνούσαν οι ώρες, δεν έμενε καλάμιά και στάχυ απάτητο κι φωνές εξακολουθούσαν ν' ακούγονται ως πέρα μακριά.

Τ' απομεσήμερο τ' αλώνισμα τελείωνε, τ' άλογα έβγαιναν από τ' αλώνι και

ξεκουράζονταν, τρώγοντας άφθονο χόρτο. Οι καλάμιές του σιταριού είχαν πια γίνει άχυρο και τα στάχυα είχαν αδειάσει απ' τον καρπό τους. Στο μεταξύ όλο το προσωπικό στ' αλώνι, μετά από ολιγόωρη ανάπαυση, έκανε ένα μεγάλο σωρό με τον καρπό και ψιλό άχυρο. Ακολουθούσε το λίχνισμα, όπου το βοριαδάκι, που περιμέναμε ώρες να φυσήξει, πέταγε το ψιλό άχυρο έξω από τ' αλώνι κι έμενε ο καρπός. Τέλος με το κοσκίνισμα έμενε καθαρός ο καρπός, για τον οποίο τόσος ιδρώτας είχε χυθεί και τόσος μόχθος είχε αφιερωθεί.

Τ' αμπάρια μέρα με τη μέρα γέμιζαν και το ψωμί καθώς και τ' άχυρο για τα ζώα ήταν εξασφαλισμένα για όλη τη χρονιά.

Εκείνο τον καιρό το χωριό, με λίγες εξαιρέσεις, αποτελούσε μια αυτόνομη και αυτάρκη οικονομική και πολιτιστική κοινωνική ομάδα, όπου η ζωή των κατοίκων ήταν φυσική και απλή, υπήρχε στις σχέσεις τους ειλικρίνεια και αμοιβαιότητα. Κανένας δεν ζητούσε τα περιττά, περιοριζόνταν μόνο στα αναγκαία και τα χρήσιμα. Αυτή η μορφή της ζωής στο χωριό αλλοιώθηκε σ' όλη της την έκταση και χάθηκε από τότε που η αλματώδης ανάπτυξη των μέσων επικοινωνίας και γενικά των μέσων του τεχνικού πολιτισμού δημιούργησε νέες συνθήκες ζωής και προκάλεσε το ρεύμα της αστυφιλίας.

Όλα όμως στον κόσμο και στη ζωή ακολουθούν μια κυκλική φορά και είναι δυνατόν να δημιουργηθούν κάποτε οι κατάλληλες συνθήκες, για να αποκτήσει πάλι το χωριό την παλιά του ζωντάνια στο πλαίσιο μιας νέας οργάνωσης και με τους νέους τρόπους ζωής.

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΑΤΟΧΗ Οι Προεστοί.... και οι χελώνες

Σωτ. Τουφίδη

Όπως έγραψα και σε προηγούμενο τεύχος, στην κατοχή οι Γερμανοί είχαν εγκαταστήσει φυλάκιο κάτω από το χωριό μου στη γέφυρα που ήταν στην Εθνική οδό (41 χλμ. Γιάννινα - Κόνιτσα).

Τακτικά ανηφόριζαν στο χωριό οι Γερμαναράδες και με το πρόσχημα να πληροφορηθούν αν είχαν περάσει παρτιζάνοι, εύρισκαν την ευκαιρία να ξεσπάσουν σε κανένα κοτέτσι ή στα σπίτια των χωριανών που την "ανάγκη φιλοτιμίας ποιούμενοι" οι φουκαράδες τους φίλευαν κανα μπουκάλι τσίπουρο και ό,τι άλλο είχαν στη δύσκολη εκείνη εποχή.

Μ' αυτές τις επισκέψεις ήρθαν σ' επαφή με τους "Μουχταρογέροντες" του χωριού, τους οποίους και κάλεσαν σε γεύμα για ν' ανταποδώσουν τη φιλοξενία.

Έτσι, λοιπόν, μια μέρα κατέβηκαν τρεις άνδρες στο φυλάκιο και ο ένας απ' αυτούς γνώριζε και γαλλικά. Ήταν ο Θανάσης, ο Κώστας κι ο Αριστοκλής.

Έστρωσαν τραπέζι οι Γερμανοί με βριζίτικο ψωμί και γιαχνί που μοσχομύριζε κι έκανε τους προεστούς να "τρέχουν τα σάλια τους", που λένε.

Ρούφηξαν τα ρακιά τους - που ήταν πεσκέσια των χωριανών - και με βουλιμία άρχισαν να τρώνε. Το φαΐ ήταν νοστιμότατο και γρήγορα το ζουμί λιγόστευε στις караβάνες. Τότε άρχισαν να διακρίνονται κάτι παράξενα κοψίδια. Κουνάει ένα με το κουτάλι ο Αριστοκλής και το περιεργάζεται. Σκουντάει τον Κώστα και δείχνοντάς το, του λέει: Ορέ Κώστα, σα χελωνοπόδαρο μου φαίνεται.

Κοιτάει ο άλλος και επιβεβαιώνει:

Ναι, χελώνα τρώμε!

Λοξοκοιτάνε το Θανάση. Εκείνος καταβρόχθιζε με μεγάλη αγαλλίαση απανωτές μπουκιές.

Ήξερε τι έτρωγε, γιατί όλη την κατοχή την πέρασε ξεκοκκαλίζοντας χελώνες και δεν κατάλαβε πείνα, όπως οι άλλοι χωριανοί που δεν ήθελαν ούτε ν' ακούσουν γι αυτό το έδεσμα κι ας τους θέριζε η πείνα.

Τώρα είχε βρεί την ευκαιρία να γεμίσει την κοιλάρα του με νόστιμο και καλομαγειρεμένο φαΐ κι έτρωγε... του καλού καιρού!

Μούδιασαν οι δυο πρώτοι και μονάχα η "ιδέα" ότι έτρωγαν χελώνα, τους έκοψε την όρεξη.

Οι Γερμανοί, που επίτηδες είχαν μαγειρέψει τέτοιο φαγητό, παρακολούθουσαν μ' ευχαρίστηση χαμογελώντας για το πάθημα των χωριανών.

Σε μια στιγμή ο επικεφαλής τους λέει, ότι ήταν καλεσμένοι και δεν έπρεπε να υποτιμούν τη μαγειρική τους, συνεπώς για λόγους καλής συμπεριφοράς έπρεπε να τιμήσουν το γεύμα.

Θέλοντας και μη, λοιπόν, αναγκάστηκαν να "πιουν ως τον πάτο το ποτήρι" μ' άλλα λόγια, να καταβροχθίσουν όλο το χελωνογιαχνί και να πουν κι ευχαριστώ...

Όταν το βράδυ άρχισαν τα πειράγματα από τους άλλους άνδρες του χωριού για το πάθημα τους, αυτοί απαντούσαν, πως νοστιμότερο φαΐ δεν είχαν ματαφάει στη ζωή τους!..

Ιστορικά και Λαογραφικά Στοιχεία Δημοτικού Σχολείου και Κοινότητας Αετόπετρας Κονίτσης

Αντίγραφο υποβλήθηκε στην Επιθ/ση Δημοτικών
Σχολείων Κονίτσης την 1η Ιουνίου 1966.

Το 1966 υπηρετούσα ως Δ/ντής στο 2/θέσιο
Δημ. Σχολείο Αετόπετρας Κονίτσης.

Ο τότε αναπληρωτής Επιθ/τού Β. Μπάρμπας
σε μια εγκύκλιό του μας προέτρεπε να συγκε-
ντρώσουμε, όσα ιστορικά και λαογραφικά στοι-
χεία θα μπορούσαμε από το χώρο του Σχολείου
και της Κοινότητας, με στόχο να συγκεντρωθούν
στην Επιθεώρηση, να ταξινομηθούν, για να απο-
τελέσουν ιστορική πηγή όλης της Επαρχίας.

Αν ο σκοπός πέτυχε δεν το γνωρίζω. Ο ίδιος
και μετά από φιλότιμη προσπάθεια, μπόρεσα να
καταγράψω τα πιο χαρακτηριστικά από αυτά και
να τα υποβάλω αρμοδίως.

Και επειδή πιστεύω πως η εργασία μου αυτή
μπορεί κάτι να διδάξει τους νέους και να θυμίσει
τους παλιούς Σαναβιώτες, απ' τους οποίους
διατηρώ τις καλύτερες αναμνήσεις, προτείνω
στο περιοδικό να τη δημοσιεύσει αυτούσια

Ευχαριστώ.

1. Η Αετόπετρα βρίσκεται μεταξύ
των Κοινοτήτων Μαζίου και Μελισσό-
πετρας και των ποταμών Αώου και Σα-
ρανταπόρου. Έχει 410 κατοίκους και
είναι χτισμένη στη νότια πλευρά υψηλού
λόφου, ο οποίος είναι κατάφυτος από
δασικά δέντρα.

Έχει δε και πολλά ποτιστικά περιβό-
λια, όπου ευδοκιμούν οπωροφόρα δέ-
ντρα κληματαριές και λαχανικά.

Στο βάθος και σε μικρή απόσταση,
απλώνεται η μεγάλη πεδιάδα του ποτα-
μού Αώου, που παράγει σιτηρά, όσπρια
και καλαμπόκια.

Οι κάτοικοι ασχολούνται με τη γεωρ-
γία και την κτηνοτροφία. Τα τελευταία
χρόνια πολλοί νέοι ξενιτεύτηκαν στην
Ευρώπη, Αυστραλία και Αμερική, για
αναζήτηση εργασίας. Το πνευματικό ε-
πίπεδο των κατοίκων είναι ικανοποιη-
τικό και η εξέλιξή τους προχωρεί με
γοργό ρυθμό.

Γεωργίου Θ. Μπούρη Συν/χου Εκπ/κού.

2. 2/θέσιο Δημοτικό Σχολείο: Το έτος
ιδρύσεώς του είναι άγνωστο. Προ του
1896 λειτουργούσε ως 1/θέσιο σε Κοινο-
τικό κτίριο με 15 μαθητές και με Γραμ-
ματοδιδάσκαλο, ο οποίος επληρώνετο
από την Κοινότητα σε είδος ή σε χρήμα.

Το έτος 1903 το διδακτήριο τούτο κα-
τέρρευσε. Έτσι το Σχολείο μεταφέρθη-
κε στον νάρθηκα της Εκκλησίας, όπου
οι κάτοικοι ανήγειραν και ειδικό κοιτώ-
να δασκάλου.

Επειδή κανείς από αυτούς δεν δεχό-
ταν να διαμείνει εις την Εκκλησίαν, οι
κάτοικοι αναγκάστηκαν το 1905 να κα-
τασκευάσουν νέο διδακτήριο στο ση-
μείο που βρίσκεται και σήμερα με τρία
δωμάτια. Αίθουσα διδασκαλίας, δωμά-
τιο δασκάλου και ξενώνας.

Το Σχολείο τούτο συνέχισε να λει-
τουργεί ως Κοινοτικό και μετά την απε-
λευθέρωση της Ηλείου από τον Τουρ-
κικό ζυγό (1912-1913) μέχρι και το έτος)
1917, οπότε έγινε Δημόσιο.

Το έτος 1927, επειδή το διδακτήριο
κατέστη ετοιμόρροπο και επικίνδυνο
δια την περαιτέρω λειτουργία, κατόπιν
προτάσεως του τότε Επιθεωρητού Κονί-
τσης Παναγιώτου Οικονόμου, εγκρίθη-
κε πίστωση από το επίσημο Κράτος
(55.000) δραχμών για την ανέγερση
νέου διδακτηρίου αποτελούμενου από
μία αίθουσα διδασκαλίας, γραφείο και
κοιτώνα δασκάλου. Το έτος 1934 κατα-
σκευάσθηκε από θεμελίων και το
προαύλιο του Σχολείου.

Όταν το 1943 η πατρίδα μας ευρίσκε-
το υπό την κατοχή των Γερμανών πυρ-
πολήθηκε η Κοινότητα από τους Ναζί
και μαζί μ' αυτή και το διδακτήριο με

αποτέλεσμα να απομείνουν οι τοίχοι μόνο. Την ίδια χρονολογία κατέστρεψαν και μέρος του προαυλίου για να χρησιμοποιήσουν την πέτρα στην κατασκευή στρατιωτικών καταυλισμών. Μετά την αποχώρηση των Γερμανών (1944) επισκευάστηκε πλήρως το διδακτήριο από την Ανοικοδόμηση.

Όταν το 1947 η περιοχή ελέγχεται από τους Κομμουνιστές αντάρτες, οβίδα πυροβολικού του τακτικού στρατού επέπεσε από τη θέση "Δέμα" και αφού εισήλθε από το παράθυρο κατέστρεψε τα κουφώματα, μέρος του πατώματος και της οροφής και ολόκληρο τον μεσότοιχο. Τον Ιούνιο του 1949 η Ανοικοδόμηση επισκεύασε το πάτωμα και τα κουφώματα και τον Νοέμβριο του ιδίου έτους η επισκευή ολοκληρώθηκε με δαπάνη των κατοίκων της Κοινότητας.

3. Ιστορικά Στοιχεία περί της ιδρύσεως του χωριού:

Εκτός της μετονομασίας του από Σαναβό σε Αετόπετρα δεν κατόρθωσα να συγκεντρώσω άλλο τι.

4. Λαογραφικά Στοιχεία:

Χαρακτηριστικά ήθη και έθιμα.

α) Στον Εσπερινό της Μεγάλης Αποκριάς οι κάτοικοι του χωριού συγκεντρώνονται στην Εκκλησία, όπου με θρησκευτική ευλάβεια παρακολουθούν την ιερή ακολουθία.

Στο τέλος, ενώ ο ιερέυς κρατά το Ευαγγέλιο, στέκεται μπροστά στην Ωραία Πύλη. Έμπροσθέν του περνούν οι χριστιανικοί και ασπάζονται το ιερό Ευαγγέλιο, πρώτα οι ενήλικες και στη συνέχεια οι νεότεροι μέχρι και των μαθητών του Σχολείου. Ο πρώτος ασπάζεται το Ευαγγέλιο και λαμβάνει θέση παραπλεύρως του ιερέως.

Ο δεύτερος, αφού ασπαστεί το Ευαγγέλιο, χαιρετά δια χειραψίας τον πρώτο, του ζητά συγχώρεση και αφού την λάβει παίρνει θέση παραπλεύρως του πρώτου.

Το ίδιο γίνεται με όλους για την άφεση των αμαρτιών.

Συγχωρεμένοι πλέον μεταξύ τους και χαρούμενοι πηγαίνουν σ' ένα ανοιχτό μέρος "το αλώνι". Εκεί ανάβουν μεγάλη φωτιά και γύρω - γύρω χορεύουν τοπικούς χορούς.

Ένας από αυτούς είναι: Πως στουμπίζουν το πιπέρι, οι διαβόλοι καλογέροι..

Αφού καούν τα κλαδιά όλα, πηδούν με τη σειρά τα κάρβουνα για να πέσουν εκεί όλες οι κακίες. Εύχονται ο ένας στον άλλον καλή Σαρακοστή και ανακουφισμένοι επιστρέφουν το μεσονύχτιο στα σπίτια τους.

β. Την ώρα που ο γαμπρός πρόκειται να στολιστεί, συγκεντρώνονται οι προσκεκλημένοι συγγενείς και φίλοι σε ένα από τα δωμάτιά του, όπου γίνεται η σχετική τελετή. Αρχικά τον ξυρίζουν και του τραγουδούν.

"Τ' αργυρό το παλικάρι, αργυρό ξυράφι βάνει".

"Τ' αργυρό το παλληκάρι, αργυρό ψαλίδι βάνει".

Τα ίδια λόγια επαναλαμβάνονται για τη φανέλα που φορά, μέχρι και τη γραβάτα.

Όταν πια τελειώσει το στόλισμα, τον πλησιάζει η μάνα, η οποία στην ποδιά της κρατάει αλάτι βρεγμένο με πολύ νερό. Ο γαμπρός σκύβει με σεβασμό μπροστά της και ρουφά το αλατόνερο για να λιώσουν οι κατάρες της μάνας.

γ) Την ώρα που ο γαμπρός εξέρχεται από το σπίτι του μαζί με την ακολουθία, του τοποθετούν στο κατώφλι της πόρτας ένα ποτήρι γεμάτο με αγνό κρασί. Ο γαμπρός με το δεξί του πόδι διαγράφει πάνω από το ποτήρι τρεις κύκλους και με τη φτέρνα το κλωτσά με δύναμη στο εσωτερικό του σπιτιού για να μη φύγει το γούρι. Ακολουθούν γέλια πολλά και αστεία.

ΨΥΛΛΟ-λογικά

του Θωμά Β. Ζιώγα

Είναι αλήθεια ότι τους συντοπίτες μας Φουρκιώτες τους αποκαλούν στα όμορα χωριά με το παρατσούκλι "Ψύλλοι". Πως και γιατί επικράτησε αυτό το παράνομα δεν είναι γνωστό. Μια εκδοχή είναι αυτή που αναφέρει ο κ. Χρ. Εξάρχου στη σελ. 235 του τεύχους 64 του περιοδικού ΚΟΝΙΤΣΑ, την οποία, ομολογώ, δεν βρήκα και πολύ πειστική.

Στα ύστερα χρόνια, τουλάχιστον οι Κερασοβίτες και οι Καντσιώτες, όταν έλεγαν το παρατσούκλι "Ψύλλοι" εννοούσαν ακριβώς τον κουτοπόνηρο και ύποπτο που αφανώς και υπούλως βρίσκεται πίσω από κάθε διεκδίκηση και έριδα. Με αυτήν την έννοια το λένε και έτσι το κατέγραψα, για το αληθές του πράγματος. Μήπως έπρεπε να παραλείψω το σχετικό λήμμα ή να εξωραϊσω την ερμηνεία, για να είναι αρεστό;

Και είχαν, ομολογουμένως, σοβαρούς λόγους τα δύο χωριά να τους αποδώσουν το παραπάνω με κακή σημασία παρόνομα, γιατί αμφότερα είχαν με τη Φούρκα πολύχρονες και αιματηρές φιλονικίες για την κατοχή και κυριότητα εδαφών, οι οποίες χρόνιζαν στα δικαστήρια και επιλύθηκαν τελικώς είτε με αποφάσεις, είτε με αυτοδικία.

Πέραν αυτού, η άποψη ότι οι Βλάχοι θεωρούνταν ύποπτοι, κυρίως οι νομάδες βοσκοί, ήταν παλιότερα περισσότερο διάχυτη και δεν είναι δική μου αυθαίρετη τωρινή επινόηση. Αναφέρω σχετικώς ότι ο Χαράλαμπος Ρεμπέλης, γράφοντας το 1929 τα "ΚΟΝΙΤΣΙΩΤΙΚΑ", καταχωρεί στη σελ. 184 την ντόπια παροιμιώδη έκφραση "εσκοτώσαν ένα βλάχο... μεσ' τον κώλο μου το γράφω", την οποία αιτιολογεί υποσημειώνοντας:

"Οι βλάχοι, ιδίως οι σκηνίται, επί τουρκοκρατίας συνειργάζοντο με τα κακοποιά στοιχεία και ήσαν οι οδηγοί των ληστοσυμμοριών και ως εκ τούτου ο λαός μετ' ανακουφίσεως και αδιαφορίας ήκουε τα ατυχήματά των και ιδία τον φόνον των. Η παροιμιώδης αυτή φράσις λέγεται μόνον δια τους σκηνίτας αρβανιτοβλάχους.

Σαφώς και δεν έχουν καμία άμμεση σχέση όλα τούτα με τη βλαχόφωνη Φούρκα, αλλά δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι συχνά "μαζί με τα στεγνά καίγονται και τα χλωρά".

Όλα τα παραπάνω είναι αντιλήψεις του παρελθόντος. Σε ότι με αφορά τιμώ τους βλαχόφωνους Έλληνες όσο και τους ελληνόφωνες. Έχω, μάλιστα, φίλους εκλεκτούς Βλάχους, με τους οποίους συζητούμε και προβληματιζόμαστε σε θέματα όπως το προκείμενο, χωρίς παρεξηγήσεις, προσπαθώντας να βρούμε βαθύτερες ερμηνείες. Και έτσι πρέπει.

Προσωπικά, η παραπάνω κακή σημασία του παρονόματος "Ψύλλοι", όπως αυτή επικράτησε και νοείται στα γειτονικά με τη Φούρκα χωριά, δεν με ικανοποιεί ποσώς. Επειδή είμαι καχύποπτος (= suspiciosus) και "ψυλλιάζομαι", σκέφτηκα ότι κάτι άλλο, πίο ουσιαστικό, ενδεχομένως να κρύβεται πίσω απ' αυτό το παρατσούκλι, που να σχετίζεται ακόμη και με το όνομα "Φούρκα".

Η υποψία μου ξεκίνησε απ' το γεγονός ότι εκτός από "Ψύλλοι" συνηθίζεται να λένε τους Φουρκιώτες και με το παρόνομα "Ψηλοφουρκιώτες". Σ' αυτό το δεύτερο παρόνομα, το πρώτο συνθετικό σε καμιά περίπτωση, ούτε εννοιολογική ούτε γραμματική, δεν μπορεί να είναι η

λέξη "ψύλλοι". Δεν ταιριάζει και είναι λάθος. Αντίθετα η γραφή "Ψηλοφουρκιώτες", απ' τη λέξη "υψηλός", είναι πιο σωστή και αιτιολογείται απ' τις παρακάτω σκέψεις.

Πιστεύω ότι το όνομα του χωριού "Φούρκα" προέκυψε απ' το αρχ. Ελλ. "φύρκος" και Δωρικά "φούρκος" (= τείχος, οχύρωμα, ταμπούρι), λέξη συγγενική προς το Ελλ. "πύργος" και το Λατ. BURGUS (= οχυρό, πύργος, Γερμ. burg).

Φαίνεται πως στην άνω αρχαιότητα το σημερινό βουνό ΟΧΥΡΟ, που από τους ντόπιους λέγεται "Ταμπούρι", ονομάζονταν ΦΟΥΡΚΟΣ, γιατί απ' αυτό ελέγχονταν το πέρασμα ανάμεσα από τον Γράμμο και τον Σμόλικα.

Στα χρόνια της λατινοκρατίας και της ακόλουθης μακράς πρωτοβυζαντινής λατινόφωνης περιόδου, μάλλον το όνομα ΦΟΥΡΚΟΣ μεταγλωττίστηκε σε "Βούργος", εξού και "Βουργοπόταμο" (=το Κερασοβίτικο ποτάμι που κατέρχεται και πορίζεται τα νερά του από τον ΒΟΥΡΓΟ).

Στα σκοτεινά υστεροβυζαντινά χρόνια, ίσως από σλάβικη επιρροή, πιθανώς ονομάστηκε "Βέργος", τοπωνυμία υπαρκτή και σήμερα εκεί κοντά, καθόσον Σλ. BRIJEG (=βουνό, μικρό βουνό, Σερβ. brijeg, Βουλγ. breg. Γερμ. berg, στην κυριολεξία βουνό οχυρό).

Τον καιρό της τουρκοκρατίας και πάλιν το όνομα μεταγλωττίστηκε και έγινε "Ταμπούρι" (= οχύρωμα), όπως νοείται αυτή η λέξη στη νεοελληνική, προερχόμενη εκ της τουρκικής.

ΠΩΛΕΙΤΑΙ στην Κόνιτσα (δίπλα από το Αστ. Τμήμα διώροφο - λιθόχτιστο σπίτι με οικόπεδο.

Πληροφορίες:

Τηλ. 0651-21002

Σήμερα, το επίσημο νεοελληνικό κράτος ονομάζει το βουνό ΟΧΥΡΟ, δηλ. ΦΟΥΡΚΟ, όπως στην Δωρική αρχαιότητα.

Το εγγύτερο στην κορυφή αυτού του βουνού χωριό είναι η Φούρκα, η οποία, λογικώς εχόντων των πραγμάτων, πρέπει να πήρε το όνομά του. Στη Φουρκιώτικη βιβλιογραφία αναφέρεται ότι εκεί διέκριναν μερικοί ίχνη τείχους. Αυτό το οχύρωμα ο λαός το έλεγε και ΨΗΛΟΦΟΥΡΚΟ, λόγω του όντως μεγάλου υψομέτρου.

Οι κάτοικοι του χωριού λέγονταν "Φουρκιώτες" ή και "Ψηλοφουρκιώτες", ως κατοικούντες εγγύς της οχυρής κορυφής, ονομασίες που σώθηκαν και λέγονται μέχρι σήμερα αυτούσιες στις πλησιόχωρες κοινότητες.

Θέλω να πιστεύω ότι απ' αυτό το "Ψηλοφουρκιώτες", κατά συγκοπή και ηθελημένη παραποίηση ή παρανόηση του πρώτου συνθετικού "ψηλο", προέκυψε εύκολα με κακή σημασία παρατσούκλι "ψύλλοι", για τους λόγους που στην αρχή του παρόντος αναφέρω.

Αυτές είναι οι απόψεις μου για το θέμα του παρονόματος "Ψύλλοι", οι οποίες κάθε άλλο, παρά μειωτικές είναι για τους γείτονες Φουρκιώτες. Ευχαριστώ, μάλιστα, τον κ. Χρ. Εξάρχου, γιατί με τις εύλογες αντιρρήσεις του μου έδωσε την ευκαιρία να τις καταθέσω σε δημόσιο διάλογο, μέσω του πάντα φιλόξενου περιοδικού ΚΟΝΙΤΣΑ.

Αθήνα, Δεκέμβριος 1995

ΜΑΡΙΚΑΠΗ-ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΥ-ΜΑΤΣΗ

ΜΑΙΕΥΤΗΡ - ΧΕΙΡΟΥΡΓΟΣ ΓΥΝΑΙΚΟΛΟΓΟΣ - ΟΓΚΟΛΟΓΟΣ
ΔΡ. ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ
ΜΕΤΕΚΠΑΙΔΕΥΘΕΙΣΑ ΣΤΗΝ ΟΓΚΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΚΟΛΠΟΣΚΟΠΗΣΗ
ΣΤΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ
"THE BIRMINGHAM AND MIDLAND HOSPITAL FOR WOMEN"
BIRMINGHAM ΑΓΓΛΙΑ
ΣΥΝΕΡΓΑΤΗΣ ΜΑΙΕΥΤΗΡΙΟΥ "ΛΗΤΩ"

ΛΕΧΕΤΑΙ: ΔΕΥΤΕΡΑ - ΤΕΤΑΡΤΗ - ΠΕΜΠΤΗ 6 - 8 Μ.Μ. ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΠΑΝΤΕΒΟΥ

ΛΙΤΕΙΟ
ΤΕΡΠΑΝΔΡΟΥ 2 & ΜΕΝΑΝΔΡΟΥ
ΓΚ 151 26 ΠΕΡΙΟΧΗ Ν. ΛΕΣΒΟΣ ΑΜΑΡΟΥΣΙΟΥ
ΤΗΛ. 8031 52

ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ ΤΟΥ ΔΑΣΟΥΣ

Άρθρο του Ιορδάν Τσαλίκωφ στο Βουλγάρικο περιοδικό

"Κυνήγι και Ψάρεμα

No 12-1995

Μετάφραση: Πανταζή Σ. Τουφίδη

Κάποια δημοσιογράφος έλεγε ότι η φύση έχει την καλύτερη δικαιοσύνη, γι' αυτό όλοι οι ζωντανοί οργανισμοί ακολουθούν τους νόμους της με απόλυτη δικαιοσύνη. Μόνο ο άνθρωπος επιχειρεί να τους παραβεί, αλλά γι αυτή του τη συμπεριφορά πληρώνει ακριβά. Αυτό μου θύμισε ένα περιστατικό από την πολύχρονη υπηρεσία μου ως δασικού υπαλλήλου.

Ήμουν νέος και μου άρεσε να τριγυρνάω μόνος μου στο δάσος. Έτσι παρατηρούσα καλύτερα τις λεπτομέρειες του σύνθετου Βασιλείου

της Φύσης και τους κρυφούς, άγραφους νόμους του.

Το δάσος εκμυστερεύεται τα μυστικά του μόνο σε ορισμένους ανθρώπους, αυτούς οι οποίοι από τη γέννησή τους έχουν το χάρισμα να νιώθουν τη φύση και τα θεία δώρα της. (περπάτησα στα πιο δυσπρόσιτα δάση του "Γιαραμάζ Καγιά" και του "Ιμπίρ").

Σ' αυτά τα μέρη οι συχνότεροι κάτοικοι είναι τα αγριόγιδα και οι αρκούδες.

Έρποντας, κάποτε, πλησίασα μια απόκρυμνη πλαγιά και απ' το χείλος του γκρεμού ξεπήδησε μια ανθρώπινη φιγούρα. Ήταν κάποιος με όπλο στον ώμο. Σίγουρα, σκέφτηκα, θα ήταν λαθροκυνηγός και τέτοιο συναπάντημα με δασικό υπάλληλο και μάλιστα άοπλο, είναι επικίνδυνο.

Παρ' όλ' αυτά ξεπέρασα το στιγμιαίο ξάφνιασμα και αυστηρά φώναξα να πλησιάσει.

Αυτός δεν επιχείρησε να τρέξει, ενώ το

όπλο του παρέμεινε κρεμασμένο στον ώμο του. Ήρθε κοντά μου και με χαιρέτησε ευγενικά. Τον ρώτησα, πώς και βγήκε για κυνήγι σε εποχή που αυτό απαγορεύεται και μάλιστα μέσα σε Δρυμό, όπου το αγριόγιδο προστατεύεται.

Τότε αυτός μου διηγήθηκε τη δική του ιστορία.

Πριν από χρόνια ήταν μεγάλος λαθροκυνηγός.

Μια φορά πυροβόλησε ένα θηλυκό αγριόγιδο. Πηγαίνοντας κοντά του, είδε ότι δίπλα στο σκοτωμένο ζώο υπήρχε ένα νεογέννητο, το οποίο προ-

σπαθούσε να θηλάσει από τη νεκρή μητέρα του. Τρομοκρατημένος ο ίδιος από την ωμότητα και τη σκληρότητά του, άρχισε να τρέχει. Ύστερ' από λίγο γύρισε, πήρε το κατσικάκι και κρυφά το μεγάλωσε στο σπίτι του. Όταν μεγάλωσε, το πήγε ψηλά στο βουνό και το άφησε ελεύθερο.

Από τότε, όσες φορές ανέβηκε στο βουνό, δεν το ξανασυνάντησε. Βλέποντας όμως κάποιον λαθροκυνηγό να σκαρφαλώνει στα βράχια, τον έδιωχνε από το βουνό μ' έναν προειδοποιητικό πυροβολισμό.

Τον πίστεψα. Κατάγονταν από το γειτονικό χωριό, όπου ήταν γνωστός για την τιμιότητα και την καλοσύνη του.

Του πρότεινα να τον διορίσω φύλακα, ακριβώς σ' αυτή την περιοχή.

Δέχτηκε με ευχαρίστηση. Κατάλαβα ότι δεν ήταν μόνο για το μισθό. Αυτός ο άνθρωπος ήταν αναπλασμένος απ' την ίδια τη φύση κι έγινε ο καλύτερος προστάτης του δάσους και των αγρίων ζώων....

Αναμνήσεις απ' τη ζωή στο χωριό

Θανάση Πορφύρη

"Έχω άδεια καπετάνιο".

Με τη δικτατορία του Μεταξά, η χωροφυλακή έρχονταν συχνά - πυκνά στα χωριά για να μάθουν μπας και κανέναν απ' τους χωριάτες εκδηλωθεί κατά του φασιστικού καθεστώτος.

Το Νοέμβρη του 1939 ήρθε στο χωριό μας ο σταθμάρχης χωροφυλακής Πυρσόγιαννης ενωματάρχης Χρονόπουλος. Όλοι ήμασταν μαζεμένοι στο μαγαζί του Τάκη Σπανού, καθόμασταν γύρω στη σόμπα και συζητούσαμε για την κατάσταση και τον πόλεμο που ήδη είχε αρχίσει.

Σε λίγο ήρθε και ο χωριανός μας, ο μακαρίτης Ηλίας Ανδρονιάδης, που φορούσε στρατιωτικό χιτώνιο.

Ο ενωματάρχης μόλις τον είδε να φοράει χιτώνιο, του είπε ότι αυτό είναι δημόσιο είδος και θα τον βάλει φυλακή.

Ο Ηλίας, ετοιμόλογος όπως ήταν, του απάντησε: "Έχω άδεια καπετάνιο να το φορώ".

Ο ενωματάρχης, όλο περιέργεια του ζήτησε την άδεια και ο Ηλίας του δείχνει την κάτω δεξιά γωνία απ' το μέσα μέρος τη σφραγίδα που έγραφε καθαρά "Δημόσιο απολυμαντήριο Αθηνών", πράγμα που έλεγε ότι το χιτώνιο είχε περάσει από απολύμανση και πουλιούνταν πια ελεύθερο στο δημοπρατήριο της Αθήνας, απ' όπου το είχε αγοράσει και ο Ηλίας.

Όλοι βάλαμε τα γέλια για την ετοιμολογία του Ηλία. Μαζί μας γελούσε φυσικά και ο ενωματάρχης και δεν τον έβαλε φυλακή.

".... Άμα σε βάλω εγώ μέσα, δε θα βγείς καμιά φορά".

Στο χωριό μας (την Οξυά) τα προπολεμικά χρόνια, ζούσε ο ηλικιωμένος παπάς, ο Παπαχρήστος Αντωνιάδης. Αυτός, απ' τα χρόνια της Τουρκοκρατίας πήγαινε σε Χριστιανοχώρια της Αλβανίας και λειτουργούσε, ήξερε τα αλβανικά και είχε πολλούς φίλους Αλβανούς. Συνήθως απ' την Αλβανία έφερνε καλόν, ψηλοκομμένο καπνό στο χαβάνι. Όταν έγινε ελληνικό, ο παπάς κάπου-κάπου ξαναπήγαινε κρυφά και έφερνε καπνό.

Δεν ξέρω πως, η χωροφυλακή της Πυρσόγιαννης έμαθε αυτήν την κίνηση του παπά και αποφάσισε να τον πιάσει επ' αυτοφώρω. Μια Κυριακή, την ώρα που είχε απολύσει η εκκλησία, όλοι οι άνδρες κάθονταν έξω απ' το μαγαζί του Λία Τσίμα και κάπνιζαν απ' τον ψηλοκομμένο καπνό τον Παπαχρήστου, νάσου ο σταθμάρχης χωροφυλακής Πυρσόγιαννης ενωματάρχης Φραγκάκης που ήταν και της καταδίωξης και λέει στον παπά ότι τον καπνό που καπνίζουν είναι λαθραίο, θα τον πιάσει και θα τον βάλει μέσα.

Ο Παπαχρήστος με το αγέρωχο ύφος του, λέει στο Φραγκάκη: "Αν με βάλεις εσύ μέσα, εγώ θα βγώ, αλλά αν σε βάλω εγώ μέσα, δε θα βγείς καμιά φορά". Ο σταθμάρχης έσκασε στα γέλια. Φυσικά τον παπά δεν τον έβαλε μέσα, κάθισε και κάπνισε μαζί τους απ' το λαθραίο καπνό...

Μια ευχάριστη ψυχαγωγική βραδιά, γεμάτη αγάπη

Ένα απ' τα μελήματα του συλλόγου μας, είναι να προσφέρει στους χωριανούς μας, στα μέλη και στους φίλους του - κι αυτοί είναι πάρα πολλοί - κάτι το ευχάριστο και ιδιαίτερα ψυχαγωγικό. Για πολλά χρόνια διοργάνωνε στην Αθήνα πατριωτικές συνεστιάσεις που συνήθως πάντα σημείωναν επιτυχία. Για φέτος το Δ.Σ. του συλλόγου σκέφτηκε να κάνει κάτι παρόμοιο στο χωριό, την περίοδο του δεκαπενταύγουστου που συνήθως στο χωριό βρίσκονται όλα τα παιδιά και οι περισσότεροι απ' τους χωριανούς μας για ξεκούραση.

Φέτος ταίριασε "το τερπνόν μετά του ωφελίμου". Στο χωριό, πολύς κόσμος και τα παιδιά όλα. Σ' αυτό βοήθησε και το γεγονός ότι ο νεαρός συμπατριώτης μας Θανάσης Λάζος θα βάφτιζε στο χωριό την κόρη του, θάρχονταν και όλο το συγγενολόι της γυναίκας του Γεωργίας απ' την Πελοπόννησο.

Φυσικά δεν ήταν η πρώτη φορά που έρχονταν στο χωριό μας και τ' αγαπούν αυτό κι όλους εμάς, αλλά, ήθελαν να μας χαρούν, βλέποντάς μας και στις "καλές μας".

Όταν έφυγαν, φιλιόμασταν σαν αδέρφια. Τι άλλο καλύτερο απ' αυτό;

Αυτό το γλέντι που έγινε φέτος στα βαφτίσια της μικρής Διαμαντούλας, ήταν ανεπανάληπτο από κάθε άποψη και μας έφερε στη μνήμη το γάμο του συμπατριώτη μας Βασίλη Αντωνιάδη που είχε γίνει στο χωριό το 1986 καθώς ο γάμος του Γιώργου Ζούκη που έγινε το 1990 και είχαν πάρει παλλαϊκό χαρακτήρα, με τη συμμετοχή, όλου του χωριού.

Τώρα το λόγο τον είχε ο σύλλογος. Την άλλη βραδιά κι όλας γιατί το σίδερο ήταν ακόμα ζεστό, μας φαίνονταν ότι το τσιουμπούσι συνεχίζονταν απ' τα βαφτίσια, γιατί τα κλαρίνα έπαιζαν όπως στα βαφτίσια. Όλο το χωριό ήταν στην πλατεία όπου γινόταν ένα γλέντι τρικούβεργο, τα σουβλάκια και τα πιοτά πηγαινοέρχονταν - όλα προσφορά του συλλόγου. Δε μιλώ για τα λαχεία τα οποία αν και ξεπερνούσαν τις δυόμισι χιλιάδες, είχαν πουληθεί πολύ πριν αρχίσει το γλέντι και άξιζε τον κόπο να πουληθούν γιατί όλα τα αντικείμενα - προσφορές μελών, φίλων και χωριανών, ξεπερνούσαν σε αξία τα δύο εκατομμύρια δραχμές. Πρωτοπορία στις προσφορές έχει ο πρωτοσυμπεθερός μας κ. Στάθης Ευσταθιάδης με τη γούνα που μας πρόσφερε, αξίας πάνω από πεντακόσιες χι-

λιάδες δραχμές. Μα και οι άλλες προσφορές δεν είναι ευκαταφρόνητες. Οι φίλοι του συλλόγου μας κ.κ. Χαριζάνος και Παπαντωνόπουλος μας έδωσαν 11 δώρα με διάφορα μηχανήματα ανεκτίμητης αξίας. Η επιχείρηση Continent Φαλήρου μας έδωσε μια έγχρωμη τηλεόραση, ένα ποδήλατο κ.α. Ο Ζήκος Ζώης κτηνοτρόφος του χωριού μας που τον έχουμε σαν χωριανό μας, μας έδωσε ένα δοχείο φέτα εξαιρετικής ποιότητας. Όπως πάντα, απ' τον κατάλογο των δωρητών δε λείπουν οι χωριανοί μας αδελφοί Βαδάση, που φέτος έδωσαν έναν μεγάλο καθρέφτη μέσα σε μια καλοσκαλισμένη επίχρυση κορνίζα.

Πολύ θα ήθελα να αναφέρω τα ονόματα όλων όσων πρόσφεραν πολύτιμα πράγματα αντικείμενα, αλλά ο χώρος του περιοδικού "Κόνιτσα" δεν το επιτρέπει, γιατί δεν είμαστε μόνον εμείς.

Το κέφι στη φόρμα του. Ο χορός πάει γαϊτάνι. Μικροί και μεγάλοι (ιδίως οι μικροί) χορεύουν με τη ψυχή τους. Οι οργανοπαίχτες είναι στα κέφια τους, (γιατί και τα πεντοχίλιαρα" πέφτουν σα βροχή). Οι ώρες περνούν αλλά κανένας δεν τις λογαριάζει στο τέλος ο καθένας θέλει να πει τον πόνο του με ένα νουμπέτι κι ακούμε κάμποσα.

Όλοι μας χωρίς εξαίρεση ήμασταν γεμάτοι χαρά, όχι μόνον για την επιτυχία του γλεντιού, αλλά και για την αδελφοσύνη μεταξύ μας που εκδηλώθηκε περίτρανα για άλλη μια φορά και την οποία πρέπει να τη φυλάγουμε μέσ' την καρδιά μας.

Όλοι μας φύγαμε με τις καλύτερες εντυπώσεις.

Τελειώνοντας, θέλω να ευχαριστήσω όλους, με όλη τη δύναμη της ψυχής μου, για τα δώρα που μας έδωσαν και όλους όσους βοήθησαν στην επιτυχία αυτού του γλεντιού.

Στο Κ.Σ. του συλλόγου μας εκφράζω τα θερμά μου συγχαρητήρια γι αυτή του την πρωτοπόρα σκέψη, να κάνει στο χωριό αυτό το ωραίο πανηγύρι και να του ευχηθώ: ΚΑΙ Σ' ΑΝΩΤΕΡΑ

Ιδιαίτερα θέλω να ευχαριστήσω το περιοδικό "ΚΟΝΙΤΣΑ", για τη φιλοξενία που μας έκανε στις στήλες του.

Επίσης εύχομαι σε όλους μας επιτυχία σε κάθε ευγενική μας φιλοδοξία ατομική, οικογενειακή και κοινωνική.

Θανάσης Πορφύρης

Το ψάρεμα στο ποτάμι

Κάθονταν στα πεζούλια της Κρεβάτας δίπλα στο γεφυράκι και έπαιζαν εννιάρα στα καπάκια της. Άλλα μικρότερα παιδιά κρέμονταν από τις γρεντές της στέγης στη δεκαετία του 1950. Όποια ώρα να περνούσες από εκεί θα τα έβλεπες να παίζουν, να συζητούν, να πειράζονται και κάποιος θα έκλαιγε.

- Πάμε για ψάρεμα στο ποτάμι; Ξέρω ένα νησί, πιο κάτω από τον μύλο, που έχει καιρό να γυρισθεί, είπε ο μικρότερος.

- Μη φωνάζεις ρε, θέλεις να το μάθουν όλα τα παιδιά; Πέντε-έξι θα πάμε, είπε ο Χρήστος και τον σκούνησε με τρόπο, να το συζητήσουν οι δυό τους.

Θα έφευγαν την άλλη μέρα το πρωί, μόλις θα χάραζε η μέρα, γιατί άμα πιάσει ο ήλιος τα ψάρια φεύγουν από τα πλοκάμια του ποταμού για πιο κρύα νερά. Το βράδυ βρήκαν στην πλατεία και τα άλλα παιδιά, που τη μέρα δούλευαν στα χωράφια ή στο σπίτι ή βοσκούσαν τα κατσίκια στο βουνό. Ήταν και μερικά που είχαν έρθει από τις πόλεις και έκαναν διακοπές στο χωριό.

Το πρωί, πριν ακόμα σφυρίξει ο τζιομπάνος να βγάλει ο κόσμος τα γίδια του για την βοσκή, τα έξι παιδιά αντάμωσαν στην βρύση στον Μπιρατνό. Χαρούμενα πήραν τον δρόμο για το ποτάμι, μισή ώρα μακριά. Περνώντας από το Γυφτοκάλυβο βλέπουν την γύφτισσα στην πόρτα της.

- Πού πηγαίνετε ωρέ παιδιά με τα φτυάρια στον ώμο; ρώτησε από περιέργεια.

- Πάμε να φτιάξουμε πολυβολεία στον Αϊ Σωτήρο γιατί ξανάρχονται οι Ιταλοί, είπε ο Θόδωρος γελώντας. Ο Χρήστος το θεώρησε γρουσουζιά που πέτυχαν άνθρωπο τέτοια ώρα στο δρόμο τους.

Φθάνοντας στο ποτάμι βρήκαν ένα πλοκάμι με αρκετό νερό που ενώνονταν σε απόσταση 200 μέτρων πιο κάτω με το κύριο σκέλος του ποταμού. Έπεσαν με όρεξη στη δουλειά. Πρώτα έκοψαν και κουβάλησαν στη δέση του ποταμού κλω-

Του Θεοδ. Γκούτου
νάρια από πλατάνια (λισιές) και ιτιές. Ύστερα μάζεψαν έναν σωρό από μεγάλες πέτρες και καθάρισαν τον τόπο, όπου είχε άμμο, για να φτυαρίζεται εύκολα. Όλα ήταν έτοιμα να φτιάξουν το φράγμα.

Στο μεταξύ δυό παιδιά κατέβηκαν στην σμίξη του νησιού να ετοιμάσουν το μέρος όπου θα έβαζαν το καλάθι μόλις θα λιγόστευε το νερό. Αφού όλα ήταν έτοιμα συνεννοήθηκαν κουνώντας τα καπέλα τους και άρχισε η βιαστική και κοπιαστική δουλειά να φτιάξουν το φράγμα. Έριξαν πρώτα πολλές μεγάλες πέτρες στη σειρά, από την μιά άκρη ως την άλλη στο πλοκάμι του ποταμού και ύστερα τις κλάρες που έκοψαν από τα δέντρα και από πάνω άλλες πέτρες και κατόπιν άμμο, ώστε το νερό να στερέψει τελείως και να πάει στον κορμό του ποταμού.

- Σαν θολό μου φαίνεται το νερό, λέτε να ψαρεύουν τίποτε Στρατσιώτες πιο πάνω; είπε σε μια στιγμή ο Μιχάλης και σηκώθηκε, όρθιος να κοιτάξει μακριά. Γλίστρισε τότε και πλάτς - πλούτς στα νερά, βρέθηκε καθισμένος μέσα στο ποτάμι. Όλοι γέλασαν με το πάθημά του και του θύμισαν την παροιμία πως αν δεν βρέξεις τον πισινό σου δεν πιάνεις ψάρια.

Το νερό είχε θολώσει από την άμμο και την λούνη που έριχναν τα παιδιά με τα φτυάρια και έβρισκε τρύπες στο φράγμα. Έβαλαν κι άλλα κλαριά και άμμο ως που κατάφεραν να σταματήσουν τις διαρροές. Είχαν ιδρώσει αλλά δεν σταμάτησαν.

Έμεινε ένα παιδί να ελέγχει το φράγμα ενώ τα άλλα προχώρησαν στην άδεια κούνη και μάζευαν τα ψάρια που είχαν αποκλεισθεί στις λακούβες. Μερικά ψαράκια κρύβονταν στην άμμο ή με διάφορα τσαλιμάκια ξέφευγαν από τις φούχτες των παιδιών που τις έβαζαν στο νερό και πετούσαν τα ψάρια στην στεριά. Σε μια βύρα βρήκαν ένα μεγάλο ψάρι που κολυμπούσε ανήσυχο. Ο Γιάννης προσπαθούσε να το καρφώσει με ένα πηρούλι αλλά πάντα του

ξέφευγε. Θόλωσε το νερό και το έχασαν. Τότε άδειασαν το νερό από την λακούβα με τα φτυάρια και το βρήκαν τρυπωμένο κάτω από μια πέτρα. Ως που να φθάσουν στο καλάθι είχαν μαζέψει περίπου ένα κιλό ψάρια. Εκεί με απογοήτευση διαπίστωσαν ότι, παρά τις προσπάθειες των καλαθάδων, μόνο δύο καλά ψάρια είχαν πιάσει γιατί το νερό θόλωσε γρήγορα και τα ψάρια έφυγαν πριν λιγοστέψει το νερό τόσο ώστε να μπορούν να στήσουν το καλάθι. Είχαν βάλει μια μεγάλη πλάκα κάτω στην κοίτη και στα πλάγια δύο άλλες ώστε να χύνεται όλο το νερό στο καλάθι.

Πριν φύγουν χάλασαν το φράγμα ώστε να επανέλθει το νερό στο νησάκι και να μην ψοφήσουν τα ψαράκια που έμειναν στις λακούβες. Μετά από δεκαπέντε μέρες θα μπορούσαν να ξαναγυρίσουν το νερό και να σταθούν τότε πιό τυχεροί στο ψάρεμα.

Ο ήλιος έψηνε, οι πέτρες τσιντζίριζαν, τα τζιτζίκια παλάβωσαν, το ποτάμι βούιζε.

- Πάμε στον μύλο να ξαπλώσουμε στη σκιά στα πλατάνια, πρότεινε ο Μιχάλης.

- Όχι, λέει ο Γιάννης, θα πάμε κάτω από το γεφύρι να πλύνουμε τις λάσπες από πάνω μας, να κολυμπήσουμε και να ψήσουμε τα μεγάλα ψάρια και να τα φάμε με το ψωμοτύρι μας. Είχε φέρει επίσης αλάτι και ένα χονδρό σύρμα να σουβλήσει τα ψάρια. Τα περισσότερα ήταν μουστακάρια. Ήταν όμως και συρτάρια, κέφαλοι, κότσες, καρβασαράδες, γουλιανοί και μια μικρή πέστροφα και ένα χέλι. Πάντα έπιαναν χέλια κοντά στον μύλο γιατί τους μύριζε το αλεύρι. Μεγάλη ζημιά στα ψάρια έκανε ο Νίκος από την Μεσαριά που έστηνε σουλπιά παντού και ρήμαζε τα μεγάλα ψάρα.

Αφού μάζεψαν μικρά ξύλα από τις όχθες του ποταμού έφυγαν για την μεγάλη βύρα, κάτω από την γέφυρα, όπου κολύμπησαν. Το ψήσιμο ανέλαβε ο Γιάννης. Για να κάνει πολλά κάρβουνα ξελάσπωσε και μερικά μεγάλα ξύλα από το ποτάμι. Βρήκε και ένα ξύλο με δαδί και το χρησιμοποίησε για προσάναμα.

Σε λίγο πέρασε από το γεφύρι, πηγαίνοντας στο χωριό, η κυρά Πανάγιω με το

μουλάρι της φορτωμένο κλαδί για τα γίδια τον χειμωνα.

- Εϊ σεϊτάνηδες, σας έπιασα, φώναξε στα παιδιά. Που είναι ωρέ τα ψάρια που πιάσατε στο ποτάμι;

- Ποιά ψάρια; λέει ο Βασίλης.

- Αυτά που ψαίνετε και δεν το μαρτυράτε. Σάμα δεν μου μύρισαν και κανετε τον ανήξερο;

- Περίμενε κυρά Πανάγιω να σου φέρω ένα, λέει ο Γιάννης και έβγαλε από την σούβλα του ένα ψάρι.

- Για να σας δοκιμάσω το είπα, φάτε τα εσείς. Και ντυθείτε σαν άνθρωποι μην έρθω με την βίτσα και σας φρασκαλίσω τα ποδάρια σας. Τι έχουν να ιδούν τα μάτια μας ακόμη από εσάς την νεολαία σήμερα. Θα σας κάψει ο Θεός.

- Που να δεις στις πλάζ τι γίνεται, φώναξε ο Κώστας που ήταν από την Αθήνα και έκανε διακοπές στο χωριό.

- Πάμε να φάμε τα ψάρια τώρα είπε ο Μιχάλης. Και ύστερα πάμε για σταφύλια και σύκα στα χωράφια εδώ κοντά, πρόσθεσε, ενώ έπινε με την χούφτα του νερό από το ποτάμι.

Τι νόστιμα που ήταν τα ψάρια και το ψωμοτύρι τους μετά από τόση κούραση! Πλησίαζε μεσημέρι όταν ντύθηκαν και πήγαν στο αμπέλι της κυρά Λένης να φάνε σταφύλια. Ο Κώστας ανέβηκε στη συκιά και διάλεγε τα ώριμα σύκα. Ξαφνικά όμως ακούστηκε η σφυρίχτρα του αγροφύλακα πέρα από τον δημόσιο δρόμο.

- Για να έρθω εγώ εκεί να σας πιάσω. Έ, ε, ε, σε εσας μιλάω.

- Το αμπέλι είναι της Κυραμάνας μου, απαντά ο Μιχάλης, και δεν μου λέει τίποτε.

Κατάλαβε ο ντραγάτης ποιά παιδιά ήταν και συνέχισε τον δρόμο του για τα Παλιχειμάτα.

Δεν ξέρω αν απαγορεύονταν το ψάρεμα στο ποτάμι, πάντως εμείς δεν πηγαίναμε με το φόβο του παράνομου. Μιά-δυό φορές το χρόνο οι άνδρες γύριζαν τον Σαραντάπορο ή τον Βουρκοπόταμο. Μιά φορά έπιασαν 40 οκάδες ψάρια. Έθιμο ήταν το ψάρεμα την παραμονή του Αϊ Σωτήρος.

ΤΟΠΟΣ - ΜΝΗΜΗ

Ο τόπος που βλέπεις δεν είναι ο τόπος που θέλησες.
Αλλαγμένος απ' την απόσταση του νόστου, και της επιθυμίας της φλόγας, στερημένος.
Δε θα σου ανοίξει τους δρόμους, δε θα σου δώσει το κλειδί στα μυστικά κατάστιχα να ψάξεις.

Και τι να ψάξεις τι να δεις;

Έτσι αναλφάβητος που γύρισες, ο της πλάνης δοσμένος, έτσι αλλαγμένος σ' άλλων ανθρώπων άστεα, ανάγνωση καμιά δε σου αφήνει, αυτός ο τόπος ο απροσμέτρητος, ο ανοικτίμων.

Θητεία πολύχρονη που σε γεμίζει φόβους, καθώς σε φέρνει πιο κοντά στο θάνατό σου, τον θάνατο της κάθε μέρας, τόσο πολύ που αγάπησες και δεν μπορείς στα ίδια μέτρα ξανά να αγαπήσεις.

Μη σε γελάσει η σιωπή. Τα πράγματα ακόμα ανασαίνουν, καθώς περνάς ανάμεσά τους. Όπου σταθείς κι όπου βρεθεί, κρυφοί ψιθυρισμοί και δεν ακούς, που συλλαβίζουν άλλες μέρες.

Κι η ΜΝΗΜΗ με εικόνες συντροφεύει την άρρωστη ψυχή σου, που δεν ξέρει στο θαύμα το παλιό να ξαναζήσει, τόσο, με εικόνες μιας ζωής φθαρμένες, μπολιασμένη...

Μα ο ίδιος τόπος θα 'ναι αυτός που θα σε περιλάβει, στον άσαρκο τον κόρφο του, απογαλακτισμένο βρέφος, αυτή την κρύα χειμωνιάτικη νυχτιά, να σ' αποδώσει πάλι καθαρό στη χίμαιρα, όταν από του ταξιδιού τις εντυπώσεις κουρασμένος, ανάπαυση βαθιά θ' αποζητήσεις.

Κι αν ξαναφύγεις κράτησε μονάχα την εικόνα του - όποια κι αν είν' αυτή, όπως και να 'ναι - στ' αλήθεια κρατησέ την.

Μη λάχει δεύτερη φορά και αδικήσεις, μη λάχει αναίτιας πλερωμής και η δική σου μνήμη.

Τάσος Κανάτσης

ΠΟΙΗΣΗ

Νυν και αεί....

Νυν και αεί και εις τους αιώνες....
Ευλογημένοι της γης οι σεμνοί και ακέραιοι
χιτώνες λευκοί σ' ουράνια δώματα
Καταραμένοι οι ανούσια χαμόγελα δίδοντες
μελαγχολικά τοπία σε ξεχασμένους πίνακες.
Ευλογημένοι οι καταφρονημένοι όλης της γης
πολίτες Γ. κατηγορίας.
ότι αυτοί τον θεόν όψονται.

Με σκοτώνουν ασύστολα των καιρών τα σημά-
δια
φθείρουν τα όνειρα προσωπεία ένοχα
ότι "αι ημέραι πονηραί εισι"
Ωσανά της γης οι σεμνοί και ακέραιοι
πορευόμενοι το νοπτόν της Δικαιοσύνης στε-
ρέωμα.
μετάρσια σάρκινα βιωτής αναλλοίωτης.

Αντωνία Α. Κολιού
Κοινωνική Λειτουργός

Κίχλη

“Έν τινι μυρσινώνι κίχλη ενέμετο διά δε την γλυκύτητα του καρπού ουκ απεχώρει.

Ιξευτής δε ιδών αυτήν ίξευσε και μετ’ ολίγον συνέλαβεν. Η δε μέλλουσα φονευθήσεσθαι έλεγεν. “δειλαία ειμί, η διά τροφής γλυκύτητα του βίου στερούμαι”. Μετάφραση:

Σε κάποιο μυρσινώνα βοσκούσε μία τσίχλα. Επειδή οι καρποί ήταν γλυκοί, δεν έφευγε. Κάποιος κυνηγός πουλιών (ιξευτής) έστησε ξόβεργες και σε λίγο την έπιασε. Η δε τσίχλα επειδή επρόκειτο να φονευθεί, έλεγε: Είμαι δειλή, γιατί χάρη της γλυκιάς τροφής, χάνω τη ζωή μου.

Θησαύρισμα και το πιό πάνω της Ελληνικής χρηστομάθειας. Ο λαός λέει: Εις πολλούς η λαιμαργία του θανάτου είναι αιτία. Ο Πλάτων παραλληλίζει την λαιμαργίαν με την αφροσύνην: “υπό αφροσύνης τε και λαιμαργίας ου πάντα ικανώς ανασκεψάμενον ελέεσθαι” (Νόμοι 888 Α). Είναι περίπου η λέξη συνώνυμη προς την αδηφαγίαν, κοιλιοδοουλείαν, γαστριμαργίαν, λαγνεϊαν, πολυφαγίαν, αχορταγίαν και τα όμοια.

Η λαιμαργία κάνει τον άνθρωπο δούλο της ύλης και σαν τέτοια πολεμήθηκε μέσα στο χριστιανισμό που την κατέταξε στα επτά θανάσιμα αμαρτήματα, τα οποία τιμωρούνται με “κανόνες”.

Ο Δάντης έχει τοποθετήσει τους λαίμαργους, να τιμωρούνται εις τον τρίτον κύκλον της Κολάσεως. Να η συνάντηση του ποιητή με τους λαίμαργους (Ασμα ΣΤ μεταφ. Κ. Καιροφύλα) “Εμείς περνούσαμε απάνω από σκιές, που η πυκνή βροχή δαμάζει κι ακουμπούσαμε τα πόδια μας, στην ασώματη υπαρξή των, που φαινόταν σαν σώμα. –Ήταν όλες σωριασμένες κατάχαμα”. Κάποιος δε Φλωρεντινός λαίμαργος, λόγω της αδυναμίας του αυτής, έφερε το παρωνύμιον ciasco (χοίρος).

Ο Λαίμαργος καταβροχθίζει ό,τι βρεί. Ακόμη και στο δρόμο τρώει. Καμμιά φορά ανοίγει τις σακούλες με τα ψώνια και τσιμπολογά και στο δρόμο. Από τη βιασύνη του καταπίνει τα φαγητά, χωρίς να τα μασήσει καλά.

–Έτσι συχνά έχει προβλήματα με το στομάχι του. Ο γιατρός του συνιστά να τρώει λιγότερο και να μασά την τροφή του.

Του λέει επίσης να κάνει δίαιτα, να αποφεύγει μερικά φαγητά. Πως όμως να τα κάνει

όλα αυτά, αφού νοιώθει τόση αμγκίνηση μπροστά σε ένα πιάτο μακαρονάδα;

Το μόνο που τον απασχολεί είναι το φαί. Ποτέ δεν του περισσεύει να προσφέρει κάτι και στο διπλανό του. Μια παροιμία λέει πολύ σοφά “απ’ τον τσιγκούνη μπορεί να φας, απ’ το λαίμαργο ποτέ”.

Η λαιμαργία κάνει κακό στην υγεία κι όποιος τρώει πολύ γίνεται παχύσαρκος, άσχημος και δυσκίνητος.

Δεν έχει ιδιαίτερες προτιμήσεις. –Όλα του αρέσουν, όλα τον ενθουσιάζουν και είναι εκ των προτέρων βέβαιος, ότι θα είναι θαυμάσια και όλα εκείνα που δεν έχει δοκιμάσει. Και τρώγει, τρώγει συνεχώς. Από το πρωί ως το βράδυ το στόμα του είναι σε διαρκή κίνηση. Ψωμί, φαγητό, φρούτα, γλυκά, ζαχαρωτά, γλυκά, ακόμη και όσα δεν είναι εύγεστα, τα τρώει χωρίς διάκριση και χωρίς τάξη και αδιαφορεί, αν θα βλάψει την υγεία του, εάν θα τηρήσει τους τύπους τη ευγενείας και της τάξεως και αν θα προκαλέσει τα ειρωνικά σχόλια όσων τον παρακολουθούν.

Εις το σπίτι του και στο στενό του περιβάλλον τον γνωρίζουν όλοι. Γίνεται όμως γελοίος εις τα ξένα γεύματα και ιδίως εις τα επίσημα, διότι η αδηφαγία του και η βουλιμία του γίνεται ο στόχος των συνδαιτημόνων, οι οποίοι από της εκπλήξεως και της ειρωνείας είναι δυνατόν να φθάσουν εις την αγανάκτηση και τον ψόγον, εάν ο λαίμαργος εξακολουθεί να αγνοεί τους κανόνες της ευπρεπούς συμπεριφοράς. Και επειδή δεν είναι δυνατόν να τον ψέξουν δημοσίως εις επίσημον γεύμα, επιφυλάσσονται να μην τον καλέσουν για άλλη φορά.

Περί διορθώσεώς του ούτε λόγος να γίνεται. Βλέπει το κατάντημά του και στενοχωρείται. Ακούει τας συμβουλαις, των φίλων του και αποφασίζει να διορθωθεί. Αλλά δεν τον επιχειρεί καν. Ακούει τέλος τον ιατρόν του ότι κινδυνεύει σοβαρά η υγεία του και το επιχειρεί.

Αλλά όλες τους οι προσπάθειες είναι μάταιες και διαρκούν πολύ λίγο.

Διότι ο λαίμαργος είναι δούλος του πάθους του. Είναι ένας αδύνατος χαρακτήρας, ο οποίος συνήθισε εις τα επιθυμίας του από της μικρής του ηλικίας και τώρα πλέον είναι αργά. Αξίζει να τον λυπούμεθα.

Βιβλιοκρισία

Χριστόδουλου Ι. Χρηστίδη:

"Πουρνιά - Κονίσις - Ιωαννίνων " Το χωριό μου

Αυτός είναι ο τίτλος του βιβλίου, που εξέδωσε το Συμβούλιο του Συλλόγου των απανταχού Πουρνιωτών - Κονίσις - Ηλείου, αλλά είναι πνευματική εργασία του αείμνηστου Δασκάλου του χωριού τους Χριστόδουλου Ιωάννου Χρηστίδη, ο οποίος δυστυχώς δεν πρόλαβε να το δει ολοκληρωμένο και να το χαρεί, γιατί έφυγε απ' τη ζωή πρόωρα και ξαφνικά το 1989, σε ηλικία 68 χρόνων.

Τη δαπάνη της εκτύπωσης διέθεσαν:

1. Η Εμπορική Τράπεζα της Ελλάδας, μέσω του Διοικητού κ. Αδαμαντίου Πεπελάση, 100.000 χιλιάδες δραχμές.

2. Όλα τα μέλη του Συλλόγου, 450.000 χιλιάδες δρχ.

3. Ο Κώστας Θεοδώρου, αντιπρόεδρος του Συλλόγου, το επιμελήθηκε.

4. Η κ. Κατερίνα Βαλαχή, ζωγράφος, φιλοτέχνησε δωρεάν το εξώφυλλο του βιβλίου.

Παρατήρησα ότι, το Συμβούλιο του Συλλόγου, αποτέλεσαν τα παιδιά των μαθητών μας. Τόπο στα νιάτα.

Με μεγάλη αγωνία περίμενα το βιβλίο αυτό και τούτο επειδή τα πρώτα βήματα της δασκαλικής μου καριέρας, το σχολικόν έτος 1932-33, άρχισα από το γειτονικό όμορφο, προοδευτικό, νοικοκυρεμένο και φιλόξενο χωριό, τη Σταρίτσιανη (Πουρνιά σήμερα) και διότι η εργασία αυτή είναι του αείμνηστου άριστου μαθητή μας Χ.Χ. 63 ολόκληρα χρόνια πέρασαν από τότε.

Σ' αυτό το χωριό συνυπηρέτησα ως κοινοτικός δάσκαλος με τον άριστο μετεκπαιδευθέντα συνάδελφο, Τάσο Πρι-

Γράφει ο Χρ. Εξάρχου

μικύρη (μακαρίτη τώρα) απ' το Τσερβάρι (σημ. Ελαφότοπο)- Ζαγορίου. Είχα την καλή τύχη να γνωρίσω και τ' αδέρφια του: Γιώργο και Χριστόδουλο, δάσκαλοι άριστοι κι αυτοί.

Η πληρωμή μου (1.000 δραχμές το μήνα), γινότανε απ' το Εξάρχειο Κληροδότημα. Η ονομασία αυτή απ' τον Μεγάλο Ευεργέτη της Πουρνιάς. Βασίλειο Χρ. Έξαρχο. Απ' αυτό, τιμής και ευγνωμοσύνης ένεκεν προς τον Μεγάλον αυτόν Άντρα, και η επωνυμία. Σύλλογος των απανταχού Πουρνιωτών: "Ο ΕΞΑΡΧΟΣ".

Με υπομονή και επιμονή και μεγάλη προσοχή το ξεφύλλισα και το καλομελέτησα. Όχι απλή ανάγνωση. Το αξιόλογο αυτό βιβλίο, προλογίζει ο αντιπρόεδρος του Συλλόγου Κώστας Θεοδώρου.

Το χωρίζουν σε 12 ενότητες:

Α Τοπογραφικά στοιχεία.

Β Κατολισθήσεις και καθιζήσεις.

Γ. Ιστορία του χωριού.

Δ. Η κοινωνία του χωριού.

Ε. Ιδιωτική Ζωή.

ΣΤ. Ένας χρόνος στο χωριό.

Ζ. Θάνατος.

Η. Απ' όσα έγιναν και μολογιούνται.

Θ. Παροιμίες.

Ι. Τραγούδια του χωριού, που παν να ξεχαστούν.

ΙΑ. Λεξιλόγιο.

ΙΒ. Η Κόνιτσα και τα χωριά της.

Κρίνοντάς το αυτό το έργο, βρίσκω ότι είναι θεμελιωμένο και τεκμηριωμένο με άφθονες γραπτές και προφορικές πηγές. Είναι μια εργασία γιγαντιαία,

ολοκληρωμένη, ογκώδης (σχήμα 24x17 διαστάσεων και σελίδες 500), λίαν επίπονη και πολυδάπανη (550 χιλ. δρχ.) Εικονογραφημένη, κοσμείται, εκτός από παλιά ιστορικά έγγραφα, και με δασοπονικό χάρτη του χωριού και 72 θαυμάσιες φωτογραφίες παλιές και νέες, απ' τις οποίες οι 32 είναι χρωματιστές και οι περισσότερες αφορούν την κεντρική τους εκκλησία, τα εξωκλήσια και τα εικονίσματα. Είναι το μόνο χωριό της επαρχίας μας, που έχει τόσα πολλά εξωκλήσια (Αρχαία μνημεία).

Οι υπόλοιπες 40 ασπρόμαυρες, απ' όλες τις εκδηλώσεις της καθημερινής ζωής (Δρώμενα). Την πρώτη θέση όμως κατέχουν οι φωτογραφίες: Πανοραματικής άποψης του χωριού και του δασκάλου τους Χ.Χ. με την πλούσια βιογραφία του.

Το περιεχόμενό τον πλουσιότατο, εκλεκτό και καλογραμμένο, καλύπτει όλα τα ιστορικά και λαογραφικά γεγονότα καθώς και την πλούσια παράδοση του χωριού. Είναι γεμάτο βιώματα, εμπειρίες και αναμνήσεις. Γλώσσα, η απλή δημοτική, κατανοητή από κάθε τάξη ανθρώπων. Σύστημα γραφής, το μονοτονικό και όχι το πολυτονικό.

Διαπίστωσα ότι, το μόνο κίνητρο της έκδοσης αυτής, ήταν η φλογερή και παθολογική αγάπη, που τρέφουν προς την Γενέθλια Γη τους.

Ο δε μοναδικός σκοπός τους, όχι κερδοσκοπικός, αλλά η διάσωση και η παράδοση του πλουσιότατου ιστοριολαογραφικού υλικού στις μελλούμενες γενεές και η αμόλυντη διαφύλαξη τούτων, καθώς και η αναβίωση των ηθών και εθίμων (αντέτια τα λέμε), αλλά και η συνέχιση τούτων γιατί αποτελούν τις ρίζες της πολιτιστικής μας κληρονομιάς.

Είναι ένα βιβλίο απαραίτητο για κάθε βιβλιοθήκη και θα αποτελέσει στολί-

δι. Θεωρώ πως τους αξίζει δημόσιος έπαινος.

Για όλα αυτά τα παραπάνω πλεονεκτήματα, συγχαίρω θερμότατα τους άξιους και ακούραστους αυτούς εργάτες του πνεύματος και τους εύχομαι: "Πάντες επιτυχίες". Και τους συνιστώ όχι μόνον να συνεχίσουν το έργο αυτό, αλλά να συμπληρώσουν το δεύτερο τιτάνιο έργο, που άρχισε ο δάσκαλός τους Χ.Χ. να συγκεντρώνει σε βιβλίο του, απανταχού, όπου γης συγχωριανούς του και το γενεαλογικό τους δέντρο. Δεν μπόρεσε όμως να το ολοκληρώσει, όπως εύχεται στον πρόλόγό του. Έφυγε ξαφνικά, όπως προείπα.

Η Πουρνιά έχει πολλούς διανοούμενους, γεμάτους από ζήλο, θέληση και υπομονή, καθώς και από υπερβολική αγάπη προς το χωριό τους.

"Η ιστορική μνήμη είναι γνώση, είναι πλήρωση. Η λήθη είναι διαγραφή, είναι εκμηδένιση. Η διαρκής έρευνα και μελέτη θα πλουτίσει, αένα, αφάνταστα το κάθε ιστορικό εθνικό θέμα. Τούτη είναι η ευχή όλων για το καλό της Πατρίδας". Κάθε χωριό έχει την ιστορία του και προσθέτει ένα αναμένο κερί στην ιστορία ολόκληρου του έθνους.

Ο Πανδαμάτορας χρόνος, όπως λέει ο ποιητής, χύνει τα ρεύματα του μυαλιού και έτσι όλα τα ξεχνούμε.

Άρα "Καλόν εστί, τα οικεία κοσμείν και σώζει". Διαλάλησε ο αρχαίος ιστορικός, βιογράφος και φιλόσοφος Πλούταρχος.

Σημειώσεις: Αναπολώ πάντα στη μνήμη μου, την πρώτη αυτή χαρούμενη δασκαλική ζωή μου, πριν 63 ολόκληρα χρόνια, όπως προανάφερα. Λέω δε χαρούμενη, γιατί τις όμορφες φθινοπωρινές και ανοιξιάτικες Κυριακές μετά τον εκκλησιασμό των μαθητών, με αρχηγό τον Νίκο Τρομάρα, ράφτη (δε θυμάμαι το πραγματικό του επίθετο), όλα τα εξωσχολικά παιδιά και σχολικά των ανωτέ-

ρων τάξεων, πηγαίναμε σε γραφικές ε-
ξοχικές τοποθεσίες του χωριού, ακόμα
και στην μακρινή "Νταλιόπολη" και γλε-
ντούσαμε με τα λαϊκά όργανα (βιολιά,
κλαρίνα, λαούτα και ντέφια), που έπαι-
ζαν τα 8 παιδιά του σειρά και βιολιτζή
Βασίλη Αλεξίου (τα 4 ήταν μαθητές
μας). Μαζί τους εγώ και ο Τάσος Πρι-
μικούρης με τα βιολιά μας. Βούιζε ο τό-
πος από τους γλυκόλαλους αντίλαλους.

Μετά την επιστροφή χορεύαμε και
στην πλατεία, στο τέλος φωνάζαμε:
"Ζήτω οι νεαροί της Πουρνιάς". Αξέχα-
στα γλέντια!

Και κάτι άλλα εντυπωσιακά: Κρατώ
ακόμα στη βιβλιοθήκη μου το πρώτο
τεύχος του περιοδικού: "Ο θησαυρός
των παιδιών". Ι. Παναγόπουλου, Αθήνα
1932, σε μικρό σχήμα, εικονογραφημέ-
νο και με εγκυκλοπαιδικό περιεχόμενο,
γλώσσα η απλή δημοτική, σύστημα
γραφής, το πολυτονικό, συνδρομητές, οι
μαθητές των 4ων ανωτέρων τάξεων.

Το περίμεναν με ανοιχτά χέρια και το

μελετούσαν με πολλή όρεξη. Έχω επί-
σης στο πλούσιο φωτογραφικό μου αρ-
χείο, φωτογραφία απ' τη σχολική γιορ-
τή, για τη λήξη των μαθημάτων (εξετά-
σεις, Ιούνιος 1932).

Στο δε Αρχείο μου: Φάκελο ε-
πισήμων εγγράφων (1932-1995), αντί-
γραφο της υπ' αριθ. 13 πράξης της Σχο-
λικής Εφορείας Πουρνιάς θέμα: "Έκθε-
ση περί της λειτουργίας του Σχολείου,
κατά το σχολικό έτος 1932-33". Μεταξύ
των άλλων γράφει: Το Σχολείο εργά-
στηκε κανονικά όλο το σχολικό έτος και
μείναμε κατενθουσιασμένοι όλοι μας,
απ' τους καλούς μας δασκάλους. Ο
Πρόεδρος: Κ. Νατσιόπουλος. Τα Μέλη:
Βασίλειος Παπαδάτης, Βασίλειος Αθα-
νασίου, Θεόδωρος Διακόπουλος.

Τις σημειώσεις μου αυτές, αφιερώνω,
με πατρική αγάπη στους επιζώντες μα-
θητές μου της Πουρνιάς, για να γυρί-
σουν κι αυτοί στα περασμένα και να
αναζωογονηθούν, αναπολώντας τα.

Σοιλόχρησπια

Βοζαντινής & Λαϊκής Τέχνης

Γιάννης Σινάνης

Επταχώρι

Τηλ. 0467-84137 & 84127

ΝΟΙΚΙΑΖΟΜΕΝΑ ΔΩΜΑΤΙΑ

ΣΤΗΝ ΚΟΝΙΤΣΑ

ROOMS FOR RENT

(500 μ. από την είσοδο στην πόλη)

Με θέρμανση, μπάνιο κλπ.

ΘΩΜΑΣ ΝΙΤΣΑΣ

Τηλ. 22065

ΓΕΩΡΓΙΑ ΖΩΓΡΑΦΟΥ-ΤΣΙΒΙΛΗ

Δικηγόρος

Παρνασσού 32-36
163 45 ΗΛΙΟΥΠΟΛΗ- ΑΘΗΝΑ

Τηλ. Γρ. : 9255742

οικία: 9716539

**Νικολάου Τσίπα: "ΣΕΡΓΙΑΝΙΣΜΑ
ΣΤΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ ΚΑΙ ΣΤΗΝ
ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΠΥΡΣΟΓΙΑΝΝΗΣ".**

Με τον πιο πάνω τίτλο ο συμπατριώτης και φίλος του περιοδικού μας Νικ. Τσίπας κυκλοφόρησε το τέταρτο βιβλίο του (144 σελ.) εμπλουτισμένο με φωτογραφίες του χωριού του.

Περιεχόμενα:

Για να μη σβήσει το παρελθόν - Ατενίζοντας την ιστορική παράδοση - Συμβολή της Γυναίκας στις τοπικές φορεσιές - Φωτογραφίες, Εικόνες, Έγγραφα - Το κρυφό Σχολειό - Πεζούλια, βουλευτήρια των Βάβων - Το τζάκι του χωριού μου - Αγκωνάρης μάστορας - Η Παναγιά του χωριού μας και τα θαύματά της - Άνθρωποι των Γραμμάτων - Ονοματολογία εργαλείων κ.λ.π. Φωτογραφίες.

Ο Ν.Τ. θερμός πατριδολάτρης, καταγράφει λεπτομερώς τα βιώματά του από τη γενέθλια γη, το χωριό του Πυρσό-

γιαννη και σε όλα τα έργα του ξεπηδάει διάχυτη η αγάπη του γι αυτή τη γη των προγόνων του.

Προσπαθεί με κάθε τρόπο να καταγράψει κάθε τι που αφορά το χωριό του και να το παραδώσει, πολύτιμη κληρονομιά, στους μεταγενέστερους. Είναι μια αξιέπαινη προσπάθεια, προσφορά στους χωριανούς του και όχι μόνο.

Σ.Τ.

Άλλα βιβλία

Το 69ο βιβλίο, με τίτλο "Οι Διαδηλωτές" κυκλοφόρησε ο γνωστός μας Γιαννιώτης συγγραφέας **Λάμπρος Μάλαμας**, με περιεχόμενο δραματική σάτιρα που αναφέρεται στα γεγονότα του Πολυτεχνείου.

•"Η ΒΩΒΟΥΣΑ" στο χώρο και στο χρόνο". Αυτός είναι ο τίτλος του βιβλίου του **Θανάση Δρούγια** που εκδόθηκε πρόσφατα και αναφέρεται στις ομορφιές του όμορφου χωριού του.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΧΡ. ΜΠΑΝΑΣ
ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ
ΠΑΡ' ΑΡΕΙΩ ΠΑΓΩ

Θέμιδος 2 - Α. όροφος- Τηλ. 22464
Οικ. Ιουστινιανού 127 - Τηλ. 33147
ΔΡΑΜΑ

ΠΟΥΛΥΝΑ Γ. ΜΠΑΝΑ
ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ

Θέμιδος 2 - Α. όροφος- Τηλ. 22464
Οικ. Ιουστινιανού 127 - Τηλ. 33147
ΔΡΑΜΑ

Ενοικιάζεται στην Κόνιτσα επιπλωμένο δωάρι σε παραδοσιακό σπίτι με το βράδυ ή το μήνα.

Τηλ. 0655 - 23071

ΠΩΛΕΙΤΑΙ

Οικόπεδο 5.138 τ.μ. στην Κόνιτσα, 70 μ. από το πρατ. βεντζίνης ΑΦΩΝ Λώλου. Πληροφορίες: τηλ. (0655) 22277 & (0651) 77376.

Η σελίδα του μαθητή

"28η ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1940"

Αιδεσιμώτατοι, κ. Διευθύντρια του Σχολείου μας, κ. τέως Διευθυντή, αγαπητοί μας δάσκαλοι, αγαπητοί μαθητές, κυρίες και κύριοι.

*"Πολύφεγγη για μας ας είναι η δόξα
κι ως τ' άστρα να πυργώνεται κι ακόμα.
Σ' εχθρό εμείς με θέληση δική μας
δε δώσαμε ποτέ νερό και χόμα".*

Κάτω από τον ελεύθερο και γαλάζιο ελληνικό ουρανό με υψωμένα τα σύμβολα της νίκης γιορτάζουμε πάλι σήμερα όλοι οι Έλληνες πλημμυρισμένοι από ιερή συγκίνηση και εθνική υπερηφάνια την ιστορική επέτειο της 28ης Οκτωβρίου 1940, της μεγάλης αυτής ημέρας των ελεύθερων ανθρώπων και των ηρώων. Η ανάμνηση της μέρας αυτής θυμίζει μια κορυφαία στιγμή της ιστορίας μας την ωραιότερη των τελευταίων χρόνων. Το ηρωικό έπος του 1940 είναι ο φάρος της νεότερης εθνικής ιστορίας μας, ο οποίος φωτίζει και θα φωτίζει το δρόμο της ιστορικής μοίρας του γένους των Ελλήνων. Πενήντα πέντε χρόνια μας χωρίζουν από τη φθινοπωρινή εκείνη αυγή, που την ησυχία της τάραξαν οι ήχοι των σειρήνων για να αναγγείλουν στον ελληνικό λαό ότι μια ολόκληρη αυτοκρατορία πάνοπλη και με πενταπλάσιες δυνάμεις ζητούσε την ελευθερία και την υποταγή της πατρίδας μας. Ο ήλιος της ελληνικής ελευθερίας κόντευε να δύσει και το σκοτάδι της σκλαβιάς έκανε αισθητή την εμφάνισή του στα βάθη του ορίζοντα. Παρά τη δυσάρεστη όμως αυτή κατάσταση, η Ελλάδα η χώρα αυτή των ηρώων, στάθηκε υπερήφανη, γενναία, απροσκύνητη και άφοβη προστά στη φοβερή θύελλα των λογχών του εχθρού. Και όταν σε λίγο ο Μουσουλίνι της ζήτησε να του δώσει "γην και ύδωρ" απάντησε λιτά και αγέρωχα με ένα νέο "μολών λαβέ" με μια μονάχα λέξη "Ο-

XI". Κι ήταν το "ΟΧΙ" αυτό η ομόψυχη και ομόφωνη απάντηση που βγήκε από τα στήθη όλων των Ελλήνων.

Ήταν η ίδια η αιώνια φωνή της φυλής μας που ακούστηκε στις Θερμοπύλες, στη Βασιλεύουσα, στο Ζάλογγο, στο Μεσολόγγι και στο Αρκάδι. Αυτή η αθάνατη απάντηση των οκτώ εκατομμυρίων Ελλήνων στα σαράντα εκατομμύρια των Ιταλών και των Γερμανών τους κατάπληξε και έδειξε πως για μια ακόμα φορά η Ελλάδα δεν σβήνει, δεν τρομάζει, δεν λυγίζει αλλά μένει ακλόνητη, ακοίμητη φύλακας της ελευθερίας της. Με την καρδιά γεμάτη θάρρος με πίστη στην ελευθερία και με τη γαλανόλευκη να κυματίζει πάνω στο κοντάρι, ξεκίνησαν τον άνισο αγώνα. Αλήθεια πόσες φορές η ελληνική σημαία υψώθηκε υπερήφανα από τα ελληνικά χέρια και κάθε φορά κατατρόμαζε τους κατακτητές. Ας θυμηθούμε πως μπροστά της ορκίστηκαν οι αγωνιστές του 1821 και μας χάρισαν τη λευτεριά. Έτσι και οι πολεμιστές του 1940 αντικρίζοντας τη σημαία που ήταν, είναι και θα είναι για πάντα το σύμβολο της πατρίδας μας, ο κρίκος που ενώνει θρησκεία και πατρίδα έγραψαν με τον ηρωισμό τους καινούργια κατορθώματα δόξας και μεγαλείου. Πραγματικά! Αν για άλλους λαούς η ελευθερία είναι μια ανάγκη, για τους Έλληνες είναι ένα πάθος που τους οδηγεί πολλές φορές μέχρι το θάνατο. Οι πολεμιστές του 1940 απέδειξαν για μια ακόμα φορά στην ανθρωπότητα ολόκληρη πως:

*"Ελευθερία και Έλλην ζυμώθηκαν μαζί
και τόνα δίχως τ' άλλο
δεν ημπορεί να ζει".*

Ο λαός μας ποτισμένος με μια φλογερή αγάπη για την πατρίδα, τη θρησκεία, την οικογένεια, άφησε τα ειρηνικά του έργα και έτρεξε πρόθυμα στο

προσκλητήριο του Έθνους. Κι έτσι μεθυσμένοι με τ' αθάνατο κρασί του εικοσιένα οι μαχητές της Πίνδου του σαράντα ρίχνονται στη φωτιά του πολέμου γεμάτοι πίστη και θάρρος. Η ιδέα της σωτηρίας της πατρίδας θερμαίνει τις ψυχές τους τις κρύες νύχτες του χειμώνα πάνω στα κακοτράχαλα βουνά της Ηπείρου. Το δυνατό κρύο και η πείνα δεν τους λυγίζει. Και το αποτέλεσμα δικαιώνει τον ηρωικό αγώνα. Κάθε μάχη γίνεται κι ένας θρύλος. Σε κάθε κορυφή ανεμίζει περήφανο κι ένα φλάμπουρο της τιμής και της δόξας.

Σε λίγο η νίκη απλώνει τα φτερά της και στεφανώνει τους πολεμιστές των συνόρων. Με τη νίκη τους αυτή οι Έλληνες φαντάροι απέδειξαν για μια ακόμα φορά πως:

Η μεγαλοσύνη στα έθνη δεν μετριέται με το στρέμμα με της καρδιάς το πύρωμα μετριέται και με το αίμα.

Δίκαια λοιπόν χαρακτηρίστηκε η ελληνική αυτή νίκη, σαν νίκη όλης της Ευρώπης, σαν νίκη πολιτισμού, σαν νίκη της ελευθερίας. Για το λόγο αυτό η σημερινή επέτειος ανήκει στα μεγάλα ιστορικά γεγονότα που χαράζουν το δρόμο των λαών. Η Ελλάδα έγινε τότε η χώρα των μεγάλων πράξεων και των θαυμάτων. Δίδαξε με το παράδειγμά της πως ένας λαός κερδίζει την ελευθερία του με μόνο όπλο την αδάμαστη θέλησή του. Όπως πολέμησαν οι Έλληνες στις Θερμοπύλες και στο Μαραθώνα με το ίδιο πνεύμα πολέμησαν στην Κλεισούρα και στο Τεπελένι. Όμως αυτός ο αγώνας αυτή η βαριά αποστολή της πατρίδας μας στοιχίζει κάθε τόσο πολύ αίμα.

Χιλιάδες στήθηκαν οι ξύλινοι σταυροί, χιλιάδες πόδια έγιναν ξύλινα, χιλιάδες μάνες ντύθηκαν στα μαύρα και χιλιάδες παιδιά έμειναν ορφανά. Προς

όλους αυτούς που πολέμησαν, που αγωνίστηκαν, που αποδείχτηκαν άξιοι απόγονοι των προγόνων μας και θυσιάστηκαν για το καλό της πατρίδας μας στρέφεται ευλαβικά την ώρα τούτη, η εθνική μνήμη. Μαζί με όλο το Έθνος ας στρέψουμε κι εμείς με ιερή συγκίνηση, τη σκέψη μας στους μαχητές και στους ήρωες του σαράντα και ας τους προσφέρουμε την άπειρη ευγνωμοσύνη μας.

Ιδιαίτερα ας στραφεί η σκέψη μας στους αθάνατους νεκρούς του σαράντα. Η ίδια ευγνωμοσύνη μας ανήκει και στους ήρωες και νεκρούς της εθνικής μας αντίστασης και στους ανάπηρους πολέμου της εποχής εκείνης. Ας διαβεβαιώσουμε όλους ότι η θυσία τους θα μας καθοδηγεί πάντα και θα κατευθύνει τα βήματά μας στο δρόμο του εθνικού χρέους. Οφείλουμε να μείνουμε εθνικά ενωμένοι όπως εκείνοι, στενά προσκολλημένοι στις ιδέες της πατρίδας, της θρησκείας και της ελευθερίας. Θέλω να τελειώσω με μια παράκληση.

Αθάνατη γενιά του σαράντα, ανάπηροι του πολέμου, αγέρωχοι φαντάροι του αλβανικού έπους, περήφανοι αξιωματικοί, αγωνιστές της τιμής και της δόξας, ελληνικό λαέ που βροντοφώναξε το "ΟΧΙ", όρθωσες αγέρωχα το ανάστημά σου στις τεθωρακισμένες μεραρχίες του φασισμού και έλαβες μέρος στην εθνική μας αντίσταση, δεχθείτε σήμερα τον άπειρο σεβασμο και την περηφάνεια μας για σας, δεχθείτε την πίστη μας στα ιδανικά της ελευθερίας. Συνεχιστες της πορείας του Έθνους μας και εμείς, θα ακολουθήσουμε τα πιστά βήματα που χαράξατε εσείς βαθιά μέσα στην καρδιά και τη σκέψη μας.

ΖΗΤΩ ΤΟ ΕΘΝΟΣ
ΖΗΤΩ Η 28Η ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1940
ΖΗΤΩ Ο ΣΤΡΑΤΟΣ ΜΑΣ

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

•Μετά τον ξηρό Οκτώβρη, με βροχή έκανε τον ερχομό του ο Νοέμβρης και τα πρώτα χιόνια στις 5 του μήνα. Η θερμοκρασία έπεσε κάτω από το 0.

Με εναλλαγές βροχής, χιονιού και παγωνιάς πέρασε όλος ο μήνας.

•Άγνωστη στην Α. Κόνιτσα έκλεψαν τέσσερα σκυλιά του Σπύρου Μηλιώνη, μέρα μεσημέρι από την αυλή του.

Προ καιρού είχαμε και άλλα κρούσματα ζωοκλοπής: Κατσίκια, κόττες, πρόβατα, εξαφανίστηκαν μέσ' από σταύλους, χωρίς να ανακαλυφθούν μέχρι σήμερα οι δράστες.

•Η Μητρόπολη Κόνιτσας ετέλεσε την Κυριακή 10/12 ετήσιο μνημόσυνο του Μητροπολίτη Σεβαστιανού στο ναό του Αγ. Κοσμά. Σε δεξίωση, που έγινε κατόπιν στο Δημαρχείο, παρουσιάστηκε το βιβλίο "ο Σεβαστιανός για την Ανάσταση της Β. Ηλείου", και ακολούθησε γεύμα στο εκκλησιαστικό Οικοτροφείο της Κόνιτσας.

•Στις 16/12 ο Δήμος Κόνιτσας και η αναισθησιολογική Μονάδα Παν/μίου Αθηνών, υπό την αιγίδα του Υπουργ. Υγείας και Πρόνοιας, οργάνωσαν στο Συνεδριακό κέντρο του Δήμου ημερίδα "θεραπείας και ανακούφισης πόνου".

Παραβρέθηκαν ο Γ. Γραμματέας του υπ. Υγείας και Πρόνοιας κ. Μουτσόπουλος, ο Περιφερειάρχης κ. Τσιτσιμελής και αρκετοί Κονιτσιώτες που παρακολουθούσαν με πολύ ενδιαφέρον του ομιλητές.

Εισηγήσεις:

Ι. Παπαδόπουλος. "Αναλγησία χωρίς φάρμακα Υπαρκτή η Μεταφυσική Ιατρική". Σ. Σερμαγιάς. "Ο πόνος του τοκετού". Χρυσ. Αθανασιάδης. "Μέλος φάντασμα". Ε. Πλέσια. "Οπιοειδή στο χρόνιο πόνο". Α. Βαδαλούκα. "Πόνος καρκινοπαθών". Γ. Νασούλας. "AIDS Τελικό στάδιο".

•Στο Δημαρχείο Κόνιτσας έγιναν

στις 16/2 εκλογές στο Συμβούλιο Περιοχής της 2ης Γ.Ε. Κόνιτσας και εκλέχτηκαν: Πρόεδρος ο Παναγιώτης Γαργάλας, Αντιπρόεδρος ο εκπρόσωπος της Κοινότητας Διστράτου Ευθ. Γούλας και μέλη ο Χρ. Καλτσούνης (Πρόεδρος Κλειδωνιάς), Βασ. Ζιακόπουλος (Πρ. Αμαράντου) και Παντ. Κεφάλας (εκπρόσωπος Κοινότη. Ηλιόρραχης).

•Στο Συμβούλιο Περιοχής της 1ης Γ.Ε. Κόνιτσας (16/12/95) εκλέχτηκαν: Πρόεδρος ο Γρηγ. Στεργίου (Προεδ. Ασημοχωρίου), Αντιπρόεδρος ο Παντ. Γαλάνης (Πρ. Αγ. Παρασκευής), Μέλος ο Πρόεδρος Δροσοπηγής κ. Παπαδημητρίου.

•Αν και βροχερός ο Δεκέμβρης, είχε υψηλές θερμοκρασίες για την εποχή αυτή. Πάντως τα ξενοδοχεία και τα νοικιαζόμενα σπίτια γέμισαν από επισκέπτες τις χριστουγεννιάτικες μέρες (μια αναλαμπή μέσ' στην χειμωνιάτικη ερημιά της επαρχίας).

• Νέο Δ.Σ. εκλέχτηκε στον Πολιτιστ. Σύλλογο "ο Άγιος Νικόλαος" στην Κόνιτσα.

Κων. Κυρίτσης, Πρόεδρος
Αθαν. Στεργίου, Αντιπρόεδρος
Παπαϊωάννου - Φλώρου Μυρτώ,
Γραμματέας
Ντάλης Γιάννης, Ταμίας
Μέλη: Τζιάλλας Ευθύμιος και Χατζής Παναγιώτης

Αρχαιρεσίες πραγματοποιήθηκαν στις 26/11/95 και στο Σύλλογο Ασημοχωριτών "Η ΠΡΟΟΔΟΣ" στην Αθήνα.

Εκλέχτηκαν:
Γιαννούλης Βασ. Πρόεδρος
Χολέβας Χριστοδ. Αντιπρόεδρος
Γεωργάτης Παντ. Γραμματέας
Μέλη: Γιαννούλης Θεοφ.
Νούτσης Στυλ.
Πανταζής Στεφ.

Επιτυχίες συμπατριωτών μας

Ο Δημήτρης Ε. Σερίφης από τη Μόλιστα πήρε πρόσφατα το πτυχίο Master του Manasmen με σπουδές που άρχισαν από τη Βιομηχανική Πειραιά και συνεχίστηκαν στην Οξφόρδη - Παρίσι - Βερολίνο. Τελειώνοντας τις σπουδές του, μεγάλη διαφημιστική εταιρία τον προσέλαβε ως διευθυντικό στέλεχος που ανέλαβε την προώθηση του ελληνικού ούζου στη Γερμανία.

- Η Ευανθία Γ. Εξάρχου πήρε το πτυχίο της Γεωπονικής Σχολής του Αριστ. Πα/μίου Θεσ/νίκης.

- Η Πασχαλίνα Π. Κεχαγιά πήρε τα πτυχία α) Δέλτα (Τμ. Δ/κησης επιχειρήσεων) β) Δημητρώλη (Τμήμα Stylist) και αρραβωνιάστηκε με το γραφίστα Μιχάλη Κεσσόπουλο.

Το περιοδικό μας εύχεται στους νέους μας καλή σταδιοδρομία.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ**Γεννήσεις:**

Στην Αθήνα, ο Παύλος και η Αλεξία Λούδα απόχτησαν στις 17/10 κοριτσάκι.

Ο Δημήτρης και η Ελένη Κορέτση - Νικολάτου απόχτησαν στη Ρόδο κοριτσάκι στις 23/10.

Βαπτίσεις:

Στις 3/9, ο Σπύρος και η Ανδρονίκη Αθανασίου βάπτισαν στον Αμάραντο την κόρη τους. Όνομα: Ολυμπία.

Αρραβώνες:

Στις 18/10, έγιναν στα Γιάννινα οι αρραβώνες του Σπύρου Πόγια από τις Καλαρύτες και τις Ελένης Διαμάντη από την Κόνιτσα.

Γάμοι:

Στην Πηγή έγιναν στις 3/9 οι γάμοι του Αχιλλέα Α. Βαζούκη και της Σταυρούλας Βασιλειάδου από τη Χρυσή, με παραδοσιακό γλέντι.

Στις 28/10 έγιναν στην Αθήνα οι γάμοι του μηχανικού Αναστασίου Αργύρη και της καθηγήτριας καλλιτεχνικών Λίτσας Ζήση από τη Βούρμπιανη.

* Στις 23-12-95 έγιναν στην Ηγουμενίτσα οι γάμοι του Γεωργίου Κ. Κωτσίνα καθηγητή Φυσικής από τη Δροσοπηγή, και της Αντιγόνης Φλίνδρη Καθηγήτριας Φιλολογίας από την Πυρσόγιαννη.

Στις 26/12 παντρεύτηκαν στην Κόνιτσα ο Θωμάς Βαγενάς και η Μαρία Μ. Βλάχου.

Θάνατοι:

Στις 6/11 πέθανε και κηδεύτηκε στην Αθήνα η Πεκλαρίτισσα Βασιλική Αθανασούλη, ετών 88.

Τα παιδιά της, στη μνήμη της, προσφέρουν το ποσό των 5.000 στο περιοδικό μας.

* Στις 12/11 πέθανε στην Αθήνα ο Πασχάλης Βαρδάκης από τη Στράτσιανη, σε ηλικία 83 ετών.

* Στις 26/11 πέθανε στην Κόνιτσα η Άρτεμις Φερούκα, ετών 85.

* Στις 29/11 πέθανε στο Κεράσοβο η Μαρία Τέλη, ηλικίας 86 ετών.

* Στο Κορωπί πέθανε η Ιφιγένεια Ζήκα που καταγόταν από το Κεράσοβο.

* Στις αρχές Δεκέμβρη πέθανε στην Αλεξανδρούπολη ο Δημήτριος Βαγενάς (Στέκας) από το Παλαιοσέλι, πρώην δάσκαλος, Περιφερειακός και Νομαρχιακός Επιθεωρητής Στοιχ. Εκπαίδευσης.

Στις 7/12 πέθανε στην Κόνιτσα η Ελένη Πήλια, ετών 95.

Στο Γηροκομείο Κόνιτσας πέθανε στις 15/12 η Ελένη Ταπεινοπούλου από το Παλαιοσέλι, σε ηλικία 90 ετών.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Σπανός Ιωαν. Αυστραλία Δολ.	100	Τάγκα - Πολύζου Πην. Αγρίνιο	2.500
Κοκκινάκη Βασιλική U.S.A.	100	Γκράσος Γεωργ. Θεσ/νίκη	3.000
Jens Beucker Γερμανία Μάρκα	100	Φαρμάκη -- Διαμιανίδου Ειρ. Θεσ.	2.000
Τζάλλας Γεώργιος Γερμανία Δρχ.	5.000	Λάππας Γιάννης Μάζι	1.500
Καρανίκα Ευανθία Γερμανία	5.000	Κίτσιος Αριστ. Μέγαρο	1.500
Μίσσσιος Δημ. Γερμανία	5.000	Φραγκιουδάκης Στ. Μέγαρο	1.500
Σχοινιάς Νίκος Αθήνα	5.000	Βουρδούκας Βαγγ. Μέγαρο	2.000
Νάτσης Αριστ. Αθήνα	2.000	Τιμοθέου Ιωαν. Ελευσίνα	3.500
Τσάνος Δημ. Αθήνα	2.000	Φασούλης Χρ. Ναύπακτος	2.000
Ζώη Ελένη Αθήνα	3.000	Κληματάς Κων. Ξάνθη	7.000
Βλιώρας Χρ. Αθήνα	1.500	Ζήμουρας Γεωργ. Ρίο	5.000
Γαλάνη Ανθούλα Αθήνα	3.000	Σουφλέρης Κων. Χαλκίδα	3.000
Γεωργιάδου Φρόσω Αθήνα	1.500	Μανώλης Θεοφ. Θεσ/νίκη	5.000
Χατζής Νικ. Αθήνα	2.500	Βρόικος Σωτ. Ρόδος	2.500
Καλαϊτζής Αντ. Αθήνα	2.500	Τσάγκας Δημ. Πλαγιά	2.000
Παχώμης Δημ. Αθήνα	3.000	Λέκκα Μαρία Δροσοπηγή	1.500
Τσιλίφης Ευάγ.	2.500	Παπαγιάννη Αγγ. Πάτρα	1.500
Νίκου Τώνης Αθήνα	1.500	Δημητρούλης Δημ. Δροσοπηγή	1.500
Σδούκος Σωτ. Αθήνα	5.000	Ζώτος Γεωργ. Πελασγία Λαμίας	1.500
Γιώσης Δημ. Αθήνα	5.000	Κουσιαφές Ανδρέας Πάτρα	2.000
Παπαχρήστου Επ. Αθήνα	5.000	Μαίπας Σωτ. Αίγινα	2.500
Ταμπάκης Αλεξ. Αθήνα	2.500	Πανταζής Νικ. Αίγιο	1.500
Παπαγεωργίου Βασ. Αθήνα	1.500	Χήρας Ευάγγ. Καλλιθέα	1.500
Δημαρέλης Κων. Αθήνα	2.000	Δούκας Θωμάς Καστανέα	2.000
Ζάχος Νικ. Αθήνα	3.000	Πορφύρης Χαρ. Εξοχή	1.500
Κίτσιος Ανδρ. Αθήνα	2.000	Ρούβαλης Σπυρ. Καμποχώρι	1.500
Ράγγας Γεωργ. Αθήνα	1.500	Τσίτσος Γεώργ. Πάτρα	5.000
Μπούσμουλας Στ. Αθήνα	5.000	Πορέτσης Μηνάς Εξοχή	2.000
Μακαρίου Αντιγόνη Αθήνα	1.500	Πορφυριάδης Τάκης Εξοχή	1.500
Σερίφης Ευαγγ. Αθήνα	3.000	Κατσαμάνης Δημ. Δροσοπηγή	2.000
Φίλη-Μπαλτζή Γαλ. Αθήνα	5.000	Πάντος Κων/νος Ηλιόρραχη	1.000
Ζακόπουλος Παναγ. Αθήνα	5.000	Ντάμας Παναγ. Κέρκυρα	5.000
Τσιατσιάς Βασίλ. Αθήνα	1.500	Ρένζος Παναγ. Γιάννινα	10.000
Λέτσιος Γεώργ. Αθήνα	3.500	Μάντζιος Ανδρέας Γιάννινα	2.000
Μανουσιουδάκη Ειρ. Αθήνα	2.000	Παππάς Ιωάν. Γιάννινα	1.500
Μεσσή Νίκη Αθήνα	2.000	Γαράφα Χαρά Γιάννινα	1.500
Τζόκας Λευτέρης Αθήνα	2.000	Γκόγκου Χριστίνα Αργολίδα	2.000
Πουλάκου Ουρ. Αθήνα	1.500	Τσιρώνης Αποστ. Πάτρα	2.000
Ζώτος Σωκρ. Αθήνα	5.500	Παπαχρήστου Ευάγγ. Ρίο	4.000
Καλύνης Δημ. Αθήνα	1.500	Μπούνας Πέτρος Γιάννινα	3.000
Κούκης Παναγ. Αθήνα	2.000	Λάππας Θανάσης Λάρισα	3.500
Λούδας Αθαν. Αθήνα	2.000	Δάσιος Νικ. Θεσ/νίκη	1.500
Κίτσιος Αποστ. Αθήνα	2.000	Καλαπούτης Γεωργ. Θεσ/νίκη	2.500
Νόκος Παναγ. Αθήνα	2.000	Βλάχος Ευάγγ. Θεσ/νίκη	1.500
Αθανασόπουλος Κων. Αθήνα	2.000	Πορφυριάδου Φρόσω Θεσ/νίκη	2.000
Σωτηρίου Χαραλ. Αθήνα	1.500	Γώγος Γεωργ. Θεσ/νίκη	2.000
Σπανός Ιωάν. Αθήνα	2.000	Εξάρχου Χρ. Θεσ/νίκη	1.500
Καρράς Παναγ. Αθήνα	1.000	Κεφάλας Πασχ. Θεσ/νίκη	2.000
Καρράς Μηνάς Αθήνα	1.000	Ντίνης Δημ. Θεσ/νίκη	1.500
Καρράς Ευάγγ. Αθήνα	1.000	Γκράσος Νικ. Θεσ/νίκη	1.500
Φασούλη Ευγενία Αθήνα	3.000	Λάππας Θωμάς Κοζάνη	5.000
Τσέρτος Δημ. Αθήνα	2.000	Σακκάς Αθαν. Καμάρες	5.000
Κίτσιος Στ. Αθήνα	1.500	Τσάγκας Θεοδ. Πάτρα	2.500
Λούδας Παύλος Αθήνα	5.000	Πορφυριάδης Γεωργ. Μακροχώρι	2.500
Βασιώτη Νίνα Αθήνα	2.000	Παπαδημητρίου Χαρ. Πλαγιά	2.000
Τσιλίφης Ιωάν. Αίγιο	2.000	Συργιάννης Νικ. Δίστρατο	3.500

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ 6ου ΤΟΜΟΥ

Τεύχη (60-65) 1995

- ΑΝΔΡΕΟΥ Η.** Η εορτή της Αγ. Παρασκευής στο Παλαιοσέλι 175
- ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗΣ Β.** Ο θύμιο Γάκης 75
- ΒΟΥΡΔΟΥΚΑΣ ΒΑΓΓ.** Απόκριες στο Πεκλάρι, 90. Γάμος στο Πεκλάρι 176. - Ανέκδοτα Κουδαράϊων 226
- ΓΚΟΡΤΖΗΣ Ε.** Σχεδιασμός και υλοποίηση προγρ. περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, 17.
- ΓΚΟΥΝΤΟΣ Θ.** Τα μαλάματα οι Γέροι, 179. - Το ψάρεμα στο ποτάμι 279
- ΓΚΡΕΣΤΑΣ Ι.** Ποτέ πια! 73
- ΔΕΡΜΕΤΖΟΓΛΟΥ Α. - ΨΩΜΑΚΑ ΝΙΝΑ:** Γενικά περί ορειβασίας, 25
- ΔΟΥΣΜΠΗ ΧΡ.** Αναδρομή σε περασμένες εποχές, 268.
- ΕΖΝΕΠΙΔΗΣ Λ.** Παραδείγματα προς μίμηση 43. - Το μήνυμα της 25ης Μαρτίου, 45. - Κάτι χάθηκε στην εποχή μας, 139. - Ο κίνδυνος του Καλοκαιριού, 183. - Η ανησυχία όλων μας 236. - Στάσιμο το Νοσοκομείο 248.
- ΕΞΑΡΧΟΥ ΧΡ.** Ένα ιστορικό έγγραφο Φούρκας, 125. - Η Ακαδημία Αθηνών, 177. - Λαθεμένοι χαρακτηρισμοί 235. - Χριστοδ. Χριστίδης (Βιβλιοκρισία) 283.
- ΕΥΘΥΜΙΟΥ ΑΝΑΣΤ.** Ο πονηρός μάστορας 20. - Δυο στεγνά κι ένα χλωρό, 66. - Η Κίσσω, 127. - Παλιές ιστορίες 156. - Ίσβορος, Κωσάρτσικο και Νταπε Γκλήνας 223. - Αυτοβιογραφικές σημειώσεις, Παλιές ιστορίες 266.
- ΕΥΑΓΓΕΛΙΔΗΣ Ε.** Στον Κώστα Ευαγγελίδη, 188.
- ΖΙΩΓΑΣ Θ.** Επανελλήνιση ονομάτων, 7. - Γλωσσάρι, 68 - 118 - 161 - ΨΥΛΛΟ-λογικά, 274.
- ΚΑΝΤΑΡΑΣ Δ.** Ημερολόγιο τάγματος Κονίτσης 1940, 203
- ΚΟΛΙΟΣ ΑΧ.** Απορία ψάλτου... βήξ 93
- Πάσχα στο Βασιλικό, 138. Πήραι δύο 181. Η οικογένεια 237. Κίχλη 282.
- ΚΟΛΙΟΥ ΑΝΤΩΝΙΑ** Χρόνος (ποίημα) 13. 15αυγουστος 179. - Νυν και αι...281.
- ΚΟΥΚΕΣΗΣ Β.** Θαρσείν χρή... 132. - Προς τη Συντ. Επιτροπή, 185
- ΚΟΥΤΣΟΣ Ν.** Περιβαλλοντικές ευκαιρίες παιδαγ. δράσης και μάθησης στην επαρχία Κονίτσης, 110
- ΚΡΑΨΙΤΗΣ Β.** Ο Μητροπολίτης Σεβαστιανός, 47
- ΛΑΜΝΑΤΟΣ Β.** Έφυγε ένας άνθρωπος 97
- ΛΑΜΠΡΙΔΗΣ Β.** Από τον καιρό της τουρκοκρατίας 41. - Ο Γούσια Παπακώστας 83. - Η περιπέτεια του Γ. Παπακώστα με τον Τούρκο ρολογά 137. - Αναμνήσεις από τον Αώο το γαιοφάγο, 233
- ΛΥΜΠΕΡΟΠΟΥΛΟΣ Ι.** Πρόταση για την επιβίωση της επαρχίας Κονίτσης 198
- ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΗΣ Β.** Επανελλήνιση ονοματοθεσίας 122
- ΜΠΟΓΔΟΣ Δ.** Τα αγριόγιδα και οι λαθροκυνηγοί, 14
- ΜΠΟΥΡΗΣ Γ.** Λαογραφικά ενθυμήματα, 82
- Ιστορικά και Λαογρ. στοιχεία Δημ. Σχολ. Αετόπετρας 272.
- ΝΑΤΣΗΣ Π.** Δεν ξεχνώ 184
- ΝΙΚΟΥ Β.** Η Καλόβρυση τίμησε τους νεκρούς της 186. - Ν. Πορφύρης 187
- ΝΤΙΝΟΣ ΜΙΧ.** Προοπτικές ανάπτυξης Κονίτσης 106
- ΝΤΟΚΑΣ ΒΑΓΓ.** Κοπή της Βασιλόπιτας στη Νεμέρτσικα 11.
- ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΣΩΚΡ.** Κόνιτσα 55. - Από τον πόλεμο του 40, 211
- ΠΑΓΟΥΝΗ Μ.** Γράμμα από τη Νίκαια, 40
- ΠΑΠΑΖΗΣΗΣ Η.** Η Δοξασμένη Κοιλιάδα 5
- Τοπωνυμίες Παλαιοσελίου 72 - 123 - 158 - 221. Ι. Γέγιος, 238. - Τοπωνυμίες 262.
- ΠΑΠΑΧΡΗΣΤΟΥ ΕΠ.** Δέκα μέρες στο Κάϊρο, 129. - Στη μνήμη του Τσακάλωφ 240
- ΠΑΣΧΑΛΗ Α.** Ώρα αιχμής, 95. - Η βιβλιοθήκη της Κονίτσης 229
- ΠΕΤΡΩΝΩΤΗΣ ΑΡΓ.** Κόνιτσα. (εκκλησία Αγ. Αποστόλων) 260.
- ΠΟΡΦΥΡΗΣ ΑΘ.** Από το Σύλλογο Οξυάς, 89. - Ιστορίες του χωριού 225. - Η Οξυά τιμάει τους ευεργέτες της, 232. - Αναμνήσεις από τη ζωή στο χωριό. - Μια ευχάριστη βραδιά 277.
- ΠΡΙΝΤΖΟΣ Κ.** Ευαγγελία Γεωργιάδου, 239
- ΡΑΓΓΑΣ Φ.** Όσοι έχουν μνήμη, ας θυμούνται, 49. - 28η Οκτωβρίου 287.
- ΡΑΠΤΗΣ Δ.** Η Κόνιτσα στο χώρο και στο χρόνο 149
- ΡΙΣΤΑΝΗΣ ΑΠ.** Βράβευση μαθητών 135
- ΡΕΜΠΕΛΗΣ Ν.** Ο Αργαλειός και το δημοτικό τραγούδι, 80. - Εισβολή Ιταλών στη Βούρμπιανη 209. - Γλωσσικά ετυμολογικά 227
- ΣΔΟΥΚΟΣ Δ.** Κοπή πίτας 42
- ΣΠΥΡΟΥ ΕΛΕΝΗ Α.** Επιστημονικό συνέδριο στην Κόνιτσα 245.
- ΣΥΝΤΑΞΗ** Βαδίζουμε στον 11ο χρόνο 1. - Ο νέος Μητροπολίτης 24. - Άλυτα προβλήματα 53. - 50 χρόνια 101. - Α΄ Επιστημονικό Συμπόσιο στην Κόνιτσα, 103. - Ημερίδα στην Κόνιτσα 153. - Νέα από τις γειτονικές επαρχίες 190. - Κέντρο Υγείας (ο ανίατος ασθενής) 197. Τιμητική εκδήλωση για τον Αν. Ευθυμίου, 249.
- ΤΕΛΛΗΣ Γ. Γ. ΒΕΛΛΑ** Ελλάδα αγάπη μου, 171
- ΤΖΟΚΑΣ ΛΕΥΤ.** Αηδονοχώρι Κονίτσης 230
- ΤΖΟΥΜΕΡΚΑΣ Ν.** Το παράπονο ενός γέρου 234
- ΤΟΥΦΙΔΗΣ ΣΩΤ.** Ένας λαϊκός καλλιτέχνης έφυγε 39. - Μιχ. Παπαγιάννης, 49. - Απο την Εθν Αντίσταση (ο Σύνδεσμος) 115. - Σχόλια 142
- Για την αρκούδα 154. - Αναμνήσεις από την κατοχή 213. - Ιστορικές μνήμες (Ιδρυτικό ΕΑΜ - Καταστατικό ΕΔΕΣ) 215. - Οι Προεστοί και οι Χελώνες, 271. - Βιβλιοκρισία
- ΤΣΑΓΚΑΣ Ι.** Η εκπαίδευση στην Κόνιτσα 57 - Το "Τρανό Πηγάδι, 254.
- ΤΣΙΑΓΚΗΣ Ι.** Ένωση Κονιτσιωτών 2. - Η ερήμωση της υπαίθρου 3. - Χορός της Ένωσης Κονιτσιωτών 54. - Κέντρο περιβ. εκπαίδευσης στην Κόνιτσα 102. Εκδηλώσεις των Κονιτσιωτών 265.
- ΤΣΙΤΣΟΣ Γ.** Όχι στην οικολογική καταστροφή της χώρας μας 231
- ΤΣΟΥΒΑΛΗ ΚΑΤΕΡΙΝΑ** Συμπόσιο γλυπτικής στην Κόνιτσα 151. - Δυο γυναίκες Γλύπτριες 166
- ΦΑΣΟΥΛΗΣ Ν.** Νέα από το Κεφαλοχώρι, 44 - 141

Π. ΤΣΙΟΥΡΗΣ - Χ. ΕΞΑΡΧΟΥ Ο.Ε.

Διαμερίσματα - Καταστήματα
Αντιπαροχαί

Καπλάνη 4-6
Ιωάννινα

Τηλ. 32989-33207
Fax 33207

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Γ. ΡΕΝΤΖΟΣ

Χειρουργός Οδοντίατρος

ΚΟΡΑΗ 8 ΤΗΛ. ΙΑΤΡΕΙΟΥ 39817
ΙΩΑΝΝΙΝΑ ΤΗΛ. ΣΠΙΤΙΟΥ 70153

Δέχεται καθημερινά: Πρωί 9.30 - 12 -- Απόγευμα 5.00 - 9.30
και Σάββατο 8.30 π.μ. - 1.30 μ.μ. με ραντεβού

**HOTEL "ΑΩΟΣ",
RESTAURANT - BAR**

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΗΛΙΘΙΚΙΩΤΗΣ

ΧΛΜ. ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΔΟΥ ΚΟΝΙΤΣΑΣ — ΚΟΖΑΝΗΣ
ΚΟΝΙΤΣΑ — ΤΗΛ. (0655) 22079

ΜΙΧΑΗΛ ΒΑΣ. ΡΕΒΑΣ
ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ

ΚΩΝ/ΠΟΛΕΩΣ 22
ΤΗΛ. 426.951

ΠΑΤΡΑ

ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ

Δημήτριος Ν. Καζαμίας

Εμ. Μπενάκη 24

Τηλ. 3627 - 725

ΕΙΡΗΝΗ ΣΤΑΜΑΤΑΚΗ - ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

ΕΙΔΙΚΟΣ ΠΑΘΟΛΟΓΟΣ - ΚΑΡΔΙΟΛΟΓΟΣ
ΔΙΔΑΚΤΩΡ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΔΥΤ. ΒΕΡΟΛΙΝΟΥ
ΕΠΙΣΤ. ΣΥΝΕΡΓΑΤΗΣ ΤΟΥ "ΥΓΕΙΑ"

ΙΑΤΡ. ΘΕΜΙΔΟΣ 4 - 151 24 ΜΑΡΟΥΣΙ
ΚΙΑ ΦΛΟΙΑΣ 23 - 151 25 ΜΑΡΟΥΣΙ
Ε.Χ. ΔΕΥΤ., ΤΕΤ., ΠΕΜΠ. 6 - 8 Μ.Μ.
ΜΕ ΡΑΝΤΕΒΟΥ

ΤΗΛ. ΙΑΤΡ. 61 22 823
ΤΗΛ. "ΥΓΕΙΑ" 68 27 940
ΤΗΛ. ΑΝΑΓΚΗΣ 36 47 021
ΟΙΚΙΑ - FAX 61 22 908
ΤΗΛ. ΚΙΝΗΤΟ 094 392 273

Dr ΚΩΣΤΑΣ Β. ΝΟΥΤΣΗΣ
ΔΕΡΜΑΤΟΛΟΓΟΣ - ΑΦΡΟΔΙΣΙΟΛΟΓΟΣ
Τ. ΙΑΤΡΟΣ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ 'ΑΝΔΡΕΟΥ ΣΥΓΓΡΟΥ'
ΕΠΙΜΕΛ. ΝΟΣΟΚ. "ΛΟΙΜΩΔΩΝ ΝΟΣΩΝ"

ΙΑΤΡΕΙΟ: ΣΟΛΩΝΟΣ 66
(ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΑΠΟ ΤΗ ΝΟΜΙΚΗ ΣΧΟΛΗ)
ΤΗΛ. 3602 966 (106 80)
ΔΕΧΕΤΑΙ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ 5-8 Μ.Μ.
ΕΚΤΟΣ ΑΠΟ ΤΟ ΣΑΒΒΑΤΟ

ΟΙΚΙΑ ΚΑΣΑΝΔΡΑΣ 10
ΑΝΩ ΗΛΙΟΥΠΟΛΗ
ΤΗΛ. 9701 285

ΠΑ-ΒΟ Ο.Ε.

ΕΠΙΠΛΑ ΚΟΥΖΙΝΑΣ

Αυλίδης Ανδρέας - Βόσιος Μηνάς

εκθεση: αρχ. μουσ. 17 (μπρούφα γωνία) τηλ. 816.304

επιστήριο: Τριανταφυλλοπούλου 19α - Τούμπα τηλ. 932735

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Ενοικιαζόμενα δωμάτια με ατομικά
μπάνια και με ιδιωτικό πάρκιν

• Παραδοσιακό Στυλ

ΧΟΥΣΟΣ ΚΩΝ)ΝΟΣ

Τηλ. (0655) 23 2 88

Κόνιτσα

ΕΝΟΙΚΙΑΖΟΜΕΝΑ ΔΩΜΑΤΙΑ
ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΔΕΜΕΡΤΖΙΔΗΣ

ΚΟΝΙΤΣΑ

(Πάνω στον Εθνικό Δρόμο)

Τηλ. 0655/22867

«ΚΟΝΙΤΣΑ»
ΣΥΝΕΡΓΕΙΟ
ΔΟΜΙΚΩΝ
ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ
ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΑ

ΜΠΟΥΛΤΟΖΕΣ - ΦΟΡΤΩΤΕΣ ΤΣΑΠΕΣ
ΚΟΜΠΡΕΣΕΡ - GRADAR - ΟΔΟΣΤΡΩΤΗΡΕΣ
ΚΑΙ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ ΛΑΤΟΜΕΙΟΥ
ΗΛΕΚΤΡΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ - ΣΥΓΚ/ΣΕΙΣ ΓΕΝΙΚΩΣ

ΣΩΤ. ΛΩΤΟΣ & Β. ΧΑΙΖΗΜΕΛΕΤΙΟΥ
ΑΝΤΙΓΟΝΗΣ 10 - ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΠΑΛΑΤΩΝΟΣ
ΤΗΛ 5138315